

НА ЛЕДІ КЛИНКА

Джо Абєркромбі

Джо Аберкромбі
На лезі клинка

Кінець

Лоґен мчав між деревами, ковзаючи босими ногами по мокрій землі, твані і вогких соснових голках. Від бігу йому дерло у грудях, а в голові бушувала кров.

Він спіткнувся і розпластався на землі, ледь не протявши собі грудей власною сокирою. Так і лежав, відсаплюючись, вдивляючись у тінистий ліс.

Усього мить тому Шукач був поряд із ним, це точно, а тепер наче крізь землю запався. Куди запропастились інші, також загадка. Ото вже лідер – погубив усіх своїх хлопців. Треба було би спробувати повернутись, але його оточили шанка. Він відчував, як вони рухалися між деревами, а їхній запах бив йому у ніздрі. Здавалося, ніби десь зліва кричали, – мабуть, там точилася боротьба. Лоґен повільно звівся на ноги, намагаючись не шуміти. Тріснула гілка, і він вмить обернувся.

На нього летів спис. Загрозливий на вигляд спис, з яким на нього нісся шанка.

– Чорт! – лайнувся Лоґен.

Він кинувся вбік, послизнувся і впав ниць, а тоді з тріском покотився через чагарник, щомиті чекаючи, коли у його спину встромлять спис. Важко дихаючи, звівся на ноги. В нього знову цілилось блискуче наконеччя, але Лоґен ухилився і сховався за широким стовбуром дерева. Щойно він визирнув – плоскоголовий зашипів і замахнувся списом. Лоґен лише на мить вигулькнув з іншого боку, а тоді відскочив, обігнув дерево одним стрибком і, заволавши на все горло, рубонув сокирою. Лезо із хрускотом увігналось у череп шанка. Пощастило, втім, Лоґен вирішив, що на дрібку удачі він заслужив.

Плоскоголовий завмер, приголомшено кліпаючи. Тоді захитався, по його обличчю текла кров. Врешті каменем упав на землю, видерши сокиру з пальців Лоґена, і затіпався біля його ніг. Лоґен

спробував вхопитись за руків'я сокири, але шанка якимось чином досі тримав свій спис і його наконеччя шалено хилиталось у повітрі.

– А-а! – скрикнув Лоґен, коли спис черкнув його руку.

Він відчув, як на його обличчя впала тінь. Ще один плоскоголовий. І то до біса кремезний. Уже летить в стрибку, витягнувши руки. Нема часу, щоб вирвати сокиру, нема часу, щоб відскочити. Лоґен розкрив рота, але сказати нічого не встиг. Та й що тут, зрештою, скажеш?

Вони разом гепнулись на мокру землю і покотились по багнюці, колючках та зламаних гілках. З гарчанням дерли і товкли одне одного. Лоґен з розмаху влетів головою в окоренок, аж у вухах задзвеніло. Він мав десь ніж, але не міг згадати, де. Вони котилися й котилися по схилу, і світ кружеляв разом з ними, і Лоґен хитав головою, щоб позбутися дзвону у вухах, і побіжно задушити кремезного плоскоголового. І кінця тому не було видно.

Розбити табір біля ущелини здавалося чудовою ідеєю – підкрастись ззаду було неможливо. Проте тепер, коли Лоґен зісковзнув на животі з краю скелі, ця ідея втратила свою привабливість. Його руки шкребли сиру землю. Саме багно та брунатні соснові голки. Його пальці намагалися за щось вхопитись, але спробуй вхопи порожнечу. Він почав падати. З горла вирвався притлумлений зойк.

Руки у щось вчепились. Це був корінь дерева, що стирчав із землі на самісінькому краю ущелини. Лоґен погойдувався у повітрі, сапаючи, але тримався міцно.

– Ха! – вигукнув він. – Ха!

Він був досі живий. Кільком плоскоголовим не прикінчити Лоґена Дев'ятипалого. Він спробував підтягнутись до краю скелі, але не зміг. Щось важенне вчепилося в його ноги. Він глянув униз.

Ущелина була глибокою. Дуже глибокою, з прямовисними кам'янистими схилами. То там, то сям з розколин визирали дерева, що росли прямо в повітрі, тягнучись гіллям до порожнечі. Далеко внизу вирувала річка – швидка і люта, вона шумувала, омиваючи визублене чорне каміння. Все це, ясна річ, не втішало, однак

справжня проблема знаходилась ближче. Кремезний шанка усе ще був з ним і, міцно вчепившись брудними руками в його ліву ногу, поволі розгойдувався з боку на бік.

– Чорт, – пробурмотів Лоґен.

Оце так встряв. За своє життя він встиг побувати у бувальцях, але йому завжди щастило виплутатися, щоб потім співати про це пісні. Втім, щось гірше за цю ситуацію важко було уявити. Це змусило його задуматись про власне життя. Тепер воно здавалося йому гірким і марним. Нікому воно не принесло добра. Було сповнене жорсткості і болю, поміж якими – одні лише розчарування та негаразди. Його руки починали втомлюватись, у передпліччях пекло. Не схоже було, щоб кремезний плоскоголовий збирався найближчим часом падати. Ще й більш од того, за цей час він підтягнувся вище по нозі, а зараз зупинився і свердлив його поглядом.

Якби на місці шанка опинився Лоґен, він би, найпевніше, помислив: «Моє життя залежить від ноги, на якій я вишу – краще не ризикувати». Людина радше спершу рятуватиме себе, а не вбиватиме свого ворога. Проте, на жаль, шанка мислили інакше, і Лоґен про це знав. Тож він не надто здивувався, коли плоскоголовий розтулив пащеку й увіп'явся зубами в його литку.

– А-а-а! – застогнав Лоґен, відтак заверещав і взявся з усіх сил товкти своєю босою п'ятою, аж поки з голови шанка не почала юшити кров, але той не переставав кусати, і що сильніше Лоґен ко́пав, тим більше його руки зісковзували зі слизького коріння. Він вже тримався за самі його кінчики, та й ті могли обламатися будь-якої миті. Лоґен спробував забути про біль у долонях, печію в руках та про зуби плоскоголового, що вп'ялися в ногу, а натомість подумати, як чинити далі. Треба падати. Вибір був так собі – каміння або вода, тож розмірковувати нема про що.

Коли маєш якусь проблему, краще її взяти і вирішити, аніж потім усе життя боятись. Так сказав би Лоґенів батько. Тож він міцно вперся вільною ногою в кам'янисту поверхню, востаннє глибоко вдихнув, і з останніх сил метнув своє тіло у порожнечу. Лоґен відчув,

як його ногу відпустили спершу зуби шанка, потім – чіпкі руки, і на мить він звільнився.

А тоді почалося падіння. Швидке падіння. Повз нього, шалено обертаючись, промайнули стіни ущелини – сірий камінь, зелений мох, клапті білого снігу.

Лоґен повільно перевернувся у повітрі, безцільно махаючи руками і ногами – надто наляканий, щоб закричати. Зустрічний вітер шмагав по очах, шарпав за одяг, не давав вдихнути. Він побачив, як кремезний шанка врізався у скелю. Переламався, відбився від неї і полетів, – без сумніву, мертвий. Видовище було приємне, втім, Лоґенова радість тривала недовго.

Його зустріла вода. Вона вдарила Лоґена у бік, немов оскаженілий бик, вибила з легенів повітря, висадила з голови всю тям, і затигнула в глибоку, холодну темряву...

Частина перша

Тягне до себе людину залізо¹.

Гомер

Вцілілі

Плескіт води. Це було перше, що він почув. Плескіт води, шелестіння дерев і пташине поклацування впереміж зі щебетанням.

Лоґен ледь-ледь розплющив очі. Крізь листя пробивалося сліпуче, яскраве світло. Оце і є смерть? Але чому ж тоді так боляче? Лівий бік увесь горів. Він спробував вдихнути на повні груди, але похлинувся, викашляв воду і сплюнув твань. Застогнав і, важко дихаючи крізь зціплені зуби, навкарачки видерся на берег, а там уже перевернувся на спину і розвалився поблизу річки на мохові, мулі та гнилому хмизняку.

Якийсь час він так і лежав, вдивляючись крізь чорне гілля у сіре небо. З його запаленого горла виривався хрип.

– Я досі живий, – прокректав він сам до себе.

Досі живий, на які способи не бралися б природа, шанка, люди і звірі. Отак лежачи навznak, мокрий як хлющ, він почав сміятись. Це був свистячий, булькаючий сміх. Що би там не говорили, а виживати Лоґен Дев'ятипалий вмів.

Болотистим узбережжям річки просвистів холодний вітер, і Лоґенів сміх поволі стих. Так, він був живий, але чи надовго – це питання питань. Лоґен сів, здригаючись від болю. Похитуючись, звівся й обіперся об стовбур найближчого дерева. Вичистив від бруду ніс, очі та вуха. Врешті задер мокру сорочку, щоб оцінити ушкодження.

Внаслідок падіння весь бік був у синцях. Ребра вкрили сині та багряні плями. Хоча кожен доторк до них озивався болем, але, схоже, обійшлося без переломів. На ногу було страшно глянути: не нога, а криваве місиво, і все це завдяки старанням шанка. Боліло добряче, але він досі міг нею рухати, а це найголовніше. Нога йому ще знадобиться, аби звідси вибратись.

Ніж, як зазвичай, висів у піхвах на поясі, і Лоґен був неабияк цьому радий, бо знав із досвіду, що ножів багато не буває, а цей ніж

був напрочуд годящим. Проте перспектива все ще видавалась безрадісною. Він був сам-один у лісі, який кишів плоскоголовими. Лоґен не уявляв, де знаходиться, але міг орієнтуватись по річці. Усі річки текли на північ, від гір до холодного моря. Слід іти вздовж річки на південь, проти течії. Триматися річки, а тоді піднятися на Високогір'я, куди шанкам зась. Це був його єдиний шанс.

В цю пору року там буде холодно. Страшенно холодно. Він поглянув на свої босі ноги. Так вже сталося, що шанка навідались саме тоді, коли він зняв чоботи й обрізав мозолі. Плаща на ньому теж не було – він сидів біля багаття. Так він не протягне у горах навіть дня. Його руки та ноги за ніч почорніють, і він мало-помалу загине, перш ніж дістатися гірських перевалів. Якщо до того не помре з голоду.

– Чорт, – буркнув він.

Потрібно було повертатися до табору. Він міг лише сподіватись, що плоскоголові пішли, залишивши щось по собі. Щось таке, чим він міг скористатись для виживання. І хоча сподівань вже назбиралося забагато, проте вибору в нього не було. В нього ніколи не було вибору.

Доки Лоґен знайшов потрібне місце, пустився дощ. Великі краплі приліпили його волосся до черепа і наскрізь промочили одяг. Він притиснувся до порослого мохом стовбура і визирнув, щоб роздивитися привал. Серце бухало в грудях, а пальці правиці до болю міцно стискали слизьке руків'я ножа.

Він побачив почорніле коло на місці колишнього багаття, обрамлене напівспаленим галуззям і втоптаним попелом. Побачив велику колоду, на якій сиділи Тридуба і Доу, коли вигулькнули плоскоголові. Побачив і шматки порваного та поламаного начиння, де-не-де розкидані по галявині. Він нарахував троє мертвих шанка, що скрючилися на землі. В одного із грудей стирчала стріла. Троє мертвих, а живих начебто нема. Пощастило. Пощастило вижити, та й

усього. Як завжди. Втім, вони могли повернутись будь-якої миті. Варто було поквипитись.

Лоґен вибіг з-за дерев і взявся нишпорити по землі. Його чоботи досі лежали там, де він їх залишив. Він схопив їх і, стрибаючи колами, натягнув на свої задубілі ноги, при цьому через поспіх ледь не гепнувшись в болото. Плащ теж був на місці, заткнутий під колодою, приношений і пошарпаний за десять років негод і війни, порваний і заново зашитий, без половини рукава. Дорожній мішок лежав безформною купою неподалік у чагарнику, а його вміст розсипався по схилу. Лоґен припав до землі і, затамувавши подих, почав збирати все назад. Шматок мотузки, стара глиняна люлька, кілька смужок сушеного м'яса, голка і нитка, пом'ята фляга, всередині якої досі хлюпала випивка. Все потрібне. Все знадобиться.

На гілці висіла подерта ковдра, мокра й наполовину вкрита зашкарублюю грязюкою. Лоґен стягнув її й усміхнувся. Під ковдрою лежав його старий щербатий казанок. Він перекинувся набік – певно, під час сутички збили з вогнища. Лоґен узяв його до рук, цей випробуваний, добре знайомий, хоча й пом'ятий і почорнілий за багато літ служби казанок. Він був у нього віддавна. Пройшов з ним не одну війну, перетнув Північ і повернувся назад. Під час походів вони всі разом у ньому готували, всі разом з нього їли. Форлі, Мовчун, Шукач, всі загалом і кожен зокрема.

Лоґен ще раз оглянув табір. Троє мертвих шанка, але жодних жертв з-поміж його людей. Можливо, вони все ще десь поблизу? Мабуть, якби він ризикнув пошукати...

– Ні.

Він сказав це тихо, пошепки. Треба дружити з головою. Сюди наскочила ціла зграя плоскоголових. Сила-силенна. Він не уявляв, скільки часу пролежав на березі річки. Навіть якщо кільком хлопцям і вдалося втекти, шанка полюватимуть на них, будуть вистежувати їх по лісах. Немає сумніву, що їхні трупи тепер розкидані по гірських долинах. Єдине, що Лоґен міг зробити, це рушити в гори, і

спробувати врятувати власне нікчемне життя. Треба бути реалістом, як би при цьому не було боляче.

– Тепер є тільки ти і я, – мовив Лоґен, запихаючи казанок в мішок і закидаючи його на плече.

Він закульгав геть так швидко, як міг. Вгору, до річки, до гір.

Тільки їх двоє. Він і його казанок.

Єдині вцілілі.

Питання

«Чому я це роблю?» – в тисячний раз запитував себе інквізитор Глокта, кульгаючи по коридору.

Хоча стіни були поштукатурені і побілені, проте досить давненько. Саме місце мало похмурий вигляд, а повітря віддавало вологою. Вікон тут не було, оскільки коридор знаходився глибоко під землею, і від ліхтарів у кожний закуток тяглися хиткі тіні.

«Чому взагалі може хотітися таке робити?»

Кроки Глокти вистукували на брудних плитках підлоги незмінний ритм. Спершу впевнене цокання правого каблука, тоді стукіт ціпка, а відтак безкінечне човгання лівої ноги зі знайомим штриканням у щиколотку, коліно, задницю та спину. Цок, стук, біль. Такий був ритм його ходьби.

Час від часу брудну однотонність коридору скрашали важкі двері, окуті й оббиті поточеним залізом. Проходячи повз одні з них, Глокті причувся притлумлений болісний зойк.

«Цікаво, що за бідного дурня там допитують? Який злочин він скоїв або ж не скоїв? Які таємниці розкривають, яку брехню виявляють, яку зраду розвінчують?»

Однак йому не довелося довго гадати. Його думки перервали сходи.

Якби Глокті дали можливість катувати одну людину, будь-яку людину, він, безумовно, взявся би за винахідника сходів. Коли Глокта був молодий і багато хто робив йому пошанування, ще до тих прикрих подій, він ніколи не звертав особливої уваги на сходи. Він перескакував по дві сходинки за раз і весело чимчикував собі у справах. Тепер усе інакше.

«Вони усюди. Без них не перейти із поверху на поверх. А крім того, спускатись завжди гірше, ніж підніматись – цього люди не усвідомлюють. Коли піднімаєшся, то падаєш, зазвичай не так звисока».

Він добре знав цей сходовий марш. Шістнадцять сходинок, витесаних з гладкого каменю, трохи потертих ближче до центру, трохи вологих, як і все навколо. Поручня не було, тож вхопитися ні за що.

«Шістнадцять ворогів. Справжнє випробування».

Глокта змарнував чимало часу, перш ніж вигадав найменш болючий метод спуску сходами. Він рушив боком, наче краб. Спершу палиця, тоді ліва нога, а потім права. Особливо боліло тоді, коли він спирався на ліву ногу, від чого ще й пекельно штрикало в шиї.

«Чого у мене так болить у шиї, коли я спускаюсь сходами? Може, шия приймає на себе мою вагу? Таке може бути?»

Так чи інак, а боліло нестерпно.

Глокта спинився за чотири сходинки від підніжжя. Він майже подолав їх. Його рука тремтіла, стискаючи маківку ціпка, а ліва нога пекла, мов навіжена. Він намацав язиком ясна в тому місці, де колись були передні зуби, глибоко вдихнув і зробив крок уперед. Нога страшно підломилась, і він завис у повітрі, вивертаючись та похитуючись, в той час як у голові, немов у казані, закипіли страх і відчай. На наступну сходинку він ступив, наче п'яничка, чіпляючись нігтями за гладку стіну і повискуючи від переляку.

«Тупий, безмозкий телепню!»

Ціпок стукнув об підлогу, незграбні ноги перебороли камінь, і він опинився внизу, якимось дивом не впавши.

«А ось і вона. Та страшна, прекрасна, тягуча мить між ударом по мізинцю і появою болю. Скільки у мене часу до його приходу? Як боляче буде, коли це станеться?»

Відсапуючись із роззявленим ротом біля підніжжя сходів, Глокта відчув, як його охоплює трепетне передчуття.

«Починається...»

Мука була невимовною: весь його лівий бік, від ніг до голови, скувала нестерпна судома. Він міцно зажмурих водянисті очі і затиснув рот правицею так сильно, що аж хруснули суглоби пальців.

Рештки зубів у зціплених щелепах скреготали від натуги, але тонкий, уривчастий стогін усе ж зірвався з його вуст.

«Я кричу чи сміюсь? Як розрізнити?»

Він важко сапав, дихаючи через ніс, з якого йому на руку булькали шмарклі, тим часом як скоцюрблене тіло тремтіло, силуючись не впасти.

Судомі минула. Глокта обережно, одна за одною, поворушив руками-ногами, щоб оцінити ушкодження. Його нога палала, ступня затерпла, а в шиї з кожним порухом штрикало, віддаючись у спині болісними кольками. *«Загалом, навіть непогано»*. Він із зусиллям нагнувся і двома пальцями вхопив свій ціпок, а тоді піднявся і затиллям долоні витер шмарклі та сльози.

«Оце-то так. Може, мені сподобалось? Для більшості сходи – це звична справа. Для мене ж – пригода!»

Глокта побрів коридором, тихо посміюючись сам до себе. Він все ще ледь помітно усміхався, коли дістався своїх дверей і, човгаючи, увійшов всередину.

Брудна біла коробка з двома дверима, розташованими одне проти одного. Стеля була незручно низькою, а світло палючих ламп било в очі. Один куток геть відсирів, і облізла штукатурка взялася пухирями, поцяткованими чорною цвіллю. Хтось намагався відтерти довжелезний шлейф крові з однієї стіни, але, видно, не надто старався.

Практик Фрост стояв в іншому кінці кімнати, склавши жилаві руки на широких грудях. Він кивнув Глокті, виражаючи не більше почуттів, аніж камінь, і Глокта кивнув у відповідь. Між ними стояв подертий і заплямований дерев'яний стіл, прибитий до підлоги, а обабіч нього примостились два стільці. На одному з них сидів голий товстун. Його руки були міцно зв'язані за спиною, а на голову надітий коричневий мішок. Часте, приглушене дихання чоловіка було єдиним звуком у кімнаті. Хоч тут, під землею, стояв холод, але з товстуна лився піт.

«Правильно робить, що пітніє».

Глокта закульгав до іншого стільця, акуратно зіпер свій ціпок об край стільниці і, тамуючи біль, поволі, обережно сів. Він розім'яв шию, покрутивши нею вліво-вправо, а тоді розслабив тіло і прийняв близьку до зручної позу. Якби у Глокти була можливість потиснути руку однієї людини, будь-якої людини, він, безумовно, потиснув би руку винахіднику стільців.

«Він зробив моє життя майже терпним».

Фрост мовчки виступив з кутка і затиснув порожній вершечок мішка між двома пальцями – м'ясистим і блідим вказівним та товстим і білим великим. Глокта кивнув і практик зірвав мішок – Салем Ревс закліпав від різкого світла.

«Нахабне, бридке свиняче рило. Нахабна ти, брудка свиня, Ревсе. Плюгавий кабанюра. Б'юся об заклад, ти готовий зізнатися прямо зараз, готовий торочити без упину, аж доки нам всім не набридне».

На щоці чоловіка красувався великий темний синець, і ще один на щелепі, над подвійним підборіддям. Коли його водяві очі пристосувалися до світла, він упізнав Глокту, котрий сидів навпроти нього, і його обличчя раптом сповнилось надією.

«Не на того, ой не на того він покладає надію».

– Глокто, ви мусите мені допомогти! – заскиглив він, нахилившись уперед, наскільки дозволяли пута, і слова полилися з нього нестримним потоком розпачу. – Я помилково звинувачений, ви ж знаєте, я невинний! Ви прийшли мені допомогти, правда? Ви мій друг! У вас тут є зв'язки. Ми ж друзі, друзі! Ви могли би замовити за мене слівце! Я невинна людина, це помилка! Я...

Глокта підняв руку, вимагаючи тиші. Якусь мить він уважно розглядав знайоме обличчя Ревса так, ніби бачив його вперше, а тоді повернувся до Фроста: – Я мав би знати цього чоловіка?

Альбінос не відповів. Нижню половину його обличчя приховувала маска практика, а верхня не виказувала жодних емоцій. Він спостерігав за в'язнем на стільці, не зводячи пильного погляду рожевих, як у трупа, очей. Відколи Глокта зайшов у кімнату, він навіть жодного разу не кліпнув.

«Як йому це вдається?»

– Це я, Ревс! – прошипів товстун. Тон його голосу поступово набував відтінку паніки. – Салем Ревс. Ви знаєте мене, Глокто! Ми разом були на війні до того, як... самі знаєте... ми друзі! Ми...

Глокта знову підняв руку і відкинувся на спинку стільця, постукуючи нігтем по одному із зубів, так наче про щось замислився.

– Ревс. Ім'я мені знайоме. Купець, член Гільдії мерсерів². Подейкують, із багатіїв. Тепер згадав... – Глокта нахилився вперед і зробив театральну паузу. – Він зрадник! Його схопила Інквізиція, його майно конфісковане. Він, бач, збирався ухилитись від сплати королівського податку.

У Ревса відвисла щелепа.

– Королівського податку! – крикнув Глокта і гупнув кулаком по столу. Товстун дивився широко розкритими очима і облизнув зуб.

«Справа зверху, другий ззаду».

– Втім, де наші манери? – запитав Глокта, не звертаючись ні до кого конкретного. – Знали ми одне одного колись чи ні, а от з моїм помічником вас точно належним чином не познайомили. Практику Фросте, привітайтеся з цим товстуном.

Фрост вдарив долонею, але удар був такої сили, що Ревс умить злетів зі стільця. Стілець зі стукотом хитнувся, проте не впав.

«Як йому таке вдається – не перекинувши стільця, збити людину на землю?»

Ревс з якимось клекотом – мордою у плитку – розпластався на підлозі.

– Він нагадує мені кита, що викинувся на берег, – тупо сказав Глокта.

Альбінос схопив Ревса попід руки, підняв і закинув назад на стілець. Зі щок Ревса крапала кров, зате його свинячі оченята тепер посерйознішали.

«Більшість людей удари ламають, але трапляються такі екземпляри, кого вони гартують. Нізащо б не сказав, що цей товстун – сильна людина, та, зрештою, життя сповнене несподіванок».

Ревс сплюнув кров на стіл.

– Ви зайшли надто далеко, Глокто, так і знайте! Мерсери – шанована гільдія; ми маємо вплив! Вам це просто так не минеться! Мене знають люди! Моя дружина вже зараз подає клопотання королю, щоб той розглянув мою справу!

– Ваша дружина, кажете, – Глокта сумно всміхнувся. – Ваша дружина – напрочуд вродлива жінка. Вродлива і молода. Здається мені, навіть замолода для вас. Здається мені, що вона скористалася можливістю позбутися вас. Що вона показала нам ваші бухгалтерські книги. Всі до одної.

Обличчя Ревса побіліло.

– Ми переглянули їх, – Глокта показав на уявний стос паперів зліва, – а потім переглянули й інші, у скарбівні, – показав інший стос справа. – І уявіть собі, яким було наше здивування, коли суми з якогось дива не зійшлися. Крім цього, було зауважено нічні візити ваших працівників до складів у старому кварталі, незареєстровані малі човни, хабарі службовцям, підробка документів. Мені продовжувати? – запитав Глокта, зі щирим осудом похитуючи головою. Товстун хапнув повітря й облизав губи.

Перед в'язнем поклали перо і чорнило, а також заяву-зізнання, детально заповнену чудовим, акуратним почерком Фроста – залишалося поставити лише підпис.

«Я його випатраю тут і зараз».

– Зізнавайтесь, Ревсе, – тихо прошепотів Глокта, – і безболісно завершимо цю чорну справу. Зізнавайтесь і назвіть своїх поплічників. Ми й без того знаємо, хто вони. Так нам усім буде легше. Я не хочу тебе калічити, повір – це не потішить мене.

«Ніщо не потішить».

– Зізнайся. Зізнайся і тебе пощадять. Заслання в Англію не таке страшне, як його малюють. Там теж можна насолоджуватися життям, а заодно і щоденною чесною працею на службі в короля. Зізнавайся!

Ревс дивився на підлогу, облизуючи зуб. Глокта відкинувся на спинку стільця і зітхнув.

– Або не зізнавайся, – додав він, – і тоді я принесу інструменти.

Фрост підійшов ближче, і його широка тінь закрила обличчя товстуна.

– Біля доків знайшли тіло, – тихо мовив Глокта, – опухле від морської води і страшно, страшно понівечене... таке, що й годі впізнати.

«Уже готовий говорити. Він повний, стиглий, от-от лусне».

– Коли покалічили – до чи після смерті? – запитав він спокійно у стелі. – До того ж ким був загадковий покійник – чоловіком чи жінкою? – Глокта знизав плечима. – Хто його знає?

У двері різко постукали. Обличчя Ревса смикнулось на звук, знову сповнившись надії.

«Ну не зараз же, чорт забирай!»

Форст підійшов до дверей і ледь-ледь прочинив їх. Йому щось сказали. Зачинивши двері, Фрост нахилився, щоб прошепотіти це щось Глокті на вухо.

– Тсе Феверар, – почулося нерозбірливе шамкання, з якого Глокта зрозумів, що за дверима стоїть Северард.

«Що, вже?»

Глокта усміхнувся і кивнув, немов це були гарні новини. Обличчя Ревса дещо спохмурніло.

«Чому чоловік, який займався таємною справою, не здатен приховати свої емоції в цій кімнаті?»

Але Глокта знав, чому.

«Важко залишатися спокійним, коли ти переляканий, беззахисний, самотній, як перст, а твоя доля в руках людей, які не відають милосердя. Кому не знати цього краще, ніж мені?»

Він зітхнув і, надавши голосу найапатичнішого тону, спитав:

– Ти бажаєш зізнатися?

– Ні!

В свинячих очках в'язня знову спалахнула непокора. Він не зводив настороженого погляду та мовчки посмокував зуба.

«Несподівано. Дуже несподівано. А втім, ми тільки почали».

– Що, муляє зуб, Ревсе?

Ґлокта знав про зуби геть усе. Над його власним ротом попрацювали кращі з кращих. *«Або гірші з гірших – це ще як подивитись».*

– Схоже, мені доведеться зараз тебе покинути, але я подумаю про твій зуб. Я гарненько поміркую, що з ним робити. – Він взявся за палицю. – Я хочу, щоб ти подумав про мене, про те, як я взяв близько до серця твій зуб. А ще хочу, щоб ти гарненько поміркував про підписання зізнання.

Ґлокта незграбно підвівся, випростовуючи хвору ногу.

– Втім, гадаю, що тобі може бути достатньо і звичайного мордобоя, тож залишу тебе на півгодини в товаристві практика Фроста.

Рот Ревса викруглився – від здивування у нього відібрало мову. Альбінос підняв стілець разом із товстуном і повільно розвернув його до себе.

– У цій справі він, безумовно, найкращий.

Фрост дістав пару пошарпаних шкіряних рукавичок і взявся акуратно натягувати їх на свої грубі білі руки, палець за пальцем.

– Ти ж завжди любив мати все найкраще, еге ж, Ревсе?

Ґлокта рушив до дверей.

– Зачекай! Ґлокто! – заволав Ревс через плече. – Зачекай, я...

Практик Фрост затиснув рот товстуна рукавичкою і приклав палець до своєї маски.

– Ш-ш-ш, – шикнув він. Двері, клацнувши, зачинились.

Северард прихилився до стіни в коридорі, сперши одну ногу на штукатурку. Він немелодійно насвистував під маскою і водночас погладжував своє довге тонке волосся. Коли в дверях з'явився Ґлокта, він випростався і легенько вклонився, а бісики в його очах видали усмішку.

«Постійно він усміхається».

– Очільник Келайн бажає вас бачити, – мовив він із помітним акцентом простолюдина, – і, як на мене, він ще ніколи не був таким

сердитим, як сьогодні.

– Северарде, бідолахо, ти, мабуть, добряче налякався. Шкатула у тебе?

– Так.

– Дістав звідти щось для Фроста?

– Дістав.

– І для своєї дружини, сподіваюсь, теж?

– О, так, – сказав Северард, а його очі заблищали сильніше, ніж зазвичай. – Моя дружина житиме в достатку. Якщо вона у мене колись буде.

– Добре. Я поспішу відповісти на виклик очільника. Коли мине п'ять хвилин з початку мого візиту, зайдеш зі шкатулою.

– Просто ввалитися до нього в кабінет?

– Можеш хоч пику його почикрижити ножем, мені байдуже.

– Буде зроблено, інквізиторе.

Ґлокта кивнув і розвернувся, щоб іти собі, аж нараз обернувся.

– Тільки не треба насправжки його чикрижити, гаразд, Северарде?

Практик усміхнувся очима і вклав свій страшний ніж назад у піхви. Ґлокта закотив очі до стелі, а тоді пошкандибав, постукуючи ціпком по плитах і тамуючи біль у нозі. Цок, стук, біль. Такий був ритм його ходьби.

Кабінетом очільнику слугувала велика і по-багатому опоряджена горішня кімната в Будинку питань – кімната, в якій все було надто великим і надто пишним. Одну із обшитих дерев'яними панелями стін займало велетенське, вигадливе вікно, з якого виднілися чепурні сади у внутрішньому дворі. Посеред барвистого килима, привезеного з теплих екзотичних країв, стояв не менш велетенський і химерно оздоблений стіл. А над величним каміном, всередині якого догорав маленький кволий вогник, висіла голова кровожерної звірюки з якоїсь холодної і не менш екзотичної місцини.

Утім, на фоні самого очільника Келайна його кабінет здавався дрібним і сірим. Це був дебелий, червонощокий чоловік віком під

шістдесят, який із чохом компенсував рідіюче волосся пишними, сивими бакенбардами. Його побоювались навіть члени Інквізиції, але Ґлокта не відчував до нього страху, і вони обидва про це знали.

Перед столом стояло величеньке, вишукане крісло, але очільник міряв кімнату кроками, кричучи і розмахуючи руками. Ґлоку посадили на щось безумовно дороге, але явно задумане так, щоб сидячому було максимально незручно.

«Втім, це мене не повинно непокоїти. Незручність – то моя стихія».

Поки очільник сварився, Ґлокта розважався тим, що уявляв, як над каміном замість голови кровожерної звірюки висить голова Келайна.

«Цей окоренкуватий дурень точно такий самісінький, як і його камін. З вигляду приголомшливий, а всередині пустопорожній. Цікаво, як би він зреагував на допит? Я би почав із його дурнувятих бакенбардів».

При цьому на обличчі Ґлокти покоїлася маска уваги та пошани.

– Що ж, Ґлокто, цього разу ти перевершив навіть самого себе, скажений каліко! Коли мерсери дізнаються про це, вони з тебе шкуру здеруть!

– З мене вже здирали – і це лоскітно.

«Чорт забирай, закрий пельку і всміхайся. Де той пришелепуватий свистун Северард? Щойно закінчу тут, то здеру з нього шкуру».

– Ото вже молодчага Ґлокта, ото придумав, ой, тільки би не луснути зо сміху! Ухилення від сплати королівського податку!

Очільник побуряковів, настовбурчивши бакенбарди.

– Королівського податку? – закричав він, пирскаючи слиною на Ґлоку. – Та вони всі від нього ухиляються! Мерсери, спайсери³ – всі! Кожен Господній йолоп, котрий має човен!

– Але цього разу все робилося так відкрито, очільнику. Нас це зачепило. Тож мені здалося, що варто було...

– Тобі здалося? – Келайн розчервонівся і аж пашів від гніву. – Тобі прямо сказали: не займати мерсерів, не займати спайсерів, не займати жодну з великих гільдій!

Він походжав все швидше й швидше.

«Такими темпами ти увесь килим витреш. Великим гільдіям доведеться купувати тобі новий».

– Але ж тобі здалося, га? Що ж, він має повернутися на волю! Нам доведеться його відпустити, а тобі – повчитися просити вибачення на колінах! Ну і ганьба! Ти віддав мене на глум! Де він зараз?

– Я залишив його в товаристві практика Фроста.

– Цієї шамкаючої тварини? – Очільник у розпачі вчепився за волосся. – В такому разі вже нічого не вдієш, га? Він буде схожий на казна-що! Не можна відправляти його на волю в такому вигляді! Тобі гаплик, Глокто! Гаплик! Я негайно йду до архілектора! Негайно!

Раптом широкі двері розчахнулись, і до кімнати неквапливою ходою увійшов Северард із дерев'яною шкатулою у руках.

«Саме вчасно».

Очільник, роззявивши від гніву рота, мовчки дивився, як Северард грюкнув шкатулою об стіл, від чого у ній аж щось брязнуло.

– Що це у дідька має озна...

Северард відкинув кришку, і Келайн побачив гроші.

«Всі ті прекрасні грошенята».

Він затнувся на півслові, а його рот завмер, силячись сформуванати наступний звук. Спершу він виглядав здивованим, тоді спантеличеним, і, зрештою, настороженим. Келайн стиснув губи і поволі опустивсь у крісло.

– Дякую, практику Северарде, – сказав Глокта. – Можете йти.

Поки Северард неквапливо виходив, очільник замислено погладжував свої пишні бакенбарди, а його обличчя поступово прибирало звичного рожевого відтінку.

– Конфіскували у Ревса. Тепер це, звичайно, власність Корони. Я вирішив, що варто вручити шкатулу вам, як моєму безпосередньому керівнику, щоб ви передали її у скарбівню.

«Або щоб ти купив ще більшого стола, кровопивце».

Глокта нахилився вперед, склавши руки на колінах.

– Гадаю, ви могли би сказати, що Ревс зайшов надто далеко, що ним почали цікавитись, що потрібен був показовий приклад. Зрештою, не можна, щоб всі думали, ніби ми нічого не робимо. А цей арешт налякає великі гільдії, поставить їх на місце.

«Це налякає великі гільдії, щоб ти зміг доїти їх ще сильніше».

– І ви завжди можете сказати, що я скажений каліка, і звинуватити в усьому мене.

Глокта бачив, що очільнику це починало подобатись. І хоча той намагався цього не виказувати, але його бакенбарди тремтіли від побаченої купи грошей.

– Гаразд, Глокто, гаразд. Нехай. – Він простягнув руку й обережно закрив шкатулу.

– Але якщо ти ще колись надумаєш вчинити щось подібне... порадься спершу зі мною, добре? Я не люблю сюрпризів.

Глокта із зусиллям підвівся і пошкандибав до дверей.

– А, і ще одне! – Інквізитор силувано обернувся. Келайн суворо дивився на нього з-під своїх густих, пишних брів. – Коли я піду розмовляти з мерсерами, мені знадобиться зізнання Ревса.

Глокта широко всміхнувся, показавши зяючу прогалину в передніх зубах.

– З цим не буде проблем, очільнику.

Келайн був правий. Ревс в жодному разі не міг повертатись на волю в такому вигляді. Його губи були розсічені і закривавлені, боки почорніли від синців, голова завалювалась набік, а лице запухло так, що його б і мама рідна не впізнала.

«Одне слово, він виглядає як людина, готова до зізнання».

– Навряд чи тобі сподобались останні півгодини, Ревсе, ой навряд чи. Хтозна, можливо, це були найгірші півгодини твого життя. Втім, я розмірковую про те, що ми можемо тобі запропонувати, і як би це не звучало сумно... це були не найгірші півгодини. Можна навіть сказати, розкішні півгодини.

Глокта нахилився вперед, зупинившись всього за кілька дюймів від розквашеного носа Ревса.

– Порівняно зі мною, практик Фрост – маленька дівчинка, – прошепотів інквізитор. – Кошеня. Коли за тебе візьмусь я, Ревсе, ти будеш згадувати про цей час з ностальгією. Ти багатимеш мене про півгодини з практиком. Я зрозуміло висловився?

Ревс мовчав – тільки чути було, як у його зламаному носі свистить повітря.

– Покажи йому інструменти, – прошепотів Глокта.

Фрост зробив крок вперед і широким, театральним рухом відкрив начищений ящик. Це була витончена, майстерна робота. Коли кришка відкрилася, численні внутрішні полицки припіднялись і висунулись, демонструючи інструменти Глокти в усій їхній убивчій красі. Там були леза усіх розмірів і форм, голки, вигнуті та прямі, пляшки з олією та кислотою, цвяхи і гвинти, затискачі і щипці, пили, молотки і зубила. Метал, дерево і скло переливалися в яскравому світлі ламп, відполіровані до дзеркального блиску та наточені до смертельної гостроти. Ліве око Ревса цілком закрила багряна пухлина, але праве, жахаючись і вражаючись, пробіглося по інструментах. Призначення одних було страхітно очевидним, а от призначення інших – страхітно неясним.

«Цікаво, що лякає його більше?»

– Здається, ми говорили про твій зуб, – пробурмотів Глокта. Око Ревса сіпнулося в його бік. – Чи, може, ти бажаєш зізнатися?

«Ну ось, він у мене на гачку. Зізнавайся, зізнавайся, зізнавайся, зізнавайся...»

У двері різко постукали.

«Чорт забирай, знову!»

Фрост прочинив двері і звідти долинув короткий шепіт. Ревс облизав набряклу губу. Зачинивши двері, альбінос нахилився, щоб прошепотіти Глокті на вухо:

– Тсе арфігектог.

Глокта заляк.

«Грошей було недостатньо. Поки я плентався сюди з кабінету Келайна, старий виродок доносив на мене архілектору. Отже, мені кінець?»

Від цієї думки він відчув колюче збудження.

«Що ж, спершу розберусь із цією товстою свинею».

– Скажи Северарду, що я скоро буду. – Глокта повернувся назад до в'язня, але Фрост поклав своє біле лапище йому на плече.

– Ні, арфігектог, – Фрост показав на двері, – він туд. Зага.

«Тут?»

Глокта відчув, як засіпалася повіка.

«Чому?»

Він піднявся, відштовхнувшись від краю стола.

«Невже завтра мене знайдуть у каналі? Мертвого й опухлого... і невпізнаного?»

Ця думка викликала в нього лиш одне відчуття – спокійне полегшення.

«Більше не буде сходів».

Зовні, в коридорі, стояв архілектор Інквізиції Його Величності. Брудні стіни позаду нього видавалися майже брунатними – настільки бездоганними були його довга біла мантия, білі рукавички та копиця білого волосся. Йому було за шістдесят, але стареча неміч не позначилася на ньому. Високий, чисто виголений, стрункий – кожен дюйм його постаті віддавав елегантністю.

«Він виглядає як чоловік, який ніколи в житті не був заскочений зненацька».

Вони вже зустрічалися якось шість років тому, коли Глокта вступив до Інквізиції, і за цей час, здавалось, архілектор зовсім не змінився. Архілектор Сульт. Один із наймогутніших людей у Союзі.

«Один із наймогутніших людей в цілому світі, як на те пішло».

За ним, немов гігантські тіні, нависали двоє кремезних, мовчазних практиків у чорних масках.

Коли в дверях з'явився кульгавий Глокта, архілектор зобразив на обличчі усмішку. За нею крилося багато чого.

«Трохи презирства, трохи жалю, ледь помітна часточка загрози. Але ні краплини радості».

– Інkvізиторе Глокто, – мовив він, простягнувши одну руку в білій рукавичці долонею донизу.

На його пальці зблиснув перстень із чималим багряним самоцвітом.

– Служу і корюся, Ваше Преосвященство.

Глокта не міг стриматись і скривився, коли змушений був поволі нахилитися, щоб торкнутися губами персня. Цей важкий і болісний маневр тривав, здавалося, цілу вічність. Коли він нарешті спромігся підвестись, Сульт спокійно дивився на нього своїми холодними, блакитними очима. Цей погляд означав, що він уже цілком зрозумів Глокту, і той не справив на нього враження.

– Ходімо зі мною.

Архілектор повернувся і поплив коридором. Глокта накульгував позаду, а просто за ним крокували мовчазні практики. Сульт рухався з невимушеною, млявою впевненістю, а позаду нього шурхотіли елегантні поли його мантиї.

«Виродок».

Згодом вони дісталися дверей, схожих на його власні. Архілектор відімкнув їх і вони зайшли всередину, а практики, склавши руки на грудях, зайняли свої місця обабіч дверного проходу.

«Отже, приватна бесіда. Бесіда, яка для мене, мабуть, буде останньою».

Глокта переступив поріг.

Побілена, але брудна коробка, стеля занижка, освітлення заяскраве. Замість відсирілої плями на стіні виднілася велика тріщина, але в усьому іншому кімната не відрізнялася від його власної. Тут також був благий стіл, дешеві крісла і навіть абияк затерта пляма від крові.

«Цікаво, чи не намальовані вони задля ефекту?»

Один із практиків раптом гучно грюкнув дверима. Малося на думці, що Глокта від несподіванки підстрибне, але на такі фокуси він

не куплявся.

Архілектор Сульт зграбно опустився на одне із крісел і підсунув до себе з іншого боку столу важкий стос жовтуватих паперів. Він вказав рукою на друге крісло – те, на яке садовлять в'язня. Ґлокта розумів, чим це може для нього закінчитись.

– Я більше люблю стояти, Ваше Преосвященство.

Сульт усміхнувся до нього. Він мав гарні, гострі, білосніжні зуби.

– Ні, не любите.

«Тут він правий».

Ґлокта незграбно опустився на місце в'язня, коли архілектор перегорнув першу сторінку своєї пачки документів, спохмурнів і ледь похитав головою, немовби побачене його надзвичайно розчарувало.

«Можливо, подробиці моєї славетної кар'єри?»

– Нещодавно до мене завітав очільник Келайн. Він був надзвичайно розлючений. – Сульт відірвав жорсткий погляд блакитних очей від паперів. – Розлючений через вас, Ґлокто. Він озвучив чимало скарг з цього приводу. Сказав мені, що ви неконтрольований і небезпечний, що ви дієте, не думаючи про наслідки, що ви – божевільний каліка. Він вимагав усунути вас із його відділу.

Архілектор усміхнувся холодною, злою посмішкою, якою Ґлокта всміхався до своїх в'язнів.

«Тільки зубів у нього більше».

– Підозрюю, що він хотів, аби вас усунули... взагалі.

Вони зустрілись поглядами з різних боків столу.

«Зараз та мить, коли я маю просити пощади? Мить, коли я повинен повзати по підлозі і цілувати твої ноги? Що ж, мені не дуже треба тієї пощади, а для повзання я надто незграбний. Твоїм практикам доведеться вбити мене сидячого. Перерізати мені горлянку, проломити голову – без різниці. Головне, щоб скоріше».

Але Сульт не поспішав. Його акуратні руки в білих рукавичках вправно гортали сторінки, а ті собі шелестіли та потріскували.

– У нас в Інквізиції обмаль таких, як ви, Ґлокто. Шляхетного походження, із чудової сім'ї. Чемпіон з фехтування, хвацький офіцер кавалерії. Чоловік, якого колись готували на найвищі пости.

Сульт зміряв його поглядом, наче заледве міг повірити у сказане.

– Це було до війни, архілекторе.

– Певна річ. Новина про ваш полон всіх неабияк вразила і мало хто сподівався, що ви повернетесь живим. Війні не було кінця, збігали місяці, і, зрештою, надія зовсім згасла, але коли підписали перемир'я, ви виявилися серед в'язнів, яких передали Союзу. – Він кинув на Ґлокту прищурений погляд: – У полоні ви заговорили?

Ґлокта не стримався і вибухнув гучним реготом. Той регіт прокотився дивною луною по холодній кімнаті. Такий звук тут рідко почуєш.

– Чи заговорив я? Я говорив, аж доки не затерп язик. Розповів їм усе, що зміг. Прокричав кожную таємницю, яку коли-небудь чув. Я мовчав, наче шаленець. А коли розказав усе, що знав, то почав вигадувати. Я всикався і скавулів, наче дівчинка. Так роблять всі.

– Але не всі виживають. Два роки у в'язницях Імператора. Ніхто, крім вас, навіть року не протримався. Лікарі запевняли, що вам назавжди бути прикутим до ліжка, але вже через рік ви подали заяву до Інквізиції.

«Ми обидва це знаємо. Обидва були цьому свідками. Що ти від мене хочеш і чого так довго тягнеш? Таке враження, що деяким людям просто подобається звук власного голосу».

– Мені казали, що ви покалічений, понівечений, що вас не зцілити, що вам не можна довіряти. Однак я хотів дати вам шанс. Щороку якийсь дурень виграє Турнір, а у війнах народжується чимало перспективних солдатів, проте ваше досягнення – ці два пережиті роки – було унікальним. Отож вас відправили на Північ керувати однією із наших копалень. Яке у вас склалось враження про Енґлію?

«Помийна яма, сповнена насилля і корупції. Тюрма, де як невинний, так і винуватий стали рабами в ім'я свободи. Смердюча діра, в яку ми

відправляємо тих, кого ненавидимо та цураємось, щоб вони виздихали від голоду, хвороб чи важкої праці».

– Вона була холодною, – відповів Ґлокта.

– До пари вам. Ви мали всього кілька друзів в Англії. Пару чоловік з Інквізиції і жодних приятелів-засланців.

Він висмикнув з-поміж паперів подертого листа і пробігся по ньому критичним поглядом.

– Очільник Ґойл казав мені, що ви були холодним, наче риба, без запалу. Він вважав, що з вас нічого путнього не вийде, що ви не принесете йому жодної користі.

«Ґойл. Цей виродок. Цей кат. Краще не мати запалу, ніж мізків».

– Але через три роки видобуток збільшився. Ба, навіть подвоївся. Тож вас відправили назад до Адуа працювати під орудою очільника Келайна. Я гадав, що, можливо, ви навчилися в нього дисципліни, але, схоже, помилявся. Ви вперто все робите на власний розсуд. – Архілектор кинув на нього похмурий погляд. – Відверто кажучи, я гадаю, що Келайн вас боїться. Гадаю, вони всі вас бояться. Їм не подобається ваш гонор, ваші методи, ваш... особливий підхід до нашої роботи.

– А якої ви думки, архілекторе?

– Чесно? Я не впевнений, що й мені надто подобаються ваші методи, і сумніваюсь, що ви заслуговуєте на такий гонор. Однак мене радують ваші результати. Навіть дуже.

Він з ляскотом відклав стос паперів і сперся на них однією рукою, нахилившись через стіл до Ґлокти.

«Як я нахиляюся до своїх в'язнів, коли вимагаю у них зізнання».

– У мене є для вас завдання. Завдання, яке личитиме вашим здібностям незмірно краще, ніж переслідування дрібних контрабандистів. Завдання, яке реабілітує вас в очах Інквізиції, – архілектор витримав довгу паузу. – Я хочу, щоб ви заарештували Зеппа дан Тойфеля.

Ґлокта спохмурнів.

«Тойфеля?»

– Мінцмейстра, Ваше Преосвященство?

– Його самого.

«Придворний мінцмейстр. Впливова людина із впливової сім'ї. Завелика риба для мого маленького акваріуму. Риба, що має авторитетних друзів. Арештувати таку людину небезпечно. Навіть смертельно небезпечно».

– Чи можу я запитати, навіщо?

– Не можете. Цими питаннями перейматимусь я. Ви зосередьтеся на тому, щоб отримати зізнання.

– Зізнання в чому, архілекторе?

– Як це у чому – в корупції і державній зраді! Схоже, що наш приятель мінцмейстр підходив дуже нерозсудливо до деяких особистих справ. Схоже, що він брав хабарі, і спільно з Гільдією мерсерів збирався обдурити короля. Тому було б дуже корисно, якби високопоставлений мерсер вказав його ім'я у зв'язку з якоюсь брудною справою.

«Навряд чи можна вважати збігом той факт, що саме зараз такий високопоставлений мерсер сидить у моїй кімнаті для допитів».

Глокта стенов плечима.

– Коли люди починають говорити, дивом дивуєшся, які імена спливають на поверхню.

– Чудово. – Архілектор махнув рукою. – Можете йти, інквізиторе. Я прийду по зізнання Тойфеля завтра, в цей же час. Дивіться, щоб воно у вас було.

Глокта повільно дихав, шкутильгаючи назад по коридору.

«Вдих, видих. Спокійно».

Він не очікував, що покине кімнату живим.

«А тепер я раптом опинився у впливових колах. Особисте завдання для архілектора: вичавити зізнання в державній зраді з одного із найнадійніших службовців Союзу. Так, я у найвпливовіших колах, але чи надовго? І чому обрали мене? Через мої результати?»

Чи тому, що мене не шкода?»

– Я щиро прошу вибачення, що сьогодні нас весь день переривають – все шастають туди-сюди, як у борделі.

Потріскані і розпухлі губи Ревса скривилися в сумній посмішці.

«Він ще й усміхається в таку хвилину – дивовижно. Але всьому настає кінець».

– Будемо відверті, Ревсе. Ніхто не прийде тобі на допомогу. Ні сьогодні, ні завтра, ні будь-коли. Ти зізнаєшся. Питання лише в тому, коли і в якому стані. Немає сенсу тягнути – це нічого тобі не дасть. Окрім болю. А болю у нас предостатньо.

Було важко розгледіти вираз на закривавленому обличчі Ревса, але його плечі опустились. Тремтячою рукою він умочив перо в чорнило і ледь нахиленим почерком вивів своє ім'я внизу заяви-зізнання.

«Я знову переміг. Чи болить моя нога менше? Чи повернулись мої зуби? Чи допомогло мені те, що я згубив чоловіка, котрого колись звав своїм другом? Чому ж тоді я це роблю?»

У відповідь він почув лише шкрябання пера по паперу.

– Прекрасно, – сказав Глокта. Практик Фрост перегорнув документ. – А це список твоїх спільників?

Він ліниво пробігся поглядом по іменах.

«Купка молодших мерсерів, три корабельних капітани, офіцер міської варту і пара дрібних митників. Вкрай невігядливий рецепт, що тут казати. Ану спробуємо додати трошки перцю».

Глокта перевернув заяву і відправив її через стіл.

– Додай до списку ім'я Зеппа дан Тойфеля, Ревсе.

Товстуна це спантеличило.

– Це той, що мінцмейстр? – пробурмотів він крізь розпухлі губи.

– Він самий.

– Але я з ним навіть не знайомий.

– То й що? – накинувся Глокта. – Роби, як я кажу.

Ревс завагався, привідкривши рота.

– Пиши, товста свинюко.

Практик Фрост хруснув пальцями.

Ревс облизав губи.

– Зепп... дан... Тойфель... – мимрив він, записуючи.

– Прекрасно, – Глокта обережно закрив ящик зі своїми повбивчому прекрасними інструментами. – Я радий, що сьогодні нам обом вони не знадобляться.

Фрост замкнув кайдани на зап'ястях в'язня, підняв його на ноги, і повів до дверей в глибині кімнати.

– Що тепер? – кинув Ревс через плече.

– Енґлія, Ревсе, Енґлія. Не забудь прихопити щось тепле.

Двері за ним лунко зачинилися. Глокта поглянув на список імен в руках. Зепп дан Тойфель замикав список.

«Одне ім'я. На перший погляд, таке саме, як і інші. Тойфель. Просто ще одне ім'я. Але яке небезпечне!»

Северард чекав в коридорі, як завжди всміхаючись.

– Накажете відправити товстуна в канал?

– Ні, Северарде. Відправ його наступним човном в Енґлію.

– Ви сьогодні милосердні, інквізиторе.

Глокта пирхнув.

– Милосердям було би кинути його в канал. Цей кабан не протягне на Півночі навіть шести тижнів. Забудь про нього. Сьогодні ввечері нам потрібно заарештувати Зеппа дан Тойфеля.

Северард звів брови.

– Невже мінцмейстра?

– Його самого. Прямий наказ Його Преосвященства архілектора. Схоже, що наш мінцмейстер брав хабарі від мерсерів.

– Яка ганьба!

– Вирушаємо одразу, щойно стемніє. Скажи Фросту, щоб він був готовий.

Худий практик кивнув, і його волосся при цьому хитнулося. Глокта розвернувся та пошкандибав коридором, стукаючи палицею по брудних плитах і тамуючи пекучий біль в нозі.

«Чому я це роблю? – спитав він себе знову. – Чому я це роблю?»

Нікудишній вибір

Лоґен прокинувся від болісного поштовху. Він лежав у незграбній позі, сперши викручену голову на щось тверде і притиснувши коліна до грудей. Він розплющив сонні очі всього на міліметр. Було темно, але звідкись линуло бліде світло. Світло крізь товщу снігу.

Його охопила паніка. Він нарешті зрозумів, де знаходиться. Лоґен нагріб снігу біля входу в крихітну печеру, щоб втримати хоч яке тепло. Поки він спав, мабуть, сніжило, відтак вхід замело. Якщо хуртеча була сильна, надворі могло добряче навалити снігу. Якщо замети будуть вищі людського зросту, він може ніколи не вибратися звідси. Вийде, що він дерся сюди з гірських долин лише для того, щоб померти в якійсь кам'яній дірі, такій тісній, що навіть ніг не простягнути.

Лоґен, як тільки міг, закрутився у вузькому просторі, взявся рити сніг заанімілими руками, борсаючись у ньому, змагаючись з ним, пробиваючи його, і при цьому кленучи все на чім світ стоїть. Світло ринуло раптово, і було воно різке й яскраве. Він відкинув зі свого шляху останні грудки снігу і вибрався крізь пробитий отвір на свіже повітря.

На кришталево-блакитному небі сяяло сонце. Він звів до нього обличчя, заплющив засліплені очі і підставив своє тіло промінню. Від холодного повітря дерло в горлі. Прямо-таки різало. У роті страшно пересохло, а язик нагадував кепсько обтесану колоду. Лоґен зачерпнув у долоні снігу і запхав у рот. Коли сніг розтанув, він ковтнув. Від холоду заболіла голова.

Звідкись несло цвинтарним смородом. То був не лише вогкий і кислий запах його поту, сам по собі неприємний, – смерділа ковдра, що вже почала гнити. Два її шматки він обвинув навколо рук і прив'язав до зап'ясть мотузкою на подобу рукавиць, а ще один – навкруг голови, ніби брудний, смердючий каптур. Черевики були набиті клаптями під зав'язку. Решту він обгорнув навколо свого тіла

під плащем. Сморід від ковдри був нестерпний, але цієї ночі вона врятувала йому життя, що, на думку Логена, було вдалим компромісом. Вона смердітиме ще гірше, перш ніж він зможе її позбутись.

Похитуючись, Логен підвівся на ноги і роззирнувся. Вузьку, крутосхилу долину засипало снігом. Її оточували три величні вершини – гори темно-сірого каменю і білого снігу, що стриміли на тлі небесної синяви. Він знав їх. Вони, власне, були його давніми друзями. Єдиними, що залишились. Він знаходився у Високогір'ї, на вершині світу. Він був у безпеці.

– У безпеці, – прохрипів він без особливої радості.

У безпеці, бо це місце було надійно захищене від їжі. У безпеці, бо це місце було надійно захищене від тепла. Ні те, ні інше його тут не турбуватиме. Нехай він і втік від шанка, але це місце мертвих, і якщо не почати рухатися, можна стати одним із них.

Логен і так вже дико зголоднів. Його живіт перетворився на величезну болючу діру, яка зазивала його пронизливими криками. Він порився в мішку і дістав останню смужку м'яса: стару, залежану і брудну, схожу на сухий прутик. Цього було замало, аби вгамувати голод, але діватися нікуди. Він вгризся в неї зубами – смакувало, наче шкіра зі старого черевика, – а опісля закусив снігом.

Логен приклав долоню до чола і поглянув на північ, углиб долини, звідки прийшов вчора. Земля повільно спадала, сніг і каміння переходили у соснові узгір'я, дерева – у звивисту смугу пасовиськ, а зелені пагорби – у море, що виднілося на горизонті, як вузька блискуча смужка. Батьківщина. Від цієї думки Логену стало не по собі.

Батьківщина. Там жила його сім'я. Його батько – мудрий і дужий, хороший чоловік, достойний ватажок свого народу. Його дружина, його діти. Це була гарна сім'я. Вони заслуговували на кращого сина, кращого чоловіка, кращого батька. Там само жили його друзі. Старі й нові. Було би добре знову їх побачити, ой як добре. Поговорити з батьком у довгій залі. Побавитись із дітьми, посидіти з дружиною

коло річки. Побалакати про тактику з Тридубою. Пополювати із Шукачем у гірських долинах, несучись через ліс зі списом і регочучи мов навіжені.

Нараз Лоґен відчув нестерпну тугу. Він ледь не задихнувся від болю. Біда крилася в тому, що всі вони були мертві. Зала перетворилась на кільце обгорілих колод, а річка – на стічну канаву. Він ніколи не забуде, як, перетнувши пагорб, побачив унизу, в долині, спалені руїни. Як нишпорив серед попелу, шукаючи хоч якісь натяки на те, що комусь вдалось утекти, а тим часом Шукач посмикував його за плече і просив дати собі нарешті спокій. Самі лише трупи, зітлілі до невпізнання. Потім він припинив пошуки. Вони всі мертві – а якими ж їм іще бути, якщо їх застали шанка? Він сплюнув у сніг коричневим від сухого м'яса згустком. Мертві, задубілі і зогнилі чи згорілі дотла. Вони возз'єдналися з землею.

Лоґен зціпив зуби і стиснув кулаки під смердючими клаптями коври. Він міг би повернутись до руїн приморського селища ще раз, востаннє. Кинутись в атаку, роздираючи горло войовничим криком, достоту як у Карлеоні, де він втратив палець, але зажив слави. Він міг би звільнити світ від кількох шанка. Розітнути їх, як тоді розітнув Шаму Безсердечного – від плеча до пуза, так що аж нутрощі вивалились. Він міг би помститися за своїх батька, дружину, дітей, друзів. Непоганий кінець для того, кого прозвали Кривавою Дев'яткою. Померти, вбиваючи. Та й пісню згодом би склали непогану.

Але в Карлеоні Лоґен був молодим і сильним, а за його плечима стояли друзі. Натомість зараз він був слабким, голодним і як ніколи самотнім. Він убив Шаму Безсердечного довгим, гострим мечем. Лоґен поглянув на свій ніж. Може, він і непоганий, але дідька лисого ти ним помстишся. Та й хто співатиме пісень? Шанка мали страшні голоси і ще гіршу уяву, та й навряд чи вони впізнають його у смердючому голодранцеві, після того як нашпигують сагайдаком стріл. Мабуть, із помстою доведеться зачекати, принаймні, доки він

не знайде більшого клинка. Зрештою, треба дивитись на речі реально.

Можна рушити на Південь і стати мандрівником. Там завжди знайдеться робота для чоловіка з його здібностями. Нехай важка і чорна, але робота є робота. Слід зізнатися, це був непоганий варіант. Не залежати ні від кого, крім себе, не перейматись чужими рішеннями, не відповідати за чужі життя та смерть. Звичайно, на Півдні в нього були вороги. Але Кривава Дев'ятка завжди давав собі раду з ворогами.

Він знову сплюнув. Тепер, коли набралось трохи слини, Лоґен вирішив добряче поплюватись. Все, що в нього залишилося, це слина, старий казанок і декілька смердючих клаптів ковдри. Померти на Півночі чи жити на Півдні – от і весь вибір. І вибір цей нікудишній.

Треба рухатись вперед. Він завжди так робив. Якщо ти вижив, рухайся вперед, бо не важливо, заслуговуєш ти на життя чи ні. Згадай загиблих. Пом'яни їх добрим словом. А тоді рухайся вперед і сподівайся на краще.

Лоґен глибоко вдихнув холодне повітря, а тоді видихнув.

– Прощавайте, мої друзі, – прошепотів він. – Прощавайте.

Він закинув мішок через плече, розвернувся, і почав пробиратись крізь глибокий сніг. Вниз, на Південь, подалі від гір.

Досі сльотило. Легка мжичка, яка запорошила все довкола, збиралася на гіллі, на листі, на хвої, а відтак щедро зривалася вниз великими краплями, що просочувалися крізь і без того вогкий одяг Лоґена і стікали по шкірі.

Він зачаївся у мокрому чагарнику, нечутний і непорушний. Дощові краплі бігли по його обличчю, по блискучому від вологи лезу ножа. Лоґен наслухав усі порухи лісу, вбирав у себе усе розмаїття його звуків – нескінченну метушню комашні, сліпе вовтуження кротів, лякливу шамотню оленів, повільне пульсування соку в стовбурах старих дерев. Кожна жива істота в лісі шукала собі їжу до смаку, і

Лоґен також не був винятком. Він зупинив свій вибір на тварині, яка обережно пробиралася крізь хаші неподалік, справа від нього. Смакота. В лісі запала цілковита тиша, тільки краплі дощу одна за одною зривалися з гілок. Світ змалів до Лоґена і його майбутньої здобичі.

Коли йому здалося, що тварина підійшла достатньо близько, він вистрибнув і повалив її на землю. Це був молоденький олень. Він хвицав і виривався, але Лоґен був сильним і швидким, тож за мить всадив у його шию ножа і перерізав горло. З рани ринула гаряча кров, заливаючи Лоґену руки і стікаючи на мокру землю.

Він підняв тушу і закинув її собі на плечі. Із цього м'яса буде гарна юшка, а якщо ще додати якихось грибів, тоді взагалі вийде смакота. А попоївши можна запитати поради в духів. Пуття з них мало, але товариство йому не завадить.

Коли він дістався до свого привалу, сонце вже хилилося за обрій. Згаданий привал якраз годився герою з такою могутньою статурою – над ямою в землі на двох великих жердинах покоїлася добряча купа мокрих гіляк. Всередині вже добре підсохло, та й дощ втих. Сьогодні ввечері він розпалить вогонь. Лоґен уже давно не дозволяв собі такої розкоші – мати власне багаття.

Пізніше, попоївши й відпочивши, Лоґен набив люльку шматочком чаги. Він знайшов її кілька днів тому біля коренів дерева – великі, вологі жовті нарости. Лоґен відламав собі добрячий шматок, але лише зараз вона підсохла так, що можна було курити. Він дістав з багаття палаючу гілку і підніс її до заглиблення в люльці, пахкаючи з усіх сил, доки гриб не задимів, віддаючи знайомим солодкувато-землистим запахом.

Лоґен закашлявся, випустив коричневий дим і задивився на мерехтливе полум'я. Його думки перенеслися в інші часи, до інших вечорів та інших багать. Там шкірився Шукач, і вогонь виблискував на його загострених зубах. Навпроти сидів кремезний, наче гора, Тул Дуру, котрий сміявся так, що аж у вухах виляскувало. Був там і завжди трохи наляканий Форлі Найслабший, в якого без кінця

нервово бігали очі. Був і Руд Тридуба, і Хардінг Мовчун, котрий нічого не говорив. Він завжди був таким, за що його й прозвали Мовчуном.

Всі вони були тут. Тільки не насправжки. Бо всі вони вже упокоїлися, возз'єдналися з землею. Лоґен вибив попіл з люльки у багаття і відклав її подалі. Бажання курити щезло начисто. Правий був його батько. Ніколи не варто курити одному.

Він відкрутив кришку своєї потовченої фляги, набрав повний рот і спорснув на багаття. В холодне повітря здійнялися омахи полум'я. Лоґен витер губи, смакуючи гарячий, гіркий присмак, а тоді відкинувся на вузлуватий стовбур сосни і почав чекати.

Збігло чимало часу, перш ніж вони явились. Їх було троє. Вони тихо виринули з танцюючих тіней поміж дерев і повільно попливли до багаття, і що ближчали вони до вогню, тим чіткішали їхні форми.

– Дев'ятипалий, – мовив перший.

– Дев'ятипалий, – вторив другий.

– Дев'ятипалий, – додав третій, і їхні голоси лунали так, наче це говорив сам ліс.

– Щиро запрошую вас до мого багаття, – сказав Лоґен.

Духи присіли і вступились у нього порожнім поглядом.

– Сьогодні вас лише троє?

Першим заговорив дух, що сидів справа:

– Після кожної зими нас прокидається все менше. Ми останні, хто залишився. Мине ще кілька зим, і ми теж поринемо в сон. І тоді нікому буде відповісти на твій заклик.

Лоґен похмуро кивнув.

– До вас доходили якісь новини з нашого світу?

– Ми чули, що чоловік упав зі скелі, вибрався з води живим і перетнув Високогір'я на початку весни, а був він закутаний у гнилу ковдру, проте ми не віримо в ці чутки.

– Дуже мудро.

– Бетод веде війну, – мовив середній дух.

Лоґен спохмурнів:

- Бетод завжди веде війну. Він тільки це і робить.
- Так. Завдяки тобі він переміг у стількох битвах, що сам себе нагородив золотим капелюхом.
- Нехай він горить у пеклі, недоносок, – лайнувся Лоґен, сплюнувши в багаття. – Що ще?
- На північ від гір повсюди гасають шанка і все підпалюють.
- Вони люблять вогонь, – додав середній дух.
- Авжеж, – погодився той, що сидів зліва, – навіть більше, ніж ваш рід, Дев'ятипалий. Вони люблять його і бояться.

Дух нахилився вперед.

- Ми чули, що у вересовищах на Півдні тебе шукає чоловік.
 - Могутній чоловік, – додав середній дух.
 - Старожитній Маг, – докинув той, що сидів зліва.
- Лоґен нахмурився. Він чув про цих магів. Якось йому трапився відьмак, але його було легко вбити. Він не мав жодних надприродних сил – принаймні нічого такого Лоґен не помітив. Але маг – це вже інша справа.

- Ми чули, що маги сильні та мудрі, – мовив середній дух, – і що подібний маг може чимало дати звичайній людині і показати небачені речі. Однак маги також хитрі, і їхні шляхи несповідимі.

– А чого він хоче?

– Спитай його.

Духи не надто переймалися справами людей і завжди були скупі на подробиці, та все ж це було краще, ніж звичні розмови про дерева.

– Що робитимеш, Дев'ятипалий?

Лоґен на мить замислився.

– Вирушу на Південь, знайду мага і спитаю, що йому від мене треба.

Духи кивнули. Вони ніяк не виказували, хороша це, на їхню думку, ідея чи погана. Їм було все одно.

– Що ж, прощай, Дев'ятипалий, – мовив дух, що сидів справа. – Мабуть, ми більше не побачимось.

– Вже якось обійдусь без вас.

Логенів дотеп вони не оцінили. Духи піднялись і почали віддалятися від вогню, поволі зливаючись з темрявою. Згодом вони зовсім щезли, але Логен змушений був визнати, що від них було більше користі, ніж він сподівався. Завдяки їм у нього з'явилася мета.

Вранці він вирушить на Південь і там знайде мага. Хтозна, може, він виявиться непоганим співрозмовником. Зрештою, це краще, ніж за так отримати у груди купу стріл. Логен дивився на вогонь, поволі киваючи самому собі.

Він згадував інші часи та інші вечори біля багаття, коли був не один.

Гра з ножами

В Адуа стояв чудовий весняний день, і сонце просвічувало крізь гілля червоного кедра, кидаючи плямисті тіні на гравців, що сиділи під ним. Внутрішнім двором гуляв приємний вітерець, тож карти доводилось міцно тримати в руках або ж притискати склянками чи монетами. На деревах цвірінькали пташки, а з дальнього краю газону долинали клацання ножиць садівника, від чого по високих білих будівлях чотирикутного подвір'я пробігало тихе, приємне відлуння. А чи втішить гравців величенька купа монет у центрі столу, залежало, звичайно, від карт, що їх вони тримали у руках.

Наприклад, капітану Джезалю дан Лютару та купа, безумовно, подобалась. Він виявив у себе незвичний талант до гри, коли його призначили у Королівський полк – талант, яким капітан користувався, щоб вигравати значні суми у своїх товаришів по службі. Він походив з багатії сім'ї і в грошах, очевидно, не мав потреби, але гра дозволяла йому підтримувати ілюзію ощадливості, і при цьому тринькати гроші, наче матрос. Щоразу, коли Джезаль бував удома, батько нудив усіх розмовами про те, як його син чудово планує видатки, а півроку тому купив йому в нагороду капітанський чин. Це не втішило його братів. Так, від грошей, безумовно, була користь, та й принизити близьких друзів – неабияке задоволення.

Джезаль напівсидів-напівлежав на лавці, витягнувши одну ногу і вивчаючи поглядом обличчя інших гравців. Майор Вест так відхилив свій стілець назад, що, здавалося, мав от-от беркицьнутися з нього. Він підняв свою склянку до сонця і милувався тим, як крізь бурштиновий напій сочиться світло. На його губах сяяла легка, загадкова посмішка, яка наче казала: «Хоча я і не з шляхетної сім'ї і маю нижчий соціальний клас, але я переміг у Турнірі і завоював прихильність короля на полі бою, а це робить мені честь, тому ви, дітки, краще слухайтесь і не цвірінькайте». Втім, він уже вилетів із гри, та й, на думку Джезала, надто трясся над своїми грошима.

Лейтенант Каспа, нахилившись уперед, хмурився і, почухуючи свою рудувату бороду, зосереджено вглядався у карти, так наче ніяк не міг втямити, якої вони масті. Він був приємним хлопцем, але нікудишнім гравцем в карти, і завжди дуже дякував, коли Джезаль купляв йому випивку за його ж власні гроші. А втім, він міг цілком собі дозволити програш: його батько був одним із найбільших землевласників Союзу.

Джезаль часто помічав, що трохи дурнуваті люди в розумному товаристві завжди корчать із себе викінчених придурків. Вже втративши ґрунт під ногами, вони щосили намагатимуться бути потішними кретинами, не вплутуючись у суперечки, з яких нездатні виплутатись, і тому вони швидко стають душею компанії. Розгублено-зосереджений вираз Каспи наче говорив: «Я не розумний, але чесний і симпатичний, що значно важливіше. Розум переоцінюють. О, а ще я надзвичайно багатий, так що всі мене і так люблять».

– Мабуть, я зрівняю ставку, – сказав Каспа і кинув на стіл жменю срібняків.

Монети розлетілись, з веселим дзеленчанням зблиснувши на сонці. Джезаль автоматично підрахував їх подумки і додав до загальної суми. Можливо, вистачить на новий мундир? Каспа завжди трохи тремтів, коли мав гарні карти, але це був не той випадок. Сказати, що він блефував, було би для нього завеликою честю; найімовірніше, йому просто набридло сидіти без діла. Джезаль не сумнівався, що він складеться, як дешева палатка, під час наступного кола ставок.

Лейтенант Джеленгорм спересердя кинув свої карти на стіл.

– Саме лайно сьогодні! – з обуренням мовив він.

Він відкинувся на спинку стільця і згорбився із похмурим виглядом, ніби хотів сказати: «Я великий, мужній і запальний, тому мене всі повинні поважати». Однак поваги від Джезала за картярським столом він так ніколи і не заслужив. Може, запальна вдача і варта чогось у бою, але там, де на кону гроші, вона тільки

шкодить. Жаль, що карти випали так собі, інакше Джезаль міг би обібрати його на півплатні. Джеленгорм осушив свою склянку і потягнувся за пляшкою.

Залишився лише Брінт, наймолодший і найбідніший із гурту. Він облизав свої губи з виразом одночасно обережним і певною мірою відчайдушно-розпачливим, а сам його вигляд наче казав: «Я не молоде і зелене, і я не голодранець. Я можу собі дозволити програти ці гроші. Я настільки ж важливий, як і решта». Сьогодні в нього було багато грошей; мабуть, він щойно отримав свою платню. Мабуть, це все, що він мав, аби якимось вижити наступні кілька місяців. Джезаль планував забрати в нього всі ці гроші і розтринькати їх на жінок і випивку. Треба було змусити себе, щоб не загиготіти від самої думки про це. Спершу треба було виграти партію. Брінт відкинувся на спинку стільця і замислився. На рішення йому міг знадобитися якийсь час, тож Джезаль взяв зі столу свою люльку.

Він запалив її від лампи, що стояла поряд саме для цієї мети, і випустив у бік кедрового гілля незугарні кільця диму. На жаль, Джезаль і близько не вмів курити так, як грати в карти, а тому більшість кілець виходили просто недоладними клубками жовто-коричневого диму. А якщо вже бути до кінця чесним, то він взагалі не любив курити. Від диму йому ставало зле, але куріння було дуже модним і дуже дорогим, і Джезаль прокляв би себе, якби відмовився від чогось модного просто тому, що воно йому було не до смаку. Крім того, під час останніх відвідин міста батько купив йому прекрасну люльку зі слонової кістки, і Джезалю вона дуже любила. Якщо подумати, то його братам і це теж не сподобалось.

– Роблю ставку, – сказав Брінт.

Джезаль скинув ногу з лавки.

– Підвищую ставку на сто марок чи десь біля того. – Він зсунув всі свої монети у центр столу.

Вест всмоктав повітря крізь зуби. Одна монетка злетіла з верху купи, впала на ребро і покотилася по дереву. Вона приземлилась на плитняк внизу із безпомилково впізнаваним звуком падаючих

грошей. На іншому кінці газону садівник інстинктивно смикнув головою, а тоді продовжив підстригати траву.

Каспа відкинув свої карти, так наче вони обпікали йому пальці, і похитав головою.

– Чорт забирай, але гравець із мене нікудишній, – простогнав він і відкинувся на шорсткий брунатний стовбур дерева.

Джезаль дивився прямо в очі лейтенанта Брінта з легкою, апатичною посмішкою.

– Він блефує, – пробурмотів Джеленгорм, – не давай йому тобою попихати, Брінте.

– Не робіть цього, лейтенанте, – мовив Вест, але Джезаль знав, що Брінт не послухає, оскільки він змушений був продовжувати вдавати, що може дозволити собі такий програш. Брінт не зволікав і безпечним жестом присунув всі свої монети.

– Тут сотня, плюс-мінус, – Брінт з усіх сил старався поводитися впевнено перед старшими офіцерами, але в його голосі відчувалась чарівна нотка істерії.

– Годиться, – сказав Джезаль, – зрештою, тут усі свої. Що у вас, лейтенанте?

– Земля. – Очі Брінта трохи гарячково блищали, коли він показував свої карти товариству.

Джезаль насолоджувався напруженою атмосферою. Він супився, знижував плечима, здіймав брови, замислено чухав голову. Він спостерігав, як відповідно до змін на його обличчі, змінюється обличчя Брінта. Надія, розпач, надія, розпач. Нарешті Джезаль виклав свої карти на стіл.

– О, ти диви. У мене знову сонця!

На обличчя Брінта боляче було глядіти. Вест зітхнув і похитав головою. Джеленгорм спохмурнів:

– Я був упевнений, що він блефує, – виправдався він.

– Як йому це вдається? – запитав Каспа, запустивши щиглем вільну монетку по столу.

Джезаль стенив плечима.

– Головне у грі – гравці, а не карти.

Він почав збирати пригоршнями купу срібняків, а блідий Брінт тільки дивився, зціпивши зуби. Гроші приємно подзенькували, сиплячись у мішечок. Принаймні приємно для Джезаль. Одна монетка скотилася зі столу і впала біля Брінтового чобота.

– Ви не могли би мені подати, лейтенанте? – запитав Джезаль з солоденькою посмішкою.

Брінт різко зірвався на ноги, зачепивши стіл, від чого срібняки і склянки підстрибнули та брязнули.

– У мене справи, – сказав він хрипким голосом, а тоді грубо проштовхнувся повз Джезаль, пхнувши його об стовбур дерева, і поспішив до краю двору, де з похиленою головою зник в офіцерській казармі.

– Ви це бачили? – Із кожною миттю Джезаль все більше розпалювався від обурення. – Дідько би його вхопив, хіба це ввічливо так мене штурхати? Тим паче, що я старший офіцер! У мене є всі причини подати на нього рапорт.

При згадці рапортів здійнявся хор несхвальних голосів.

– Просто він не вміє програвати, от і все!

Джеленгорм суворо глянув спідлоба.

– Не треба так знущатися з нього. Він небагатий і не може дозволити собі програвати.

– Якщо він не може дозволити собі програвати, то хай не береться грати! – роздратовано огризнувся Джезаль. – Хто сказав йому, що я блефую? Краще би тримав пельку на замку!

– Він новенький, – втрутився Вест, – і просто хоче стати своїм у нашій компанії. Хіба ти забув, як сам був новачком?

– Ти що мені, батько?

Джезаль пам'ятав, як був новеньким з болісною ясністю, і згадка про це його трохи присоромила.

Каспа змахнув рукою.

– Не переймайтесь, я позичу йому грошей.

– Він їх не візьме, – заперечив Джеленгорм.

– Ну, це вже його справа. – Каспа заплющив очі і повернув обличчя до сонця. – Спекотно. Видно, що зима скінчилась. Вже, мабуть, пішло за полудень.

– Чорт! – вигукнув Джезаль, зриваючись на ноги, і почав збиратись.

Садівник кинув рівняти газон і поглянув на них.

– Чому ти нічого не сказав, Весте?

– А хіба я тобі батько? – запитав майор.

Каспа захихотів.

– Знову спізналися, – сказав Джеленгорм, надуваючи щоки. – Лорд-маршал цьому не зрадіє!

Джезаль схопив свою зброю для фехтування і побіг у дальній кінець газону. Майор Вест подріботів за ним.

– Ну ж бо! – крикнув Джезаль.

– Вже наздоганяю вас, капітане, – мовив він. – Вже наздоганяю.

– Випад, випад, Джезалю, випад, випад! – гаркав лорд-маршал Варуз, луплячи його стеком по руці.

– Ай! – скрикнув Джезаль і знову підняв металеву палицю.

– Я хочу, щоб ваша права рука рухалася, капітане, щоб вона кидалась, мовби змія! Я хочу, щоб мене осліпила швидкість ваших рук!

Джезаль зробив ще кілька незграбних випадів неповоротким шматком заліза. Це була справжня мука. Його пальці, зап'ястя, передпліччя і плече горіли від натуги. Він весь просяк потом, що злітав з його обличчя великими краплями. Маршал Варуз легко відбивав його жалюгідні потуги.

– Тепер бий! Бий лівою!

Джезаль з усіх сил, що іще zostались у лівій руці, замахнувся великим ковальським молотом, цілячи у голову старого. Він ледь піднімав цю кляту залізку – і це якщо був у формі. Маршал Варуз без особливих зусиль відступив убік і вривав йому стеком в обличчя.

– Ай-ай! – заволав Джезаль і, спотикаючись, відступив назад. Несподівано молот вислизнув із його руки і гупнув йому просто на ногу. – А-а-а! – Металевий держак брязнув об підлогу, і коли Джезаль зігнувся до забитих пальців ноги, нараз відчув пекучий біль від того, що Варуз шмагнув його по задниці. Ляскіт від удару прокотився подвір'ям, і Джезаль упав ницьма землю.

– Стидобисько! – вигукнув старий. – Ви соромите мене перед майором Вестом!

Майор хитнувся на кріслі назад і затрясся від тамованого сміху. Джезаль втупився в бездоганно начищені чоботи маршала, не відчуючи нагальної потреби підніматись.

– Підйом, капітане Лютар! – гукнув Варуз. – Якщо не ваш, то мій час ще в ціні!

– Добре, добре!

Джезаль знесилено підвівся, хитаючись під палючим сонцем, хапаючи ротом повітря й обливаючись потом.

Варуз підійшов ближче і пригнувся до його подиху.

– Ви сьогодні вже пили? – обурено запитав він, і його вуса настовбурчились. – І вчора ввечері, звичайно, теж!

Джезалю було нічого відповісти.

– Та чорт вас забирай! У нас купа роботи, капітане Лютар, і сам я її не зроблю! До Турніру залишилося чотири місяці – чотири місяці, щоб зробити з вас майстра фехтування!

Варуз очікував на відповідь, але Джезаль не зміг нічого вигадати. Вигадками він займався тільки для того, щоб догодити батькові, але йому чомусь здавалось, що старий солдат не схоче їх слухати, та й ударів з нього уже вистачало.

– Ет! – кинув Варуз Джезалю і відвернувся, стиснувши стек обома руками за спиною.

– Маршале Вар... – почав Джезаль, але не встиг скінчити, як старий солдат крутнувся і штрикнув його прямо в живіт.

– Кха-кха, – закашлявся Джезаль, осідаючи на коліна.

Варуз навис над ним.

– Зробіте для мене невеличку пробіжку, капітане.

– А-а-ах!

– Пробіжітьесь звідси до Великої вежі, а там підніметесь угору, до парапету. Я знатиму, коли ви доберетесь, бо ми з майором будемо насолоджуватися на даху грою в квадрати⁴. – Він вказав на шестиповерхову будівлю позаду себе. – Звідти чудово видно верхівку вежі. Я побачу вас у монокль, тож цього разу ви не змахлюєте!

І він луснув Джезалья по потилиці.

– Ай! – зронив Джезаль, потираючи голову.

– Щойно з'явитесь на даху, побіжіте назад. Ви бігтимете щодуху, я в цьому певен, бо якщо ви не повернетесь до того, як ми закінчимо гру, побіжіте знову.

Джезаль скривився.

– Майор Вест – чудовий гравець у квадрати, тож у мене піде десь півгодини на те, щоб у нього виграти. Рекомендую не зволікати.

Джезаль із зусиллям підвівся і, пошепки кленучи на чім світ стоїть, підтюпцем побіг до арки в дальньому кінці двору.

– Вам треба пришвидшитись, капітане! – кинув Варуз йому вслід.

Джезалеві ноги були мовби шматки свинцю, але він підсьобнуv їх.

– Вище коліна! – весело повчав майор Вест.

Джезаль протупотів проходом, повз воротаря, котрий сидів біля дверей і дурнуvато посміхався, і вибіг на широкий проспект. Він пробіг повз обвиті плющем стіни Університету, сапаючи і тихо проклинаючи Варуза і Веста, а тоді минув майже глухий, масивний Будинок питань, головні ворота якого були щільно замкнені. По дорозі йому зустрілися кілька непримітних клерків, які поспішали то туди, то сюди, але загалом у цей пообідній час в Аґріонті панувала тиша, і Джезаль не стрів нікого цікавого, доки не дістався парку.

У затінку біля озера під крислатою вербою сиділи три вишукані молоді леді разом із підтоптаном компанйонкою. Джезаль одразу ж набрав ходу і змінив змучений вираз на безтурботну усмішку.

– Дами, – привітався він, майнувши повз них.

Він почув, як вони захихотіли позаду, і мовчки пораїв за себе, але наполовину збавив темп, щойно зник із їхнього поля зору.

– А щоб тебе грім побив, Варузе, – буркнув він сам до себе, ледь волочучи ноги дорогою на Алею Королів, але тут йому знову довелося прискоритись.

Всього за двадцять кроків кронпринц Ладісла щось проповідував своєму барвистому почету.

– Капітане Лютар! – вигукнув Його Високість, і тільки сонце заблистіло на його вигадливих золотих ґудзиках. – Біжіть щодуху! Я поставив тисячу марок на вашу перемогу у Турнірі!

Джезаль знав з авторитетних джерел, що принц поставив біля двох тисяч марок на Бремера дан Ґорста, але все одно низько вклонився, наскільки це було можливо під час бігу. Принцова компанія фронтів засвистіла і мляво прокричала йому вслід щось підбадьорливе.

– Довбні нетесані, – прошипів Джезаль, хоча він і був би радий опинитись серед них.

Він проминув велетенські кам'яні статуї: справа верховні королі, котрі владарювали впродовж шестисот років, а зліва трохи менші статуї вірних слуг. Перед тим як звернути на Площу маршалів, Джезаль кивнув великому магу Баязу, але чаклун, як завжди, відповів насупленим несхвальним поглядом, благоговійний ефект якого лише трохи послаблювала біла смуга голубиного посліду на його кам'яній щоці.

Через засідання Відкритої Ради площа була майже порожньою, і Джезаль зміг спокійно пройти до воріт Палати військової слави. Там йому кивнув коренастий сержант, і Джезаль задумався, чи він, бува, не з його роти – зрештою, всі рядові солдати виглядали для нього однаково. Він не звернув уваги на кивок, і побіг далі поміж високих білих будівель.

– Прекрасно, – пробурмотів Джезаль.

Біля дверей Великої вежі сиділи Джеленгорм і Каспа, які палили люльки і реготали. Негідники, напевно, здогадались, що він бігтиме цією дорогою.

– За честь і славу! – заволав Каспа, дзеленькнувши шпагою у піхвах, коли повз пробіг Джебаль. – Не змушуй лорд-маршала чекати! – додав він навздогін, відтак Джебаль почув гучний регіт його друга-велетня.

– Клятї бовдури, – захекано вимовив Джебаль, штовхнувши плечем важкі двері, коли ж почав бігти крутими гвинтовими сходами, відчув, як запекло у горлі.

Це була чи не найвища вежа в Аґріонті: сходи налічували двісті дев'яносто одну сходинку.

– Клятї сходи, – знову вилаявся він.

На сотій сходинці його ноги горіли вогнем, а у грудях аж гуло. На двохсотій від його сил не залишилось і сліду. Решту шляху Джебаль просто плівся, і кожний крок здавався йому мукою, та все ж він випав через башточку на дах і притулився до парапету, кліпаючи від яскравого світла.

З південного боку місто виднілося мов на долоні – безкінечний килим білих домівок, що простягалися навколо вилискуючої затоки. З іншої сторони Аґріонт виглядав ще більш приголомшливо. Яскраве плетиво величних будівель, що громадаються один за одним, перемижуються зеленими галявинами і розлогими деревами, оточене широким ровом і височенною стіною, всіяною сотнею високих башт. Алея Королів протинала його навіл по центру і впиралася в Осередок лордів, бронзовий купол якого сяяв у променях сонця. За ним стирчали довгі шпилі Університету, а далі майорів похмурий і неосяжний Будинок Творця, що нависав над усім суцям, наче чорна гора, кидаючи довгу тінь на будівлі внизу.

Джебаль здалося, ніби він побачив, як десь вдалині на моноклі маршала Варуза зблиснуло сонце. Вкотре вилаявшись, він рушив до сходів.

Джезаль відчув неабияке полегшення, коли нарешті дістався даху і побачив, що на дошці досі залишалось ще кілька білих фігур.

Маршал Варуз привітав його похмурим поглядом.

– Вам дуже пощастило. Майор вибудував винятково непробивну оборону. – На губах Веста засяяла усмішка. – Ви, мабуть, якимось завоювали його повагу, хоч вам поки не вдалось завоювати мою.

Джезаль зігнувся, впершись руками в коліна. Він важко дихав, піт градом скрапував на підлогу. Варуз взяв зі столу довгий футляр, підійшов до Джезала і зняв застібку.

– Покажіть нам ваші стійки.

Джезаль узяв короткий клинок в ліву, а довгий – у праву руку. Після важкого заліза вони здавалися легкими, як пух. Маршал Варуз відступив на крок назад.

– Починайте.

Він прийняв першу стійку – праву руку витягнув, а ліву притиснув до тіла. Лежа пурхали та переплітались у повітрі, сяючи у надвечірньому сонці, поки Джезаль з відточеною вправністю змінював позиції. Врешті, він скінчив, й опустив клинки по швах.

Варуз кивнув.

– У капітана швидкі руки, еге ж?

– Просто неймовірні, – сказав майор Вест, широко всміхаючись. – До біса краще, ніж виходило у мене.

Лорд-маршал був менш вражений.

– Не згинайте так сильно коліна у третій стійці і старайтесь більше витягувати ліву руку в четвертій, але в усьому іншому... – він витримав паузу, – задовільно.

Джезаль зітхнув з полегшенням. Це була дійсно висока похвала.

– Раз! – вигукнув старий, тріснувши його по ребрах краєм футляру.

Джезаль осів на підлогу, заледве спромігшись вдихнути.

– А от над рефlekсами слід попрацювати, капітане. Треба завжди бути наготові. Завжди. Якщо у вас в руках клинки, тримайте їх обидва наготові.

– Так точно, сер, – прохрипів Джезаль.

– І витривалість у вас нікудишня – он пихкаєте, ніби короп. Мені достеменно відомо, що Бремер дан Ґорст пробігає десять миль на день і зовсім не втомлюється. – Маршал Варуз нахилився над ним. – Відтепер ви будете робити те саме. О, так. Щоранку о шостій на вас чекає коло навкруг стіни Аґріонта, а потім година спарингу з майором Вестом, який люб'язно погодився побути вашим напарником. Я переконаний, що він зможе помітити усі дрібні недоліки вашої техніки.

Джезаль скривився і потер ребра.

– А щодо гулянок, то їм пора покласти край. Я аж ніяк не проти веселощів, коли на те є привід, але у вас ще буде час на святкування після Турніру, якщо ви, звичайно, гарно попрацюєте, щоб перемогти. А до тих пір дотримуйтесь здорового способу життя. Ви мене зрозуміли, капітане Лютар? – Він нахилився ще нижче, ретельно вимовивши кожне слово: – Здорового... Способу... Життя... Капітане.

– Так точно, маршале Варузе, – пробурмотів Джезаль.

Через шість годин він був п'яний, як чіп. Регочучи, мовби божевільний, він вивалився на вулицю – голова у нього йшла обертом. Холодне повітря шмагнуло його по обличчю, нікчемні будиночки пливли і хилитались, а слабо освітлена вулиця нахилилася, мов потопаючий корабель. Джезаль мужньо переборов напад блювоти, зробив непевний крок на вулицю і обернувся до дверей. Його зустріло пливке яскраве світло і гучні звуки реготу та крики. Хтось кустратий вилетів із таверни і вдарив його у груди. Джезаль відчайдушно спробував вхопитися за нього, проте втратив рівновагу і гепнувся так, що аж земля задвигтіла.

На якусь мить в очах потемніло, а тоді Джезаль виявив, що лежить в грязюці, а верхи на ньому сидить Каспа.

– Прокляття! – просипів він, відчуваючи у роті в'язкий і неповороткий язик.

Джезаль скинув ліктем лейтенанта, що знай собі хихотів, перевернувся, підвівся, похитуючись, і знову спіткнувся – вулиця навколо гойдалась. Каспа лежав на спині у грязюці, давлячись від сміху. Від нього несло дешевою випивкою і кислим запахом курива. Джезаль зробив мляву спробу обтріпати бруд з мундира. На його грудях була велика мокра пляма, від якої пахло пивом.

– Прокляття! – промимрив він удруге. – Коли це я обляпався?

Нараз його увагу привернули якісь крики з іншого боку дороги, де у проймі дверей зчепилися два чоловіки. Джезаль примружився, намагаючись розгледіти у п'їтмі хоч щось. Здоровань тримав якогось чепурного чолов'ягу і, схоже, зав'язував йому за спиною руки. Тепер він натягав йому на голову щось на кшталт мішка. Джезаль кліпнув, не вірячи своїм очам. Це був не найпрестижніший район, але подібне було перебором навіть тут.

Двері таверни розчахнулися, і звідти вийшли Вест і Джеленгорм, провадячи п'яну бесіду, – щось там про чиюсь сестру. Яскраве світло протяло морок вулиці, висвітивши жорстоке борюкання двох заводіяк. Більший з них був одягнений у все чорне, а нижню половину його обличчя закривала маска. Він мав біле волосся, білі брови і білу, як молоко, шкіру. Джезаль втупився у білого диявола через дорогу, і той відповів йому лютим поглядом своїх прищурених рожевих очей.

– Допоможіть! – кричав пронизливим, наляканим голосом чолов'яга з мішком на голові. – Допоможіть, я...

Альбінос грубо врїзав йому в діафрагму, і той, охнувши, зігнувся навпїл.

– Гей, ти! – крикнув Вест.

Джеленгорм вже перебігав вулицю.

– Що таке? – здивувався Каспа, зіпершись на лікті посеред дороги.

В голові у Джезала творився безлад, але його ноги тяглися за Джеленгормом, тож він пошкандибав за ними, тамуючи страшну нудоту. Вест рушив за ним. Білий привид зірвався і став поміж ними і

своєю жертвою. Із затінку жваво виступив ще один чоловік, високий і худий, теж із маскою і в чорному, проте цей мав довге жирне волосся. Він підніс одягнену в рукавичку руку.

– Джентльмени, – його невдоволений простацький голос глушила маска, – джентльмени, прошу вас, ми тут у справах короля.

– Король веде свої справи вдень, – гаркнув Джеленгорм.

Маска новоприбулого ледь сіпнулась, коли він усміхнувся.

– Тому ми й потрібні йому вночі, розумієш, друже?

– Хто цей чоловік? – Вест показав на чолові'ягу з мішком на голові.

В'язень знову почав борюкатись.

– Я Зепп дан... о-ох!

Біла потвора втихомирила його, бахнувши кулаком в обличчя, від чого чоловік осів на дорогу.

Зціпивши зуби, Джеленгорм поклав руку на ефес своєї шпаги, і білий привид кинувся вперед з небаченою швидкістю. Зблизька він здавався ще масивнішим, нелюдськішим і страшнішим. Джеленгорм мимоволі зробив крок назад, перечепився за нерівність на дорозі і з гуркотом гепнувся на спину. В голові Джезаль загуділо.

– Назад! – заволав Вест.

Він з тихим дзенькотом висмикнув із піхов свою шпагу.

– С-а-а-а! – прошипіла потвора, стиснувши величезні, наче пара брил, кулаки.

– А-арх, – пробулькав чоловік з мішком на голові.

Серце Джезаль впало. Він глянув на щуплявого чоловіка, і той усміхнувся у відповідь самими лише очима. Як можна усміхатися в таку годину? Джезаль здивувався, коли побачив, що у в руках у худого був довгий, страшний ніж. Звідки він там узявся? Джезаль п'яними рухами почав намацувати свою шпагу.

– Майоре Вест! – долинув голос із тіні віддалік.

Джезаль невпевнено спинився, наполовину оголивши клинок. Джеленгорм у забрудненому в болоті мундирі з натугою звівся на ноги і дістав власну шпагу. Бліда потвора не зводила з них пильного погляду, не відступаючи ні на крок.

– Майоре Вест! – почувся вдруге голос, який тепер супроводжували стукіт і шурхіт.

Обличчя Веста збідло. З тіней, сильно накульгуючи і вистукуючи палицею по землі, виринула постать. Очі чоловіка закривав кристалий капелюх, але на його вустах грала дивна посмішка.

Джезаль відчув раптовий напад нудоти, помітивши, що в роті чоловіка не було чотирьох передніх зубів. Чоловік пошкандибав до них, незважаючи на оголені клинки, і простягнув вільну руку Вестові.

Майор повільно вклав свою шпагу у піхви, взяв його руку і легенько потис.

– Полковник Глокта? – хрипко запитав він.

– Ваш покірний слуга. Правда, я більше не армієць. Тепер я служу Королівській Інквізиції.

Він повільно підніс руку і зняв капелюха. Його обличчя було мертвотно блідим і покрояне глибокими зморшками, а сиве волосся – коротко підстрижене. У глибоких, темних впадинах погарячковому блистіли очі, при цьому ліве око було значно вужчим за праве, мало рожевий обідок і слъозилось.

– А це мої помічники: практики Северард, – довгов'язий удавано вклонився, – і Фрост.

Біла потвора поставила в'язня на ноги одним рвучким рухом.

– Зачекайте, – сказав Джеленгорм, зробивши крок вперед, але Інквізитор м'яко поклав йому на передпліччя руку.

– Цей чоловік – в'язень Інквізиції Його Величності, лейтенанте Джеленгорм.

Здоровань спинився, здивований, що його назвали на ймення.

– Я усвідомлюю, що ви дієте зі шляхетних мотивів, але він злочинець і зрадник. Я маю ордер на його арешт, підписаний самим архілектором Сультом. Повірте мені, він не заслуговує на вашу допомогу.

Джеленгорм насупився і кинув злісний погляд на практика Фроста. Блідий диявол виглядав наляканим. Десять таким же наляканим, як камінь. Він без особливої натуги закинув в'язня собі на плече і пішов

вверх вулицею. Той, кого назвали Северардом, усміхнувся очима, заховав ножа у піхви, ще раз вклонився і неквапливою ходою рушив за своїм напарником, насвистуючи щось нерозбірливе.

У інквізитора затріпотіла ліва повіка, і по його блідій щоці покотилися сльози. Він обережно витер їх затиллям долоні.

– Прошу вибачити мене. Справді, бо це трохи дивно, коли чоловік не може дати раду власним очам, еге ж? Кляте плакуче желе. Іноді я думаю, що краще взагалі його позбутись і ходити з пов'язкою. – У Джезаль закрутило в животі. – Скільки вже минуло часу, Весте? Сім років? Вісім?

На скроні майора засіпався м'яз.

– Дев'ять.

– Нічого собі. Дев'ять років. Уявляєш? Здається, ніби це було всього лише вчора. Якщо не помиляюся, ми розійшлися на гірському гребені?

– Так, на гребені.

– Не переймайся, Весте, я тебе нітрохи не виню. – Глокта дружньо ляснув майора по передпліччю. – Принаймні за те, що сталося. Я пам'ятаю, ти намагався мене відмовити. Зрештою, в Гуркулі у мене вистачало часу, щоб про це подумати. Я взагалі багато думав. Ти завжди був мені гарним другом. А тепер молодий Коллем Вест – майор у Королівському полку. Неймовірно.

Джезаль не мав жодного уявлення, про що вони тоді говорили. Зараз він тільки хотів зблювати, а потім лягти спати.

Інквізитор Глокта повернувся до нього з усмішкою, ще раз демонструючи огидну прогалину в зубах.

– А це, мабуть, капітан Лютар, на якого всі покладають неабиякі надії в прийдешньому Турнірі. Маршал Варуз – суворий вчитель, правда? – Він слабо махнув палицею в бік Джезаль. – Випад-випад, так, капітане? Випад-випад.

Джезаль відчув, як всередині нього закипає гнів. Він кахикнув і втупився у свої ноги, бажаючи, аби світ перестав крутитись. Інквізитор по черзі очікувально поглянув на кожного з них. Вест

виглядав блідим. Джеленгорм був брудний і сердитий. Каспа досі сидів серед дороги. Жодному з них нічого було сказати.

Глокта прокашлявся.

– Що ж, мене кличе обов'язок. – Він силувало вклонився. – Але я сподіваюся незабаром побачитися з вами всіма.

Джезаль спіймав себе на думці, що сподівається ніколи більше не побачити цього чоловіка.

– Може, ми могли б якось знову пофехтувати? – промимрив майор Вест.

Глокта добродушно засміявся.

– О, я був би радий, Весте, але нині трохи покалічений для таких забав. Якщо ви шукаєте, з ким би зійтися на шпагах, то я впевнений, що практик Фрост вам не відмовить, – Глокта скосив очі на Джеленгорма, – але змушений попередити, що він б'ється зовсім не як джентльмен. Бажаю вам усім приємного вечора. – Він насунув глибше капелюха, поволі розвернувся і побрів геть по тьмавій вулиці.

Три офіцери спостерігали його шкандибання у тягучій, незручній тиші. Нарешті до них приєднався Каспа.

– Що це, взагалі, таке було? – запитав він.

– Ніщо, – промовив Вест крізь зціплені зуби. – Краще назавжди про це забути.

Зуби і пальці

«Часу обмаль. Треба діяти швидко».

Ґлокта кивнув Северарду, на що той всміхнувся і стягнув мішок з голови Зеппа дан Тойфеля.

Мінцмейстр був дужим, величавим чоловіком. Його обличчя вже почало пухнути від синців.

– Що це все означає? – загорлав він із вдаваними обуренням і бравадою. – Ви знаєте, хто я такий?

Ґлокта пирхнув.

– Звичайно, знаємо. Невже ти гадаєш, ми тільки те й робимо, що навмання хапаємо на вулиці першого-ліпшого?

– Я придворний мінцмейстр! – заверещав в'язень, намагаючись звільнитися від своїх пут. Практик Фрост і далі дивився на нього без жодних емоцій, склавши руки на грудях. Тим часом залізо в жаровні почало червоніти. – Як ви смієте...

– Та скільки можна переривати! – крикнув Ґлокта.

Фрост люто копнув Тойфеля в гомілку і той зойкнув від болю.

– Як наш в'язень підпише заяву-зізнання, якщо в нього зв'язані руки? Звільніть його, будь ласка.

Тойфель підозріло роззирався, поки альбінос розв'язував йому зап'ястя. Аж тут він помітив сікач. Нагострене до дзеркального блиску лезо аж сяяло у різкому світлі лампи.

«Прекрасна річ, і тут ні додати, ні відняти. Тобі б він не завадив, правда, Тойфелю? Впевнений, що тобі хочеться відрубати мені голову».

Ґлокта майже сподівався на те, що він це зробить – його права рука, здавалося, тягнулася до сікача, але натомість лише відпихнула заяву-зізнання.

– О, – мовив Ґлокта, – так мінцмейстр у нас праворукий.

– Праворукий, – прошипів Северард у вухо в'язню.

Тойфель прищурено дивився на інший бік столу.

– Я знаю тебе! Ти Ґлокта, так? Тебе схопили в Ґуркулі, а потім катували. Занд дан Ґлокта, правильно? Що ж, повір мені, цього разу ти догрався! Тут і до ворожки не треба йти! Коли верховний суддя Маровія дізнається про це...

Ґлокта зірвався на ноги, аж стілець скреготнув по плитках. Його ліва нога люто запекла, але він на це не зважав.

– Поглянь на це! – прошипів Ґлокта і широко розкрив рота, щоб наляканий в'язень міг добре роздивитися його зуби. – *«Або на те, що від них залишилось»*. Ти бачиш? Бачиш? Коли вони рвали зуб зверху, то залишали знизу, а коли рвали знизу, залишали зверху, і так по всій щелепі. Бачиш? – Ґлокта розсунув щоки пальцями, щоб Тойфелю було краще видно. – Вони робили це маленькою стамескою. Відламували щодня по шматочку. Це зайняло місяці.

Ґлокта силувано сів, а тоді широко всміхнувся.

– Блискуча робота, правда? А яка іронія! Залишити половину зубів так, щоб з них не було ніякого пуття. Зазвичай я їм тільки суп.

Мінцмейстр зглитнув. Ґлокта помітив, як по його шиї прокотилася крапля поту.

– І зуби – це був лише початок. Щоб ти знав, я змушений навіть сцяти сидючи, як жінка, і в тридцять п'ять років не можу самотійно підвестися з ліжка.

Він відкинувся на спинку крісла і, скривившись, випростав ногу.

– Кожен мій день – це маленьке пекло. Кожен день. Отож, скажи мені, ти справді вважаєш, що мене можуть налякати твої дурнуваті погрози?

Ґлокта неспішно вивчав свого в'язня.

«Вже геть не такий впевнений, як був до цього».

– Зізнайся, – прошепотів він, – і тоді ми зможемо відправити тебе до Енґлії, і знайдемо навіть ще трохи часу на сон.

Обличчя Тойфеля поблідло майже як у практика Фроста, проте він не зронив ні слова.

«Незабаром сюди явиться архілектор. Найвірогідніше, він уже в дорозі. Якщо до того часу зізнання не буде... ми всі відправимося в

Енґлію. І це в кращому випадку».

Ґлокта взявся за свою палицю і підвівся на ноги.

– Мені подобається вважати себе митцем, але мистецтво потребує часу, а ми згайнували піввечора, шукаючи тебе по всіх борделях міста. На щастя, практик Фрост має гарний нюх і чудово орієнтується на місцевості. Він може зачути щура в купі гною.

– Щура в купі гною, – повторив Северард, чиї очі яскраво блищали у саяві жаровні.

– У нас жорсткий графік, тому дозволь мені сказати прямо: ти зізнаєшся в наступні десять хвилин.

Тойфель фиркнув і склав руки на грудях.

– Нізащо.

– Тримайте його.

Фрост схопив в'язня ззаду і, вчепившись в нього залізним хватом, притиснув праву руку до боку. Северард взявся за його ліве зап'ястя і розчепірів пальці на подряпаному столі. Ґлокта стиснув гладеньке руків'я сікача і потягнув його до себе, шкребучи лезом по дереву. Він поглянув на руку Тойфеля.

«Які гарні в нього нігті! Такі довгі і блискучі. З такими нігтями в копальні не надто напрацюєшся».

Ґлокта високо здійняв сікач.

– Чекай! – заволав в'язень.

Бах! Важке лезо глибоко врізалось у стільницю, акуратно відтявши ніготь на середньому пальці Тойфеля. Він задихав частіше, а на його чолі заблистіли краплі поту.

«Ось тепер ми побачимо, що ти насправді за чоловік».

– Гадаю, ти здогадуєшся, до чого все хилиться, – мовив Ґлокта. – Так вчинили з одним капралом, якого схопили разом зі мною – відрізали щодня по шматочку. Але ж і сильним він був чоловіком, дуже сильним! Вони дійшли вище ліктя, перш ніж він помер.

Ґлокта знову здійняв сікач.

– Зізнавайся.

– Ти не зможеш...

Бах! Сікач відтяв Тойфелю самий вершечок середнього пальця. На стіл полилася кров. Очі Северарда всміхалися у світлі лампи. У Тойфеля відвисла щелепа.

«Але біль прийде пізніше».

– Зізнавайся! – загорлав Ґлокта.

Бах! Сікач відтяв вершок безіменного пальця Тойфеля і невеличке кружальце середнього пальця, яке, трохи прокотившись, злетіло на підлогу. Обличчя Фроста здавалося висіченим із мармуру.

– Зізнавайся!

Бах! Кінчик вказівного пальця Тойфеля злетів у повітря.

Його середній палець поменшав на одну фалангу. Ґлокта зупинився, витираючи піт зі свого чола затиллям долоні. Його ногу корчило від напруги. На плиточки з рівномірним кап-кап-кап скрапувала кров. Тойфель дивився на свої вкорочені пальці широко розплющеними очима.

Северард похитав головою.

– Блискуча робота, інквізиторе. – Він пустив одне із кружалець плоті по столу. – А яка точність... Я в захваті.

– А-а-а! – закричав мінцмейстр. *«А ось і прийшов біль».* Ґлокта знову здійняв сікач.

– Я зізнаюсь! – заверещав Тойфель. – Я зізнаюсь!

– Прекрасно, – весело сказав Ґлокта.

– Прекрасно, – сказав Северард.

– Пгекгасно, – сказав практик Фрост.

Безмежна, пустельна північ

Маги – стародавній, загадковий орден, якому відомі таємниці світу і підвладне мистецтво магії. Вони настільки мудрі і могутні, що простолюду такі мудрість і можуть навіть не снилися. Принаймні подібний ходив поговір. Маг такого рівня повинен знати, як знайти людину, навіть якщо ця людина – одна на безмежній, пустельній Півночі. Але якщо він і знав, як це зробити, то не надто поспішав.

Лоґен почував свою кошлату бороду і замислився, з якої причини великий маг затримується. Мабуть, він заблукав. Лоґен вдруге запитав себе, чи не краще було залишитися в лісах, де принаймні вистачало їжі. Але духи направили його на Південь, а якщо піти від пагорбів на Південь, то прийдеш до цих посохлих вересовищ. Тут він і чекав на голодний шлунок, у негоду, серед кущів вересу і багна.

Його чоботи все одно подерлись, тож він розбив свій жалюгідний табір недалеко від дороги, щоб краще бачити наближення чаклуна. Після війн на Півночі зосталося досталиха різношерстої небезпечної наволочі: солдати-дезертири, які стали розбійниками, селяни, які втекли зі своєї спаленої землі, некеровані відчайдухи, яким нічого втрачати, і так далі. Однак Лоґена це не хвилювало. Нікому було лізти у цю глухомань. Нікому, крім нього і мага.

Тож він посидів, почекав, спробував знайти їжу, нічого не знайшов, і взявся чекати далі. В цю пору року вересовища часто заливали раптові зливи, але вечорами він все одно намагався розпалити з гілок маленьке, курне багаття, щоб хоч трохи підтримати свій хиткий моральний дух і принадити якого-небудь подорожнього чаклуна. Цього вечора йшов дощ, але якийсь час тому він скінчився, та й підсохло достатньо, щоб розпалити вогонь. Тепер Лоґен повісив над багаттям казанок і готував юшку з залишків м'яса, яке приніс із собою з лісу. Вранці йому доведеться знову вирушати у пошуках їжі. Маг може наздогнати його згодом, якщо він іще йому потрібний.

Він помішував свою невибагливу страву і розмірковував, повертатися завтра на Північ чи рухатися далі на Південь, коли нараз почув тупіт копит на дорозі. Кінь один, і хода його неспішна. Лоґен відкинувся на плащ і став чекати. Почулося іржання, а за ним побрязкування упряжі. З-за пагорба вигулькнув вершник. Через бліде сонце, яке висіло низько на обрії, Лоґен не міг добре його розгледіти, але видно було, що вершник почувався у сідлі скуто і незграбно, як людина, котра не звикла до подорожей. Він обережно направив свого коня у сторону багаття і зупинився за декілька ярдів.

– Доброго вечора, – привітався вершник.

Він виглядав зовсім не так, як уявляв собі Лоґен. Це був худорлявий, хворобливий з вигляду молодик з темними колами навколо очей, довгим волоссям, що через мряку поприлипало до голови, і нервовою усмішкою. Він видавався радше мокрим, аніж мудрим, і аж ніяк не таким могутнім, що простим людям і не снилося. Загалом вершник виглядав голодним, холодним і хворим, що цілком відповідало самопочуттю Лоґена.

– Хіба в тебе не повинно бути якоїсь патериці?

Молодика це здивувало.

– Я не... як би це сказати... е-е... Я не маґ. – Він затих і нервово облизав губи.

– Духи казали мені очікувати маґа, але вони часто помиляються.

– Он як... ну, я – учень маґа. Але мій учитель, великий Баяз, – і вершник шанобливо схилив голову, – не будь-хто, а Перший з-поміж маґів, котрий осягнув високе мистецтво і глибоку мудрість. Він велів мені знайти вас, – здалося, що він раптом засумнівався, – і привести... ви ж Лоґен Дев'ятипалий?

Лоґен підніс ліву руку і поглянув на блідного молодика крізь прогалину на місці свого середнього пальця.

– Ох, ну добре. – Учень маґа хотів було зітхнути з полегшенням, але раптом осікся. – Ой, тобто... е-е... мені шкода, що так вийшло з пальцем.

Лоґен розсміявся. Це сталося вперше з того часу, як він вибрався з річки. Нічого такого смішного хлопець не сказав, але Лоґен посміявся від душі. Це було приємне відчуття. Хлопець усміхнувся і з великою бідою якось зсунувся з сідла.

– Я Малакус Кей.

– Малакус який?

– Кей, – мовив він, прямуючи до вогню.

– Що це за ім'я таке?

– Я зі Старої Імперії.

Лоґен ніколи не чув про подібне місце.

– З імперії, кажеш?

– Ну, так, колись вона була імперією, наймогутнішою країною Земного кола. – Молодик незграбно присів біля багаття. – Але слава минулих днів давно зів'яла. Тепер це просто велетенське поле бою. – Лоґен кивнув. Він добре знав, про що йдеться. – Вона знаходиться далеко, на заході світу.

Учень мага вказав рукою кудись у простір.

Лоґен знову засміявся.

– Там схід.

Кей сумно усміхнувся.

– Я провидець, але, схоже, не надто здібний. Учитель Баяз відправив мене на ваші пошуки, але мені не поталанило, і під час негоди я заблукав. – Він відкинув з очей волосся і безпомічно розвів руками. – У мене був в'ючний кінь із провіантом, і ще один кінь для вас, але я загубив їх під час бурі. Боюся, з мене нікудишній мандрівник.

– Схоже на те.

Кей дістав з кишені флягу і простягнув її Лоґену. Той відкрив її і хильнув. Гарячий напій полився його горлом, зігріваючи Лоґена до кінчиків волосся.

– Що ж, Малакусе Кею, ти загубив свої харчі, але зберіг дещо справді важливе. Мене нелегко змусити всміхнутись цими днями. Щиро прошу тебе до мого багаття.

– Дякую. – Учень затих і простягнув руки до куцого полум'я. – Я не їв уже два дні.

Він захитав головою, метляючи туди-сюди волоссям.

– Це був... важкий час. – Хлопець облизав губи і поглянув на казанок.

Лоґен передав йому ложку. Малакус Кей вирячився на нього круглими очима.

– Ти вже їв?

Лоґен кивнув. Це була неправда, але нещасний учень виглядав голодним, як вовк, а їжі там ледь вистачало на одного. Він зробив ще один ковток із фляги. Цього поки що вистачить. Кей з насолодою накинувся на юшку. Коли вона скінчилось, він вишкріб рештки з казанка, облизав ложку, а потім ще й край казанка. Потім відкинувся на валун.

– Лоґене Дев'ятипалий, я перед вами у вічному боргу – ви врятували мені життя. Я зовсім не сподівався, що ви виявитеся таким люб'язним господарем.

– Ну, якщо чесно, то на твоєму місці я теж уявляв когось іншого.

Лоґен знову прихилився до фляги й облизав губи.

– Хто цей Баяз?

– Перший із магів, який осягнув високе мистецтво і глибоку мудрість. Боюся, що він буде мною дуже невдоволений.

– Отже, його слід остерігатись?

– Ну, – нерішуче промовив учень, – у нього трохи запальний характер.

Лоґен вкотре хильнув. Тепло ширилося його тілом – перше тепло, яке він відчув за багато тижнів. Якусь мить тривала пауза.

– Що він від мене хоче, Кею?

Мовчання. З іншого боку багаття долинуло тихе хропіння. Лоґен усміхнувся і, загорнувшись у плащ, також ліг спати.

Учень прокинувся від раптового нападу кашлю. Ранок тільки починався і все навколо тонуло в густому тумані. Воно, мабуть, було на краще. Тамтешні краєвиди могли похизуватися лише милями

бруду, каміння і жалюгідного коричневого дроку. Хоча все було просякнуте холодною росою, Лоґенові таки вдалося розпалити сяке-такє вогнище. Волосся Кей прилипло до його хворобливо-блідого обличчя. Він перекинувся на бік і сплюнув на землю мокротиння.

– А-а-ах, – прохрипів Кей і, закашлявшись, знову сплюнув.

Лоґен навантажив рештки свого скупого начиння на нещасного коня.

– Ранку, – мовив він, поглянувши на біле небо, – хоч і не доброго.

– Я помру. Я помру і мені більше не треба буде нікуди йти.

– У нас нема їжі, тож якщо ми тут залишимося, ти таки помреш. Тоді я зможу тебе з'їсти і повернутись назад через гори.

Учень кволо усміхнувся.

– Що будемо робити?

«А й справді, що?»

– Де ми знайдемо Баяза?

– У Великій північній бібліотеці.

Лоґен ніколи не чув про таку, але й книжками він не надто цікавився.

– А де вона?

– На південь звідси, біля великого озера. Це десь чотири дні їзди.

– Ти знаєш туди дорогу?

Учень незграбно підвівся і став, трохи похитуючись, дихаючи коротко і часто. Він був блідий, наче привид, а на його обличчі блищав піт.

– Гадаю, що так, – промимрив учень без натяку на впевненість.

Ні Кей, ні його кінь не протягнуть чотирьох днів без їжі, навіть якщо їм пощастить не заблукати. Першим ділом треба знайти харчі. Незважаючи на більший ризик, найліпше було йти на південь по дорозі, що тяглася через ліс. Їх могли вбити розбійники, але там вони мали кращі шанси роздобути якийсь харч, та й інакше все одно би їх убив голод.

– Краще їдь верхи, – сказав Лоґен.

– Я загубив коней, тож мені і йти пішкодрала.

Лоґен приклав долоню до чола Кея. Чоло було гарячим і вологим.

– У тебе гарячка. Ти і їдь верхи.

Учень не намагався сперечатись. Він опустил очі на порвані чоботи Лоґена.

– Тобі підійдуть мої чоботи?

Лоґен похитав головою.

– Вони для мене замалі. – Він опутився навколішки над тліючим вогнем і стиснув губи.

– Що ти робиш?

– У кожного вогнища є дух. Я покладу цього собі під язик, щоб ми пізніше могли розпалити ще одне багаття.

Кей виглядав надто хворим, щоб дивуватись. Лоґен всмоктав духа, відкашлявся від диму і здригнувся від гіркого присмаку.

– Ти готовий вирушати?

Учень підняв руки у безнадійному жесті.

– Я вже зібраний.

Малакус Кей любив говорити. Він говорив, коли вони перетинали вересовища дорогою на південь, і коли сонце важко пробивалося крізь свинцеве хмаровиння, і коли вже під вечір вони увійшли в ліс. Хвороба ніяк не позначилася на його красномовстві, але Лоґена це не тривожило. З ним уже давно ніхто не говорив, а крім того, розмови допомагали забути про ноги. Він був голодний і втомлений, але найбільше Лоґена мучили власні ноги. Від його старих шкіряних чобіт залишилися самі клапті, пальці на ногах були подерті і порубцьовані, а гомілка досі пекла від зубів шанка. Кожен крок був неабияким випробуванням. Раніше його звали найстрашнішою людиною Півночі, а тепер він боявся найменших гілочок та камінців на дорозі. В цьому крилася певна іронія. Він скривився, наткнувшись ногою на камінчик.

– ... Отже, я сім років навчався у майстра Захаруса. Він великий маг, п'ятий із дванадцяти учнів Джувенса, надзвичайна людина, – в очах Кея все, пов'язане з магами, виглядало надзвичайним. –

Майстер Захарус вирішив, що мені пора відправитись до Великої північної бібліотеки і навчатись у Майстра Баяза, щоб отримати власний посох. Втім, тут мені доводиться нелегко. Майстер Баяз надзвичайно вимогливий і...

Кінь зупинився й фиркнув, сіпнувся і зробив нерішучий крок назад. Лоґен пригнувся до повітря і спохмурнів. Десь поряд знаходились люди, і вони, крім усього, добряче смерділи. Він мав би помітити їх раніше, але вся його увага була прикута до ніг. Кей поглянув на нього згори.

– Що таке?

Ніби у відповідь на його питання десь за десять кроків попереду з-за дерева вийшов чоловік, а трохи далі – ще один. Вони, без сумніву, були наволоччю. Брудні, зарослі, одягнені в подерті шматки розмаїтого хутра та шкіри. Загалом, чимось схожі на Лоґена. У худорлявого, котрий стояв зліва, був спис із зазубленим наконечником. У велетня справа – важкий, поцяткований іржею меч і старий, погнутий шолом із шпичаком на верхівці. Вони, вишкірившись, рушили вперед. Лоґен озирнувся через плече на звук, що долинув ззаду, і його серце завмерло. Третій чоловік, із великим чиряком на обличчі, обережно скрадався за ними, стискаючи в руках важку сокиру.

Кей нахилився в сідлі, дивлячись на них круглими від страху очима.

– Вони розбійники?

– Та ти в нас, блядь, провидець, – процідив Лоґен крізь зціплені зуби.

Вони спинилися за крок чи два попереду. Той, із шоломом, схоже, був ватажком.

– Гарний кінь, – гаркнув він. – Позичите його нам?

Той, котрий тримав списа, вишкірився, взявшись за вуздечку.

Тепер все стало ще гірше. Мить тому здавалося, що гірше вже не буде, але доля підсобила. Лоґен сумнівався, що з Кея буде хоч якась пуття у сутичці. Отже, залишався він один проти трьох або й більше

чоловіків, із самим тільки ножем. Якщо він не почне діяти, їх із Малакусом пограбують і, цілком ймовірно, вб'ють. Треба дивитися реально на подібні речі.

Лоґен вдруґе роздивився трьох розбійників. Вони не очікували опору від двох незброєних чоловіків – спис тримали горизонтально, а меч був опущений до землі. Він не знав, яка там ситуація у третього із сокирою, але тут уже доводилося покладатись на удачу. Прикра правда в тому, що той, хто б'є першим, зазвичай б'є останнім, тож Лоґен повернувся до чоловіка з шоломом і виплюнув духа йому в обличчя.

Дух спалахнув у повітрі і жадібно накинувся на розбійника. Голову чоловіка оповили танцюючі омахи полум'я, а його меч упав додолу. Він відчайдушно вхопився за обличчя руками, і вони теж загорілись. Чоловік із криками кинувся геть.

Кінь Кея злякався вогню і, форкаючи, став дибки. Приголомшений побаченням, худорлявий позадкував, але Лоґен кинувся на нього, схопив однією рукою ратище і вдарив його головою в обличчя. Ніс нападника хруснув від удару Лоґена, і він, спотикаюсь, відсахнувся – по підборіддю в нього струменіла кров. Лоґен притягнув його назад, смикнувши на себе спис, широко замахнувся правою рукою і врізав йому по шиї. Розбійник, булькочучи, упав на землю, і Лоґен вирвав спис у нього з рук.

Він відчув за спиною якийсь рух, припав додолу і відкотився вліво. Сокира розітнула повітря в нього над головою і глибоко увійшла у бік коня, забризкавши землю краплями крові та розірвавши попругу. Чирякомордий відскочив, крутнувшись услід за своєю сокирою. Лоґен стрибнув на нього, але підвернув ногу на камінці і, зойкнувши від болю, похитнувся, ніби п'яний. Стріла, пущена звідкись з-поміж дерев позаду, просвистіла повз його обличчя і зникла в кущах по той бік дороги. Кінь форкав і хвицався, дико закотивши очі, а тоді рвонував дорогою у скаженому галопі. Сідло зірвалось зі спини коня, і Малакус Кей із криком полетів у кущі.

Замислюватися про нього не було часу. Лоґен войовничо рикнув і накинувся на чоловіка з сокирою, цілячись списом йому в серце. Той здійняв сокиру, щоб відхилити вістря – відхилив, але недостатньо високо. Спис проткнув плече, від чого чоловіка розвернуло. Ратище гучно тріснуло, Лоґен втратив рівновагу і полетів уперед, збивши з ніг чирякомордого. Під час падіння вістря списа, що стирчало у противника зі спини, залишило глибокий поріз на голові Лоґена. Лоґен вхопився обома руками за сплутане волосся власника сокири, відтягнув його голову назад, а тоді з усієї сили вдарив об камінь.

Похитуючись і борячись із запамороченням, він зірвався на ноги і витер кров з очей – якраз вчасно, щоб помітити стрілу, що вилетіла з-поміж дерев й увіп'ялась у стовбур за один-два кроки від нього. Лоґен помчав до стрільця. Він його нарешті запримітив – це був хлопець років чотирнадцяти, котрий саме тягнувся за наступною стрілою. Лоґен дістав свого ножа. Хлопець готувався до наступного пострілу, але в його очах уже металася паніка. Він зачепився пальцями за тятину і всадив стрілу собі в руку, чому неабияк здивувався.

Лоґен був уже близько. Хлопець замахнувся на нього луком, але він пригнувся і стрибнув вперед, тримаючи ніж обома руками. Лезо ввійшло хлопцеві нижче підборіддя, підняло його у повітря, а тоді зламалося у нього в шиї. Хлопчина впав зверху на Лоґена, і гострий уламок ножа розсік йому руку. Всюди лилася кров: із порізу на Лоґеновій голові, із рани на його руці, із зяючої дірки у горлі хлопця.

Лоґен відкинув труп, обіперся на дерево і почав хапати ротом повітря. Серце калатало як скажене, у голові бухала кров, а шлунок вивертало.

– Я досі живий, – прошепотів він. – Досі живий.

На голові й руці почали пульсувати рани. Ще два шрами. Могло бути значно гірше. Він знову витер із очей кров і пошкандибав назад на дорогу.

Смертельно зблідлий Малакус Кей стояв, втупившись у три трупи. Лоґен взяв його за плечі і швидко оглянув.

– Ти поранений?

Кей не зводив очей із тіл.

– Вони мертві?

Труп здоровила у шоломі досі димів, сповнюючи повітря огидно апетитним запахом. Лоґен помітив, що на ньому були непогані чоботи – значно кращі за його власні. У чирякомордого була надто викручена шия, щоб він зостався живим, та й, окрім того, з нього стирчав поламаний спис. Лоґен перевернув ногою худорлявого. На його закривавленому обличчі застиг вираз здивування – очі дивилися на небо, рот відкритий.

– Мабуть, пробив йому трахею, – пробурмотів Лоґен.

Його руки були в крові. Він стиснув одну руку іншою, щоб вони не так тремтіли.

– А той, що за деревами, теж?..

Лоґен кивнув.

– Що сталося з конем?

– Він утік, – промимрив Кей у розпачі. – Що будемо робити?

– Подивимось, чи є в них харчі. – Лоґен показав на задимлений труп. – І допоможеш мені зняти з нього чоботи.

Уроки фехтування

– Тисни його, Джезалью, тисни! Не соромся!

Джезаль був тільки радий слухатись. Він стрибнув уперед, зробивши випад правою. Вест уже втратив рівновагу і відступив назад – він був не в формі і ледь-ледь відбивався своєю короткою шпагою. Сьогодні вони змагалися напівзагостреними клинками, щоб додати боротьбі трохи азарту. Заколоти ними не вдалось би, а от болісно подряпати раз-другий, якщо постаратись – цілком можливо. Джезаль збирався подарувати майорові подряпину за вчорашнє приниження.

– Отак, завдай йому! Випад-випад, капітане! Випад-випад!

Вест незграбно рубонув, але Джезаль передбачив удар і відбив клинок, все ще напосідаючи, і бив з усіх сил. Він хльоснув лівою, тоді ще раз. Вест відчайдушно відбивав удари, аж поки вперся у стінку. Нарешті Джезаль до нього добрався. Він весело зареготав, роблячи ще один випад своїм довгим клинком, але його суперник несподівано ожив. Вест вислизнув і відбив випад із прикрою твердістю. Джезаль затнувся, втратив рівновагу та вражено ахнув, коли вістря меча увійшло у щілину поміж двома каменями, відтак клинок вирвався з його затерплої руки і застряв, похитуючись, у стіні.

Вест рвонув вперед, проскочив під другим клинком Джезала і врізався у нього плечем.

– О-ой! – зойкнув Джезаль і, похитнувшись, повалився на підлогу, намацуючи рукою свій короткий клинок.

Клинок ковзнув по камінню, і лорд-маршал Варуз спритно спинив його своїм чоботом. Затуплене вістря Вестової шпаги нависло над горлом Джезала.

– Дідько би його вхопив! – вилаявся він, коли усміхнений майор простягнув йому руку.

– Так, – пробурмотів Варуз, важко зітхнувши, – і справді, дідько би тебе вхопив. Сьогодні ти виступив ще огидніше, ніж вчора, якщо таке взагалі можливо! Ти знову дав майору Весту обвести себе навкруг пальця!

Джезаль сердито відмахнувся від руки Веста і підвівся на ноги.

– Він ні на мить не втрачав контролю над боєм! Ти дозволив, щоб тебе заманили в пастку, а тоді обеззброїли! Обеззброїли! Навіть мій внук не допустився би цієї помилки, а йому всього вісім! – Варуз гупнув об підлогу палицею. – Можете мені, будь ласка, пояснити, капітане Лютар, як ви збираєтесь перемогти у фехтувальному двобої, коли лежатимете на землі без зброї?

Джезаль насупився і потер потилицю.

– Ні? В майбутньому, якщо ви впадете зі скелі зі зброєю, я хочу, щоб там, унизу, ваш понівечений труп міцно стискав її у мертвих пальцях, зрозуміло?

– Так, маршале Варуз, – промимрив невдоволений Джезаль, подумки бажаючи, щоб старий виродок сам кинувся зі скелі. Або Великої вежі. Цього вистачить. Майор Вест може скласти йому компанію.

– Надмірна впевненість – це бич фехтувальника! Ти повинен ставитись до кожного суперника так, наче він твій останній. А щодо ніг, – Варуз скривив губи від огиди, – то коли ти ідеш у наступ, то все чудово, але коли справа доходить до відступу, починається справжня катастрофа. Майор тебе тільки торкнувся, а ти вже впав, ніби зомліла школярка.

Вест посміхався до нього. Йому це подобалось. Неймовірно подобалось, хай його.

– Кажуть, що у Бремера дан Ґорста опорна нога – наче сталевий стовп. Наче сталевий стовп, розумієш?! Мовляв, легше зрушити Будинок Творця, ніж його.

Лорд-маршал вказав пальцем на обрис велетенської вежі, що нависала над будівлями двору.

– Будинок Творця! – заволав він сердито.

Джезаль шморгнув носом і стукнув чоботом об підлогу. Вже всоте він роздумував над тим, щоб все покинути і більше ніколи не братися за фехтувальний клинок. Але що скажуть люди? Батько був ним безмежно гордий і без кінця хвалився його майстерністю усім, хто бажав слухати. Він спав і бачив, як його син змагається на Площі маршалів перед ошалілим натовпом. Якби Джезаль покинув все це зараз, його батько помер би від ганьби, і тоді прощай посада, прощайте гроші і прощайте амбіції. Безумовно, його братам такий поворот сподобався би надзвичайно.

– Головне – це рівновага, – просторікував Варуз. – Вся сила йде від ніг! Відтепер у твоє тренування входить година на колоді. Щодня. – Джезаль скривився. – Отже, маємо: пробіжка, вправи з важкою палицею, стійки, година спарингу, знову стійки, і година на колоді. – Лорд-маршал задоволено кивнув. – Поки що цього вистачить. Побачимося завтра о шостій ранку – і щоб дивився на світ тверезими очима. – Варуз насупився. – Дивився. На світ. Тверезими. Очима.

– Я не можу це робити безкінечно, розумієш, – сказав Джезаль, важко кульгаючи до своєї квартири. – Скільки цих страшних знущань може витримати людина?

Вест посміхнувся.

– Це квіточки. Я ще не бачив, щоб старий виродок так м'яко до когось ставився. Ти йому, мабуть, дуже подобаєшся. Зі мною він і близько не був таким приязним.

Джезалю не вірилось.

– Хіба може бути ще гірше?

– Я не мав такої підготовки, яка є у тебе. Він змушував мене тримати важку палицю над головою з обіду до вечора, доки вона не падала мені на голову. – Майор ледь скривився, ніби сама згадка про це була болісною. – Він змушував мене збігати на Велику вежу і назад у повному обладунку. Він займав мене спарингом чотири години на день. Щоденно.

– Як ти це витримав?

– В мене не було вибору. Я не дворянин. Фехтування було моїм єдиним шансом вибитися в люди. Та й, врешті-решт, це дало свої плоди. Скільки ти знаєш простолюдинів, котрі служать у Королівському полку?

Джезаль стенив плечима.

– Якщо подумати, то дуже мало.

Будучи дворянином, він вважав, що їм там взагалі не місце.

– Але ти із шанованої сім'ї, і вже капітан. Якщо переможеш у Турнірі, перед тобою відкриються всі дороги. Лорд-камергер Хофф, верховний суддя Маровія, навіть сам Варуз, якщо вже на те пішло – всі вони у свій час стали переможцями Турніру. Переможці правильної крові завжди сягають висот.

Джезаль пирхнув.

– Як твій друг Занд дан Глокта?

Ім'я каменем повисло у повітрі.

– Ну... майже завжди.

– Майоре Вест! – пролунало позаду них.

До них поспішав присадкуватий сержант зі шрамом на щоці.

– Сержанте Форест, як ся маєте? – запитав Вест, тепло поплескавши солдата по спині.

Він мав підхід до селяків, але Джезаль завжди нагадував собі, що й Вест від них недалеко втік. Він, можливо, й освічений, і в чині офіцера, і так далі, але, якщо замислитись, у нього все одно було більше спільного з сержантом, ніж із Джезалем.

Сержант радо усміхнувся.

– Усе добре, сер, дякую.

Він з повагою кивнув Джезалю:

– Доброго ранку, капітане.

Джезаль відповів йому стриманим кивком і відвернувся, розглядаючи проспект. Він не бачив жодного сенсу у панібратстві між офіцером і рядовим солдатом. Тим паче, з таким потворно пошрамованим. А потворні люди Джезала взагалі не цікавили.

– Чим можу прислужитись? – запитав Вест.

– Сер, маршал Бурр бажає бачити вас на невідкладній нараді. Наказано зібрати усіх старших офіцерів.

Вест спохмурнів.

– Я скоро буду.

Сержант віддав честь і пішов.

– А це з якої причини? – недбало кинув Джезаль, спостерігаючи, як якийсь клерк біжить за папірцем, що випав у нього з рук.

– Через Енглію і короля північан Бетода. – Вест вимовив це ім'я морщачись, так ніби від нього гірчило в роті. – Кажуть, він переміг усіх своїх ворогів на Півночі і тепер поривається воювати з Союзом.

– Ну, якщо йому хочеться війни, то він її отримає, – безтурботно сказав Джезаль.

На його думку, війни були ні чим іншим, як чудовою нагодою здобути славу і просунутись по службі. Із подувом легкого вітерцю повз його чобіт пролетів папірець, навздогін якому біг захеканий клерк. Джезаль вишкірився, коли той пронісся повз нього, зігнутий майже вдвоє, у незграбній спробі спіймати аркуш.

Майор схопив брудний документ і простягнув його чоловіку.

– Дякую, сер, – мовив клерк, чиє спітніле обличчя осяяла жалюгідна вдячність, – дуже вам дякую!

– Нема за що, – пробурмотів Вест, на що клерк улесливо вклонився і поспішив геть.

Джезаль засмутився. Йому подобалось спостерігати за цією гонитвою.

– Може початися війна, але зараз це найменша з моїх проблем. – Вест важко зітхнув. – Моя сестра приїхала в Адуа.

– Я не знав, що в тебе є сестра.

– Як бачиш, є, і вона тут.

– І що з того? – Джезаль не мав особливого бажання слухати про сестру майора.

Може, Вест і вибився в люди, але решта його сім'ї була явно не варта уваги Джезала. Його цікавили бідні, прості дівчата, якими він

міг скористатись, і багаті дворянки, з якими він міг якось одружитись. Всі інші його не цікавили.

– Розумієш, моя сестра може бути чарівною, але водночас вона трохи... незвичайна. Коли вона не в гуморі, краще не траплятися їй на очі. Скажу чесно, я би краще мав справу з бандою північан, ніж із нею.

– Та годі тобі, Весте, – неуважно мовив Джезаль, не надто зважаючи на те, що каже, – я певен, що вона не така вже й нестерпна.

Майор повеселішав.

– Ой, як я радий це чути! Їй завжди кортіло побачити Аґріонт на власні очі і я роками обіцяв, що сам усе їй покажу, щойно вона приїде. Ми, власне, домовилися на сьогодні.

У Джезала з'явилося лихе передчуття.

– А тепер через ці збори...

– Але в мене тепер так обмаль часу! – заскиглив Джезаль.

– Я буду перед тобою в боргу. Зустрінемося у моїй квартирі за годину.

– Зачекай...

Але Вест вже розвернувся і пішов.

«Тільки б вона не була страшною», – думав Джезаль, повільно наближаючись до квартири майора Веста і неохоче піднімаючи кулак, щоб постукати. Тільки би вона не була опудалом. І дурепою теж. Нема нічого гіршого, ніж пробути півдня у компанії безмозкої дівулі. Його рука була на півдорозі до дверей, коли з того боку долинули голоси на підвищених тонах. Він винувато зупинився в коридорі, прикладаючи вухо все ближче до дерева в надії почути про себе щось приємне.

– ... а де твоя служниця? – почувся приглушений голос майора Веста, який видавався надміру роздратованим.

– Мені довелося залишити її в будинку, там купа роботи. Ніхто не заглядав у нього вже кілька місяців.

Сестра Веста. У Джезаль завмерло серце. Вона мала низький голос, як у товстунки. Джезаль не міг собі дозволити, щоб його бачили в Аґріонті під руку з товстою дівчиною. Це могло зіпсувати його репутацію.

– Але ж ти не можеш ходити по місту сама!

– Я дісталася сюди без проблем, хіба ні? Ти почав забувати, хто ми такі, Коллеме. Я можу обійтися без прислуги, тим паче, що для більшості тутешніх я сама як прислуга. Крім того, за мною наглядатиме твій друг, капітан Лютар.

– Це ще гірше, і ти сама це прекрасно знаєш!

– Ну, звідки мені було знати, що ти будеш зайнятий. Я гадала, в тебе знайдеться час побачитися з власною сестрою.

Вона не видавалася дурепою, що було добре, а лише товстою, а тепер ще й сварливою.

– Хіба я не буду у безпеці з твоїм другом?

– Він непоганий хлопець, але чи буде йому безпечно з тобою?

Джезаль не зрозумів, що саме майор хотів сказати цим невеличким зауваженням.

– Та й гуляти Аґріонтом на самоті, з ледве знайомим тобі чоловіком? Не придурюйся, я тебе добре знаю! Що подумують люди?

– Срати на людей.

Джезаль відсахнувся від дверей. Він не звик чути від дам такі слова. Товста, сварлива і груба, чорт забирай. Це може бути ще гірше, ніж він очікував. Джезаль окинув оком коридор, роздумуючи над тим, щоб втекти, і вже почав вигадувати виправдання. Але, на його нещастя, він почув, як хтось піднімається сходами. Непоміченим вшитися звідси не вдасться. Доведеться просто постукати в двері, а там чи пан, чи пропав. Він зціпив зуби і злісно загнув у двері.

Голоси різко змовкли, і Джезаль натягнув на обличчя непереконливу дружню усмішку. Вперед, до страждань. Двері розчахнулися.

Джезаль чомусь очікував побачити нижчу, товстішу версію майора Веста в сукні. Він неабияк помилявся. Вона, можливо, мала трохи повнішу фігуру, ніж диктувала мода, адже хітом сезону були худорляві дівчата, але назвати її товстою язык не повертався. У неї було темне волосся і темна шкіра – трохи темніша, ніж вважалось ідеальним. Джезаль знав, що дами по змозі повинні уникати сонця, але дивлячись на неї, він зовсім не міг згадати, чому. Її очі були дуже темні, майже чорні, на протигагу модним у цьому сезоні блакитним, але те, як вони блищали у тьмяному світлі кімнати, заворожувало.

Вона всміхнулася йому. Це була дивна усмішка – один кутик її рота піднявся вище за інший. Він зніяковів – складалося враження, ніби вона знала щось смішне, чого не знав він. Та все ж у неї були чудові зуби – білі та блискучі. Джезаль гнів швидко сходив нанівець. Що довше він на неї дивився, тим сильніше вона його приваблювала – і тим менше зв'язних думок залишалося у нього в голові.

– Вітаю, – мовила вона.

Він звично розтулив рота, але нічого не вимовив. У голові було порожньо.

– Ви, мабуть, капітан Лютар?

– Е...

– Я сестра Коллема, Арді. – Вона ляснула себе по лобі. – Але ж я і дурепа! Коллем вам, звичайно, все про мене розказав. Ви ж із ним добрі друзі.

Джезаль ніяково подивився на майора, який виглядав трохи вибитим з колії, і відповів йому похмурим поглядом. Навряд чи варто було зізнаватись, що до цього ранку він не мав жодного уявлення про її існування. Джезаль спробував вигадати хоча б віддалено кумедну відповідь, але на думку не спадало нічогісінько.

Арді взяла його за лікоть і, не замовкаючи ні на секунду, втягнула до кімнати.

– Я знаю, що ви прекрасний фехтувальник, але мені також казали, що ваше слово навіть гостріше за шпагу. Причому настільки, що до

друзів ви йдете зі шпагою, оскільки ваше слово надто небезпечне.

Вона поглянула на нього очікувально. Тиша.

– Ну, – промимрив він, – так, я трохи фехтую.

Жалюгідно. Просто жахливо.

– Це точно той самий Лютар, чи до нас завітав якийсь садівник?

Вона оглянула його з дивним виразом, який було непросто розтлумачити. Мабуть, такий же вираз мав Джезаль, коли оглядав коня перед покупкою: обережний, уважний, пильний і навіть трохи зневажливий.

– Схоже, навіть садівники мають прекрасно пошиті мундири.

Джезаль майже не сумнівався, що його образили, але він був надто зайнятий вигадкуванням дотепів, щоб приділяти цьому зайву увагу. Він зрозумів, що пора щось сказати, бо інакше доведеться провести весь день у ніяковій тиші, тож він розкрив рота і поклався на удачу.

– Перепрошую, якщо я здався вам приголомшеним, але майор Вест геть непривабливий чоловік. Тож хіба я міг очікувати, що його сестра виявиться такою кралею?

Вест пирхнув від сміху. Його сестра вигнула брову і почала рахувати бали, загинаючи пальці.

– Трохи образливо для мого брата, що добре. Трохи кумедно, що теж добре. Чесно, що тішить, і надзвичайно приємно для мене, що, звичайно, прекрасно. Хоч і сказано трохи запізно, але загалом варте мого очікування. – Вона поглянула Джезалью в очі. – Може, друга половина дня і не мине намарно.

Джезаль сумнівався, чи сподобалось йому останнє зауваження і те, як вона на нього дивиться, але йому подобалось дивитися на неї, тож він був ладен і надалі все їй вибачати. Жінки, яких він знав, особливо вродливі, рідко говорили щось дотепне. Він припускав, що їх просто вчили посміхатися, кивати і слухати, поки розмовляють чоловіки. Загалом Джезаль такий стан справ влаштовував, але сестрі Веста личила кмітливість, і тим вона його неабияк зацікавила. Арді, безумовно, не була товстою чи сварливою – тут сумнівів не

залишалося. А щодо вульгарності, то хіба вродливі люди можуть бути вульгарними? Вони просто... незвичайні. Він почав міркувати про те, що друга половина дня, як вона сказала, можливо, мине і не марно.

Вест рушив до дверей.

– Схоже, мені пора залишити вас удвох, щоб ви могли спокійно одне з одного понасміхатись. Мене очікує лорд-маршал Бурр. Не робіть того, що не зробив би я, гаразд?

Зауваження, здавалось, стосувалося Джезала, але Вест дивився на свою сестру.

– В такому разі нам дозволено все, що душа забажає, – зауважила вона, зустрівшись поглядом з Джезалем.

На своє здивування, він залився рум'янцем, як маленька дівчинка, кашлянув і втупився у свої черевики.

Вест закотив очі.

– Заради усього святого, – мовив він, зачиняючи за собою двері.

– Бажаєте випити? – запитала Арді, наливаючи у келих вино.

Наодинці із вродливою молодою жінкою. Хоча для Джезала це і не було щось надзвичайне, проте він все одно почувався менш впевнено, ніж зазвичай.

– Так, дуже вам дякую.

Так, випивка – це саме те, що треба, щоб заспокоїти нерви. Вона подала йому келих і наповнила ще один собі. Він замислився, чи слід молодій дамі пити в цей час доби, але було би безглуздя про це говорити. Зрештою, вона ж не його сестра.

– Скажіть мені, капітане, звідки ви знаєте мого брата?

– Ну, він мій командир і ми разом фехтуємо. – Його мізки потроху відновлювали роботу. – Втім... ви це і так знаєте.

Вона всміхнулася йому.

– Звичайно, але моя гувернантка завжди казала, що молодим чоловікам треба давати виговоритись.

Джезаль невдало закашлявся і пролив трохи вина на свій мундир.

– От чорт! – сказав він.

– Ось, потримайте хвилинку.

Вона тицьнула йому свій келих, і Джезаль бездумно взяв його, і тільки тоді зрозумів, що у нього зайняті руки. Коли вона почала тицяти його в груди білою хустинкою, він не міг противитись, хоча така її поведінка була доволі зухвалою. Чесно кажучи, він, можливо, й опирався би, якби вона не була такою красунею. Джезаль міркував, чи вона хоч усвідомлює, яка прекрасна картина постає перед його очима у викоті її сукні. Ну, звичайно, ні, куди там. Вона просто новенька тут, і поки що далека до вишуканих манер, це ж звичайна сільська дівчина і все таке... але ж яка картина, чорт забирай!

– Ну ось, так краще, – сказала вона, хоча тицання хустинкою нічого не змінило. Принаймні на його мундирі.

Арді забрала в нього келихи, хутко перекинула свій, звично закинувши голову, і поставила їх на стіл.

– Будемо йти?

– Так, звичайно. Ой, – і Джезаль подав їй свою руку.

Арді, невимушено теревенячи, вела його коридором і вниз сходами. Він занімів від шквалу словесних випадів, а його оборона, як раніше цілком слушно зауважив маршал Варуз, була слабкою. Джезаль відчайдушно відбивався, поки вони перетинали широку Площу маршалів, але він заледве був спроможний вставити сяке-таке слово. Здавалося, що саме Арді жила тут роками, а неотесою із провінції був Джезаль.

– Це там Палата воєнної слави? – Вона кивнула на нависаючу стіну, яка відокремлювала штаб армії Союзу від решти Аґріонта.

– Саме так. Там знаходяться кабінети лорд-маршалів і таке інше. А ще казарми, арсенали, і, е-е... – Джезаль затнувся. Йому нічого більше не спадало на думку, але Арді прийшла на допомогу.

– Отже, мій брат зараз десь там. Він, мабуть, досить знаменитий солдат. Першим прорвався крізь пролом під час облоги Ульріока і тому подібне.

– Так, майора Веста тут дуже шанують...

– Але він буває таким занудою, правда? Дуже любить виглядати загадковим і заклопотаним.

Вона зобразила легку, відсторонену посмішку і замислено потерла підборіддя, достоту як робив її брат. Арді передала образ настільки чудово, що Джезаль мав би засміятися, але він почав переживати, що вона йде надто близько біля нього, і надто інтимно тримає його за руку. Ні, він аж ніяк не проти. Радше навпаки, але на них дивляться люди.

– Арді, – мовив він.

– А це, напевно, Алея Королів.

– Е-е, так, Арді...

Вона роздивлялася величну статую Харода Великого, чий суворий погляд був спрямований кудись у далечінь.

– Це Харод Великий? – запитала вона.

– Е-е, так. У темні віки, задовго до Союзу, він воював за те, щоб воз'єднати Три Королівства. Харод Великий став першим верховним королем.

«Ну ти й дурень, – подумав Джезаль, – вона це і без тебе знає, всі це знають».

– Арді, я гадаю, що твій брат був би...

– А це Баяз, Перший з-поміж магів?

– Так, він був найвірнішим радником Харода. Арді...

– Це правда, що для нього досі тримають місце у Закритій раді?

Джезаль захопили зненацька.

– Я чув, що там стоїть вільний стілець, але я не знав, що...

– Вони всі виглядають такими серйозними, правда?

– Е... Гадаю, тоді були серйозні часи, – відказав він, криво усміхаючись.

Проспектом на величезному, змиленому коні, відсвічуючи на сонці золотими крильцями шолома, нісся лицар-герольд. Дрібні службовці розбігалися, даючи йому дорогу, і Джезаль також спробував м'яко відвести Арді вбік. На його превелике здивування, вона не рухнулася з місця. Кінь пролетів за кілька дюймів від неї, так

близько, що вітер здійняв її волосся Джезалю в обличчя. Вона обернулася – від хвилювання її щоки розрум'янилися, а в усьому іншому на ній ніяк не позначився близький подих смерті.

– Це був лицар-герольд? – запитала вона, коли знову взяла Джезаль під руку і повела вглиб Алеї Королів.

– Так, – пискнув Джезаль, гарячково намагаючись оволодіти своїм голосом. – На лицарів-герольдів покладена велика відповідальність. Вони передають послання короля у кожний куточок Союзу. – Його серце втишилося. – І навіть за Кругле море, в Енглію, Дагоску і Вестпорт. Їм довірено говорити від імені короля, і тому вони можуть розмовляти лише про королівські справи, і ні про що інше.

– Коли я добиралася сюди, з нами на човні був Федор дан Хаден, лицар-герольд. Ми розмовляли декілька годин. – Джезаль зробив безуспішну спробу приховати своє здивування. – Ми говорили про Адуа, про Союз, про його сім'ю. До речі, згадувалось і твоє ім'я.

Джезаль знову не спромігся приховати збентеженість.

– У зв'язку із прийдешнім Турніром. – Арді нахилилася до нього ще ближче. – Федор висловив думку, що Бремер дан Горст розіб'є тебе в пух і прах.

Джезаль ледь не похлинувся, але зробив гарну міну при поганій грі.

– На жаль, багато хто дотримується цієї ж думки.

– Але, сподіваюся, що не ти?

– Е...

Вона зупинилась і стисла його долоню, серйозно поглянувши йому в очі.

– Я впевнена, що ти здолаєш його, що б там не казали. Мій брат дуже гарно про тебе відгукується, а він скупий на похвалу.

– Е-е, – промимрив Джезаль. – В його пальцях приємно поколювало. Її очі були такі великі і темні, що він відчув, що розгубив усі слова. Вона якось по-особливому покусувала свою нижню губу, і через це він забував про все на світі. Прегарну, пухку

губу. Він і сам був би не проти її трохи покусати. – Що ж, дякую, – Джезаль дурнувато всміхнувся.

– Так ось він який – парк, – сказала Арді і відвернулась від Джезала, милуючись зеленню. – Він навіть гарніший, ніж я уявляла.

– Е-е... ага.

– Це так чудово – бути в серці всього! Я провела півжиття на задвірках. Тут, мабуть, ухвалюють стільки всього важливого, і тут так багато видатних людей. – Арді провела рукою по листю верби, що росла біля дороги. – Коллем хвилюється, що на Півночі може розпочатися війна. Він переймався моєю безпекою. Мабуть, тому й хотів, щоб я приїхала сюди. На мою думку, його хвилювання даремні. А ви як гадаєте, капітане Лютар?

За кілька годин до цього він був у блаженному невіданні щодо політичної ситуації, проте зараз потрібна була якась осмислена відповідь.

– Ну, – мовив він, напружено згадуючи ім'я, а тоді з полегшою продовжив, – цього Бетода не завадило би провчити.

– Кажуть, на його боці двадцять тисяч північан. – Вона нахилилася до нього і прошепотіла: – Варварів. Дикунів. Я чула, він іще з живих полонених здирає шкіру.

Джезаль подумав, що навряд чи це годяща тема розмови для молодії леді.

– Арді... – почав було він.

– Але я впевнена – поки нас захищають такі чоловіки, як ви і мій брат, нам, жіноцтву, нічого турбуватися.

І вона відвернулась та подріботіла далі доріжкою. Джезалю знову довелось прискоритись, щоб її наздогнати.

– А то Будинок Творця? – Арді кивнула в бік похмурого обрису велетенської вежі.

– Так, це він.

– І туди ніхто не заходить?

– Ніхто. Принаймні за моє життя такого не траплялось. Міст суворо охороняється.

Він кинув на вежу похмурий погляд. Тепер йому здавалось дивним, що він ніколи про неї не замислювався. Коли живеш в Агріонті, на вежу не звертаєш уваги. Просто сприймаєш її як належне.

– Гадаю, вежу опечатали.

– Опечатали?

Арді наблизилась до нього майже впритул. Джезаль озирнувся, але на них не дивились.

– Хіба не дивно, що ніхто туди не заходить? Хіба це не загадково?

Він майже відчував, як вона дихає йому у шию.

– Я маю на увазі, чому би просто не знести двері?

Джезаль відчув, що йому надзвичайно важко зосередитись, коли Арді так близько. Він задумався на мить, на одну жажливу і захопливу мить, чи вона, бува, не фліртує з ним? Але ж ні, звичайно, ні! Вона ще не звикла до міста, от і все. Проста собі сільська дівчина... хоча вона нахилилася *зовсім* близько. Якби тільки вона була трохи менш звабливою чи трохи менш впевненою! Якби тільки вона була трохи менш... сестрою Веста!

Він прокашлявся й окинув оком доріжку, марно сподіваючись знайти, на кого відволіктись. По доріжці йшло кілька людей, але жодного з них він не знав, окрім...

Чари Арді раптом розсіялись, і Джезаль відчув, як його шкірою забігали мурашки. В їхній бік кульгала, спираючись на палицю, скоцюрблена, надто тепло вдягнена як для такого сонячного дня постать. Чоловік ішов, згорбившись і з кожним кроком наче здригаючись, тому швидші перехожі намагалися оминати його стороною. Джезаль спробував відвести Арді вбік, поки він їх не помітив, але вона вміло вивернулась і попростувала прямо до кульгаючого інквізитора.

Він звів голову, коли вони наблизились, і його очі зблиснули, впізнаючи Джезала. У того завмерло серце. Тепер подітись було нікуди.

– О, капітане Лютар, – дружньо мовив Ґлокта і, присуваючись трохи заблизько, взявся трясти йому руку, – радий вас бачити! Я вражений, що Варуз відпустив вас так рано. Певно, він на схилку літ злагіднів.

– Лорд-маршал, як і раніше, надзвичайно вимогливий, – огризнувся Джезаль.

– Сподіваюся, мої практики не завдали вам клопоту того вечора.
– Інkvізитор сумно похитав головою. – У них нема жодних манер. Жодних манер. Проте у своїй справі вони найкращі! Присягаюся, що у короля не знайдеться ще двох настільки цінних слуг.

– Гадаю, ми всі, кожен на свій лад, цінні для короля.

Голос Джезалья прозвучав трохи войовничіше, ніж йому хотілось би, проте якщо Ґлоктору це й зачепило, то він того ніяк не виявив.

– Безперечно. Я, до речі, не впевнений, чи знайомий з вашою подругою.

– Мабуть, ні. Це...

– Насправді ми зустрічались, – сказала Арді, подаючи руку інkvізитору, чим неабияк здивувала Джезалья. – Арді Вест.

Ґлокта звів брови.

– Не може бути!

Він силувано нагнувся, щоб поцілувати її руку. Джезаль побачив, як його губи скривилися від болю, коли він випростався, але незабаром беззуба посмішка повернулась.

– Сестра Коллема Веста! Але ж ти й змінилась.

– Сподіваюсь, що до кращого, – засміялася вона.

Джезалью стало вкрай незручно.

– Ще б пак! – відповів Ґлокта.

– Ви теж змінилися, Занде. – Арді раптом спохмурніла. – Наша сім'я так за вас переживала. Ми всі сподівалися, що ви повернетесь цілим і неушкодженим. – Джезаль помітив, як обличчя Ґлокти сіпнулось від судоми. – А коли почули, що вас понівечили... Як ви почуваетесь?

Інквізитор зиркнув на Джезаль холодними, мов у смерті, очима. Джезаль втупився у свої чоботи, відчуваючи, як до горла підступає страх. Він не мав жодної причини боятися цього каліку, чи не так? А все ж він віддав би все, аби опинитися зараз на фехтуванні. Глокта витріщився на Арді – його ліве око ледь посмикувалось, – і вона відповіла йому спокійним поглядом, сповненим тихої стурбованості.

– Я в порядку. Наскільки це взагалі можливо. – Його обличчя набуло дивного виразу. Джезалю зробилося моторошно. – Дякую, що запитала. Справді. Нікого іншого це не цікавить.

Запала ніякова тиша. Інквізитор крутнув шиєю, і в ній щось голосно хруснуло.

– Ох! – мовив він. – Так краще. Що ж, було приємно знов побачитися з вами – з вами обома, а зараз мене кличе обов'язок.

Він подарував їм ще одну огидну усмішку, а тоді пошкандибав геть, підволікуючи лівою ногою по гравію.

Арді понуро дивилася на його скрючену спину, поки він, повільно похитуючись, даленів.

– Це так сумно, – тихо промовила вона.

– Що? – пробурмотів Джезаль.

Він думав про великого білого виродка на вулиці, про його прищурені рожеві очі. Про чоловіка з мішком на голові. «Ми всі, кожен на свій лад, цінні для короля». «Безперечно». Джезаль мимоволі здригнувся.

– Вони з братом були доволі близькі. Він жив у нас одного літа. Моя сім'я так цим пишалася, що було аж соромно. Вони з Коллемом щодня фехтували і він завжди перемагав. А як він рухався! Це треба було бачити. Занд дан Глокта. Він був справжньою зіркою Союзу, – на її вустах знову майнула знаюча півусмішка. – А тепер, кажуть, цією зіркою стали ви.

– Е-е... – протяг Джезаль, сумніваючись, хвалить вона його чи насміхається.

Він не міг позбутись відчуття, що того дня він програв двічі – один раз брату і один раз сестрі. Втім, він неабияк радів, що більшого

прочухана дістав від сестри.

Ранковий ритуал

Стояв сонячний літній день, і в парку не було де яблуку впасти, стільки там юрилося всіляких гуляк. Полковник Глокта рішуче крокував на якусь надзвичайно важливу зустріч, а люди кланялись і чемно розступалися, щоб дати йому дорогу. На більшість він не зважав, даруючи свою блискучу посмішку лише справді впливовим. Ці кілька мазунчиків долі всміхались у відповідь, тішачись, що їх помітили.

– Гадаю, ми всі, кожен на свій лад, цінні для короля, – заскиглив капітан Лютар, тягнучись до шпаги, але Глокта був зашвидкий для нього. Його клинок майнув, наче блискавка, проткнувши всміхненому дурню шию.

Кров бризнула на обличчя Арді Вест. Вона радісно заплескала в долоні, не зводячи із Глокти сяючих очей. Лютар, схоже, був здивований, що його вбили.

– Ха. Безперечно, – сказав Глокта з усмішкою.

Капітан упав ницьма, а з його пробитого горла продовжувала цебеніти кров. Натовп схвально загудів, і Глокта винагородив його низьким, граційним поклоном. Юрба загула з новою силою.

– О, полковнику, не варто, – промуркотіла Арді, коли Глокта злизав кров із її щоки.

– Що не варто? – grimнув він, обіймаючи її, і вони злилися у зтяжному поцілунку.

Натовп збожеволів. Вона охнула, коли він відірвався від неї, і звела на нього палкий погляд своїх великих темних очей, злегка розтуливши губи.

– Вас викликає арфігектог, – мовила вона з милою усмішкою.

– Що?

Юрба стихла, хай їй грець, і в нього почав терпнути лівий бік.

Арді ніжно торкнулася його щоки.

– Арфігектог! – заволала вона.

У двері загупали. Ґлокта різко розплющив очі.

«Де я? Хто я? О ні. О так».

Він одразу збагнув, що спав погано, бо його тіло викрутилося під ковдрами, а обличчя уткнулося в подушку. Весь лівий бік заляк.

У двері загупали голосніше.

– Арфігектог! – долинув з-за дверей шепелявий рев Фроста.

Ґлокта спробував підняти голову з подушки, і його шию водномить пронизав біль.

«Нічого так не збадьорює думку, як перша судома».

– Гаразд! – прохрипів він. – Дай мені хвилинку, чорт би його вхопив!

Альбінос розвернувся і, важко ступаючи, посунув углиб коридору.

Якусь мить Ґлокта лежав нерухомо, а тоді обережно, потихеньку-помаленьку зрушив правицю, відтак, хриплячи від напруження, спробував перекинутись на спину. Він стиснув руку в кулак, оскільки в лівій нозі почало колоти.

«Якби лише вона зоставалася нечутливою».

Але біль вже швидко розходився тілом. На додачу до нього долинув сморід.

«А щоб тебе, я знову обісрався».

– Барнаме! – гукнув Ґлокта і, сапаючи, став чекати, в той час як його лівий бік мстиво пульсував.

«Де цей старий довбень?»

– Барнаме! – заволав він на все горло.

– Ви в порядку, сер? – долинув з-за дверей голос слуги.

«В порядку? В порядку, старий бовдуре? Коли це я, на твою дурнувату думку, востаннє був у порядку?»

– Ні, хай тебе! Я закаляв ліжко!

– Я нагрів вам воду для ванної, сер. Ви можете встати?

Одного разу Фросту вже доводилося вибивати двері. *«Можливо, краще залишати їх відкритими на ніч, але хіба я тоді зможу*

виспатись?»

– Гадаю, якось впораюсь, – прошипів Глокта, втиснувши язика в порожні ясна, і тремтячими руками видерся з ліжка на крісло, що стояло поряд.

Його страшно, безпала нога сіпалася, залишаючись непідвладною йому. Він зиркнув на неї з лютою ненавистю.

«Клята мерзота. Огидний, негодящий кусень м'яса. Чому вони тебе просто не відрубали? Чому цього досі не зробив я?»

Але він знав, чому. Маючи ногу, він міг хоча би вдавати із себе напівлюдину. Він вдарив своє покалічене стегно, і вмить про це пожалів.

«Бовдур, бовдур».

Спину пройняв біль, який був трохи слабшим, ніж мить тому, але він щосекунди дужчав.

«Спокійно, спокійно, давай без бійок».

Він почав легенько розтирати всохлу шкіру.

«Нам нікуди дітися одне від одного, тож нащо мене мучити?»

– Ви можете дійти до дверей, сер?

Глокта поморщився від смороду, взявся за палицю і повільно, з мукою, звівся на ноги. Він побрів через кімнату і ледь не послизнувся на півдорозі, проте зміг втриматись, що коштувало йому пекучого болю. Він повернув ключ у замку, спершись об стіну, щоб утримати рівновагу, і заледве відімкнув двері.

Барнам стояв по той бік з витягнутими руками, готовий його зловити.

«Яка ганьба! Тільки подумати, що мене, Занд дан Глокту, найкращого фехтувальника Союзу, мусить цурпелити до ванної стариган, щоб я міг змити власне гівно. Ох і сміються, напевно, зараз усі ті недоумки, котрих я переміг, якщо вони досі мене пам'ятають. Я би теж сміявся, якби не було так боляче».

Але він перемістив вагу на іншу ногу і вчепився в плечі Барнама без жодних нарікань.

«Який, зрештою, сенс скаржитись? Краще полегшити собі життя. Наскільки це можливо».

Глокта глибоко вдихнув.

– Ступай поволі, нога ще не відійшла від сну.

Вони скакали і спотикалися коридором, який був трохи завузьким для них обох. Здавалося, ніби до ванни була ціла миля.

«Або більше. Я б радше волів пройти сто миль тоді, ніж дійти до ванної зараз. Але в цьому моє нещастя, еге ж? Назад повернення нема. Ні зараз, ні потім».

Пара приємно гріла вогку шкіру Глокти. З допомогою Барнама, який тримав його під руки, він повільно підняв праву ногу й обережно опустив її у воду.

«Чорти б його взяли, ну і гаряче».

Старий слуга допоміг йому закинути іншу ногу і, тримаючи його попід пахви, опускав, мов дитину, доки він не занурився у воду по шию.

– А-а-а... – Глокта розплився у беззубій усмішці. – Гаряче, як у кузні Творця, Барнаме, саме так, як я люблю.

Тепло розійшлося по нозі, і біль трохи спав.

«Але не зник. О, ні, він ніколи не зникає. Проте так краще. Значно краще».

Глокті навіть здалося, ніби він може прожити ще один день.

«Варто навчитись цінувати у житті дрібниці – наприклад, теплу ванну. Коли дрібниці – це єдине, що у тебе залишилось, не цінувати їх неможливо».

Практик Фрост чекав на нього внизу, у крихітній їдальні, втиснувшись своєю неосяжною фігурою у низеньке кріселко біля стіни. Глокта опустився на друге крісло і вловив запах від паруючої миски каші, з якої під кутом, навіть не торкаючись краю, стирчала дерев'яна ложка. В животі у нього забурчало, а рот наповнився слиною.

«Між іншим, всі симптоми сильної нудоти».

– Ура! – вигукнув Ґлокта. – Знову каша!

Він поглянув на непорушного практика.

– Ота каша – радість наша! Хай із гречки, хай з пшона, чи із медом вівсяна – люба всяка нам вона!

Рожеві очі навіть не кліпнули.

– Це дитяча пісенька. Мені її наспівувала мама. Хоча цю розмазню я так ніколи і не їв, але зараз, – він зачерпнув цілу ложку, – я від неї просто в захваті.

Фрост продовжував дивитися на нього незворушним поглядом.

– Корисна, – сказав Ґлокта, набиваючи рота солодкою масою і зачерпуючи ще одну ложку, – смачна, – ковтнув іще, – а головне, – цього разу він ледь не вдавився, – її не треба розжовувати. – Він відсунув ледь почату миску і кинув услід ложку. – М-м-м, – протягнув він. – Як сніданок гарний, то і день видасться незлецький, згоден?

Він ніби розмовляв із побіленою стіною, хоча стіна, мабуть, була би емоційнішою.

– Отже, архілектор знову хоче мене бачити?

Альбінос кивнув.

– І що ж, на твою думку, наш славетний очільник може хотіти від таких, як ми?

Фрост знизав плечима.

– Гм-м-м... – Ґлокта злизав з порожніх ясен рештки каші. – Ти не знаєш, він у гарному настрої?

Знову рух плечима.

– Ну-ну, поволі, практику Фросте, не розказуй мені все зразу, я за тобою не поспіваю.

Тиша. Барнам зайшов у кімнату і забрав зі столу миску.

– Бажаєте ще чогось, сер?

– Авжеж. Великий напівсирий кусень м'яса і гарненьке хрумтливє яблуко. – Він перевів погляд на практика Фроста. – Я любив яблука, коли був малим.

«Скільки вже разів я так жартував?»

Фрост відповів йому порожнім поглядом – він навіть не усміхнувся. Ґлокта повернувся до Барнама, і старий видав втомлену посмішку.

– Ну, гаразд, – зітхнув Ґлокта. – Але ж людині треба мати надію?

– Звичайно, сер, – пробурмотів слуга, прямуючи до дверей.

«А справді треба?»

Кабінет архілектора містився на верхньому поверсі Будинку питань, і піднятися туди була ще та заморока. А найгірше, що коридори аж кишіли людьми. Практики, клерки й інквізитори сновигали туди-сюди, наче мурахи по купі гною, що має от-от завалитися. Щоразу, коли хтось поглядав на нього, Ґлокта шкандибав вперед, усміхався і гордо задирав голову. А як тільки відчував, що він на самоті, зупинявся і хапав ротом повітря, стікав потом і лаявся, розтирав і ляскав ногу, щоб повернути її до стражденного життя.

«Чому він сидить так високо?» – запитував він себе, шкутильгаючи по тьмяних проходах і гвинтових сходах будинку-лабіринту.

Коли Ґлокта дістався приймальної, він був виснажений і важко сапав, та ще й натер руків'ям палиці ліву руку.

Секретар архілектора підозріло розглядав Ґлоку з-за великого темного столу, що займав половину кімнати. Навпроти нього стояли крісла, на яких відвідувачі могли понервувати, а великі подвійні двері кабінету підпирали два дебелі практики, чиї кам'яні, стоїчні обличчя здавалися частиною інтер'єру.

– У вас призначена зустріч? – запитав секретар різким голосом.

«Тобі ж відомо, хто я такий, пихатий ти засранцю».

– Звичайно, – огризнувся Ґлокта. – Чи ти думаєш, що я стільки прошкутильгав, щоб оцінити твій стіл?

Секретар зверхньо глянув на нього. Це був блідий, вродливий молодик з копицею світлого волосся.

«І оцей зарозумілий п'ятий син якогось дрібного дворянина з надміру активними стегнами гадає, що може мене принижувати?»

– Ваше ім'я? – запитав той із презирливою усмішкою.

Терпець Ґлокти увірвався ще під час підйому. Він вривав палицею по стільниці так, що секретар ледь не вилетів з крісла.

– Ти що, абсолютний дебіл? Скількох ти знаєш інквізиторів-калік?

– Е-е... – зам'явся секретар, а його рот почав нервово сіпатись.

– «Е-е»? Це таке число? Говори!

– Ну, я...

– Я Ґлокта, довбню! Інквізитор Ґлокта!

– Так, сер, я...

– Відірви свою товсту дупу від стільця, бовдуре! Не змушуй мене чекати!

Секретар зірвався на ноги, поспішив до дверей, відкрив їх і чемно відступив в сторону.

– Так краще, – гримнув Ґлокта, шкандибаючи за ним.

По дорозі він поглянув на практиків. Він міг майже поклястись, що один із них легенько всміхався.

З часу його останніх відвідин – а це було шість років тому – кабінет майже не змінився. Це була величезна кругла кімната, де стелю-купол прикрашали вирізьблені морди ґаргульїв, а з єдиного величезного вікна виднілися шпилі Університету, значна частина зовнішньої стіни Аґріонта і загрозливий обрис Будинку Творця.

Стіни кабінету здебільшого займали полички і шафки, напхоні акуратно впорядкованими файлами та паперами. Де-не-де з білих стін позирали темні портрети, одним з яких було величезне зображення нинішнього короля Союзу, який виглядав як мудрий і суворий молодик. *«Безперечно, намальований до того, як він став безпомічним стариганом. Нині він зазвичай виглядає не стільки владним, скільки слинявим»*. У центрі кімнати стояв важкий круглий стіл, поверхню якого вкривав надзвичайно детальний малюнок карти Союзу. Кожне місто, яке мало відділення Інквізиції, було позначене коштовним каменем, а посередині здіймалася крихітна срібна копія Адуа.

Архілектор сидів за цим столом на старовинному високому кріслі, заклопотаний розмовою з іншим чоловіком: худорлявим, лисіючим,

невдоволеним старим у темній мантиї. Побачивши Глокту, Сульт усміхнувся, а вираз іншого чоловіка майже не змінився.

– О, інквізиторе Глокта! Радий, що змогли прийти. Ви знайомі з генеральним інспектором Халлеком?

– Не мав такої приємності, – відповів Глокта.

«Хоча не схоже, щоб у цьому могло бути щось приємне».

Старий бюрократ підвівся і без особливого ентузіазму потис руку Глокти.

– А це один з моїх інквізиторів, Занд дан Глокта.

– Так-так, – пробурмотів Халлек. – Здається, ви раніше служили в армії. Якось я бачив, як ви фехтуєте.

Глокта постукав палицею по нозі.

– Навряд чи це було недавно.

– Так.

Запала тиша.

– Схоже, що генеральний інспектор скоро отримає чи не найбільше підвищення, – сказав Сульт. – Місце у самісінькій Закритій раді.

«У Закритій раді? Справді? Це таки найбільше підвищення».

Втім, схоже, що Халлек був не надто радий.

– Я тоді вважатиму, що це питання вирішене, коли Його Величність виявить бажання мене запросити, – огризнувся він, – і не раніше.

Сульт вміло обійшов це гостре питання:

– Я впевнений, що ти єдиний кандидат, якого Рада рекомендуватиме, оскільки кандидатура Зепп дан Тойфеля більше не розглядається.

«Наш старий знайомий Тойфель? А для чого розглядалася його кандидатура?»

Халлек спохмурнів і похитав головою.

– Тойфель. Я працював з ним десять років. Він мені ніколи не подобався, – *«як і, схоже, будь-хто інший»*, – але я аж ніяк не вбачав у ньому зрадника.

Сульт сумно похитав головою.

– Ми всі глибоко вражені, але ось його зізнання, написане чорним по білому. – Він підніс складений аркуш із сумною міною. – Побоююсь, що корені корупції можуть тягнутись дуже глибоко. Кому не знати про це краще, як мені – людині, котрій, на жаль, доводиться полоти цей забур'янений сад?

– А й справді, справді, – пробурмотів Халлек, похмуро киваючи. – Низький вам за це уклін. І вам, інквізиторе.

– О, ні, що ви, – відказав Ґлокто скромно.

Всі троє подивилися одне на одного із вдаваною взаємоповагою.

Халлек відсунув крісло.

– Що ж, податки самі себе не зберуть. Мені пора повертатися до роботи.

– Гарних останніх днів на службі, – сказав Сульт. – Даю тобі слово, що король скоро пошле по тебе.

Халлек дозволив собі тонюсіньку усмішку, а тоді силувано кивнув і гордо рушив геть. Секретар вивів його з кабінету і зачинив за собою важкі двері.

Запала тиша. *«Але чорта з два я її порушуватиму».*

– Гадаю, тобі цікаво знати, що все це означає, правда, Ґлокто?

– Така думка спадала мені на ум, Ваше Преосвященство.

– Не сумніваюсь.

Сульт підвівся з крісла і, склавши руки в білих рукавичках за спиною, пройшов до вікна навпроти.

– Світ міняється, Ґлокто, світ міняється. Старий порядок відходить у минуле. Вірність, обов'язок, гордість, честь. Всі ці поняття вже давно не в моді. Що ж прийшло їм на заміну? – Він на мить зиркнув через плече і скривив губи. – Жадоба. Купці прибрали до рук владу у країні. Банкіри, крамарі, купці. Нікчемні людці з нікчемними думками та нікчемними амбіціями. Люди, які вірні лише собі, зобов'язані лише власним кишенням, які гордяться лише тим, що ошукують своїх конкурентів, які вимірюють свою честь лише срібняками.

«Ну, про твоє ставлення до купців можна більше не питати».

Сульт сердито глянув у вікно, а тоді повернувся назад.

– Нині складається враження, що будь-чий син може здобути освіту, відкрити свою справу і розбагатіти. Гільдії купців – мерсери, спайсери і тому подібне – постійно збільшують свої багатства і вплив. Зарозумілі вискочки-простолюдини диктують правила тим, хто за правом крові вищий за них. Товстими, жадібними пальцями вони перебирають струни влади. Споглядати це майже нестерпно. – Він здригнувся, міряючи кроками кімнату. – Я буду з вами чесний, інквізиторе. – Архілектор зробив широкий жест рукою, так ніби його чесність була безцінним подарунком. – Союз ще ніколи не здавався настільки сильним, ніколи не контролював стільки земель, але за фасадом ми слабкі. Ні для кого не секрет, що король уже геть неспроможний хоч щось ухвалювати. Кронпринц Ладісла – блазень, оточений підлабузниками і бовдурами, якого хвилюють лише азартні ігри та ганчір'я. Принц Рейнолт значно краще годиться на роль державця, але він молодший із братів. Закрита Рада, яка повинна керувати цим дірявим кораблем, напхом напхана шахраями й інтриганами. Одні, можливо, вірні, інші – точно ні, і при цьому кожен намагається перетягнути короля на свій бік.

«Як сумно, бо ж очевидно, що всі вони мали би тягнути його на твій бік?»

– Тим часом Союз в облозі ворогів, небезпеки чигають як за нашими кордонами, так і всередині. У Гуркулі з'явився новий могутній імператор, який готує країну до наступної війни. Північани теж ополчились і шастають кордонами Енглії. У Відкритій Раді дворяни вимагають, щоб їм повернули старі права, а в селах люди хочуть, щоб дали нові. – Він важко зітхнув. – Так, старий порядок відступає, і ніхто не має сил чи духу, щоб його втримати.

Сульт затнувся, поглянувши на один із портретів: на ньому був зображений кремезний, голомозий чоловік, одягнений у все біле.

Глокта легко його впізнав. *«Золлер, найвеличніший із архілекторів. Невтомний поборник Інквізиції, герой катів і бич зрадників».* Він

лиховісно позирав зі стіни, немовби навіть після смерті самим лише поглядом міг спалити запроданців.

– Золлер, – прогрімів Сульт. – За його часів усе було інакше, скажу я тобі. Ні невдоволених селян, ні крутіїв-купців, ні набундючених дворян. Якщо люди забували своє місце, їм нагадували про нього розпеченим залізом, а будь-який буркотливий суддя, котрий наважувався про це скиглити, зникав безслідно. Інквізиція була шляхетною установою, куди потрапляли тільки найкращі і найкмітливіші. Служити королю і викорінювати невірність були для них єдиними бажаннями і нагородою.

«О так, то був чудовий час».

Архілектор опустився назад на своє місце і нахилився над столом.

– А тепер у нас треті сини збіднілих дворян можуть набивати кишені хабарами, а напівзлочинна наволоч – розважатися катуванням. Наші зв'язки з королем з кожним роком слабшають, а бюджет без кінця зменшують. Колись нас боялись і поважали, Глокто, але зараз... – *«Ми цирк на дроті»*. Сульт насупився. – Зараз поважають менше. Плетуться численні інтриги і зради, і я побоююсь, що Інквізиція вже неспроможна давати собі раду зі своїми завданнями. Чимало очільників утратили мою довіру. Їх більше не цікавлять інтереси короля, держави, та й взагалі будь-які інтереси, крім їхніх власних. – *«Очільникам? Не можна довіряти? Та як таке може бути?!»*. – Сульт спохмурнів ще більше. – Тепер іще й Фікт помер.

Глокта підняв очі.

«Оце вже новина».

– Лорд-канцлер?

– Широкий загал дізнається про це завтра вранці. Він помер раптово кілька днів тому, коли ти клопотався коло свого знайомого Ревса. Його смерть досі викликає деякі питання, але ж йому було майже дев'яносто. Дивно, що він взагалі стільки прожив. Його називали золотим канцлером, найбільшим політиком свого часу. Просто зараз його зображення вирубують у камені, щоб встановити

на Алеї Королів. – Сульт пирхнув. – Найбільший подарунок, на який тільки можна сподіватися.

Очі архілектора звузились до блакитних щілин.

– Якщо ти до сих пір по-дитячому уявляв собі, що Союзом керує король або балакучі дурники-пустомелі голубої крові з Відкритої Ради, то можеш про це назавжди забути. Основна влада зосереджена в Закритій раді. Особливо тепер, коли захворів король. Дванадцять чоловіків у дванадцяти великих, незручних кріслах, і я серед них. Дванадцять чоловіків із зовсім різними ідеями, і двадцять років війни та миру Фікт нас врівноважував. Він зіштовхував лобами Інквізицію і суддів, банкірів і військових. Він був віссю, на якій оберталось Королівство, фундаментом, на якому воно трималось, і його смерть залишила по собі діру. Багато зяючих дір, які люди намагатимуться чимскоріше заповнити. У мене є передчуття, що дурнуватий скиглій Маровія, цей чуйний верховний суддя, цей самозваний захисник простолюду, буде першим у черзі. Це нестійка і небезпечна ситуація. – Архілектор гупнув кулаком по столу. – Ми повинні подбати про те, щоб нею не скористалися не ті люди.

Глокта кивнув.

«Здається, я розумію, що ви маєте на увазі, архілекторе. Ми повинні подбати про те, щоб ситуацією скористалися ми і тільки ми».

– Гадаю, не потрібно нагадувати, що пост лорд-канцлера – один із найвпливовіших в королівстві. Збір податків, скарбниця, монетний двір короля – все це знаходиться в його руках. Гроші, Глокто, гроші. А гроші – це влада, як ти і сам прекрасно знаєш. Нового канцлера обиратимуть завтра. Першим кандидатом був наш колишній мінцмейстр, Зепп дан Тойфель.

«Ага. Щось мені підказує, що його кандидатуру більше не розглядатимуть».

Сульт скривив губи.

– Тойфель був тісно пов'язаний з гільдіями купців, особливо з мерсерами. – Його глум змінило роздратування. – Крім того, він

доводився приятелем верховного судді Маровії. Тому, як бачиш, з нього навряд чи вийшов би добрий лорд-канцлер.

«І справді. Навряд чи».

– На мою думку, генеральний інспектор Халлек – значно кращий варіант.

Ґлокта скосив очі на двері.

– Він? Лорд-канцлер?

Сульт з усміхом підвівся і підійшов до шафи у стіні.

– А більше й нікого обирати. Всі ненавидять його і він ненавидить усіх, окрім мене. Ще й більш од того, він закоренілий консерватор, який ненавидить купців і все, що вони обстоюють. – Він відкрив шафу і дістав два келихи та пишно оздоблений графин. – Будемо мати в Раді нехай не дружнє, але принаймні прихильне обличчя, тим паче, що до решти він буде ставитися в біса вороже. Кращу кандидатуру годі й уявити.

Ґлокта кивнув.

– Він виглядає чесним.

«Але не настільки чесним, щоб я довірив йому покласти мене у ванну. А ви б йому довірились, Ваше Преосвященство?»

– Так, – підсумував Сульт, – він буде для нас дуже корисним. – Архілектор наповнив два келихи темно-червоним вином. – І як бонус, я також домігся призначення нового прихильного мінцмейстра. Кажуть, що мерсери собі вже всі лікті обкусали від люті. Та й виродок Маровія не надто радий цьому. – Сульт захихотів. – Одні гарні новини, і дякувати за це слід тобі. – Він простягнув один із келихів.

«Отрута? Я повільно помру від судом і заблюю прекрасну мозаїчну підлогу архілектора? Чи просто впаду лицем на його стіл?»

Але в нього не було вибору, окрім як взяти келих і добряче хильнути. Вино мало незвичний, але гарний смак.

«Мабуть, привезене з якоїсь прекрасної, далекої місцини. Якщо я тут помру, мені хоча б не доведеться долати всю оту тьму-тьменну сходинок».

Але архілектор теж пив, доброзичливо усміхаючись.

«Схоже, що я таки доживу до вечора».

– Так, ми зробили гарний перший крок. Зараз небезпечні часи, але небезпека і шанси часто ходять парою. – Спиною Ґлокти пішло дивне відчуття. *«Що це – страх, амбіції чи і те, й інше?»* – Мені потрібен помічник, який допоможе владнати справи. Людина, яка не боїться очільників, купців чи навіть Закритої Ради. Людина, яка вміє діяти непомітно, обережно і безжально. Людина, яка віддана Союзу до самої кості, але водночас і не має друзів серед урядовців.

«Людина, яку всі ненавидять? Людина, яка прийме на себе удар, якщо все покотиться під три чорти? Людина, за якою навряд чи хтось сумуватиме?»

– Мені потрібен незалежний інквізитор, Ґлокто. Людина, яка діятиме поза контролем очільників, людина, наділена лише моїми повноваженнями. Людина, підпорядкована тільки мені. – Архілектор здійняв брову, немовби ця думка спала йому на голову просто зараз. – Мені здається, що ти чудово підходиш на цю посаду. Що думаєш?

«Я думаю, що людина, яка обійме цю посаду, матиме силу-силенну ворогів і лише одного друга».

Ґлокта глянув на архілектора.

«І цей друг може бути не надто надійним. Думаю, що людина, яка обійме цю посаду, може протриматись не надто довго».

– У мене є якийсь час на роздуми?

– Ні.

«Небезпека і можливість часто ходять парою...»

– Тоді я згоден.

– Прекрасно. Я щиро вірю, що це початок довгої і плідної співпраці. – Сульт усміхнувся з-за краю келиха. – Знаєш, Ґлокто, з усіх купців, що порпаються у нас в королівстві, найбільше я не люблю мерсерів. Значною мірою через їхній вплив Вестпорт приєднався до Союзу, і саме завдяки грошам Вестпорту ми виграли Гуркську війну. Король, звичайно, нагородив їх безцінними торговими правами, але з того часу їхній гонор став просто

нестерпним. Вони так задирають носи і таке собі дозволяють, що можна подумати, ніби вони власноруч бились у тих битвах. Високошанована Гільдія мерсерів. – Він пирхнув. – Мені спало на думку, що якщо вже твій приятель Ревс дав нам можливість так гарно піймати їх на гачок, то було би шкода відпускати нашу здобич на волю.

Глокта неабияк здивувався, але йому наче вдалось це приховати.

«Тиснути далі? Навіщо? Якщо мерсерів відпустити, вони продовжать платити, і від цього всім буде тільки краще. Зараз вони налякані і слабкі – думають-гадають, кого назвав Ревс, хто стане наступним у черзі. Якщо ми продовжимо тиснути, їх це може зачепити, а то й взагалі знищити. Тоді вони перестануть платити, і багатьом людям це не сподобається. Зокрема і декому у цій будівлі».

– Я можу легко продовжити своє розслідування, Ваше Преосвященство, якщо ви того бажаєте.

Глокта знову відсьорбнув з келиха. Вино і справді було чудове.

– Ми повинні бути обережними. Обережними і надзвичайно ретельними. Гроші мерсерів течуть, як молоко. У них є багато друзів, навіть серед найвищих кіл дворянства. Брок, Хюґен, Ішер і чимало інших. Деякі з них – найвпливовіші люди в країні. Відомо, що кожен із них у свій час припадав до тієї цицьки, а діточки зазвичай кидаються у плач, коли в них відбирають молоко. – На мить його обличчя протяв жорстокий оскал. – Та все одно, якщо доведеться привчити дітей до дисципліни, то без плачу не обійтись... кого той слимак Ревс назвав у своєму зізнанні?

Глокта страдницьки нахилився вперед, підсунув до себе Ревсову заяву-зізнання, розкрив її і пробігся знизу догори по списку імен.

– Про Зепп дан Тойфеля ми знаємо.

– О, ми знаємо і любимо його, інквізиторе, – сказав Сульт, всміхаючись, – але, гадаю, цього пана можна вже спокійно викреслити зі списку. Хто там іще?

– Подивімося, – Глокта неквапливо повернувся до заяви. – Є Харод Полст, мерсер.

«Пусте місце».

Сульт нетерпляче махнув рукою.

– Він пусте місце.

– Солімо Сканді, мерсер з Вестпорту.

«Теж пусте місце».

– Ні, Глокто, ні, ми можемо знайти когось цікавішого за цього Солімо як-його-там, еге ж? Ці дрібні мерсери не становлять жодного інтересу. Вирви корінь і листя саме зів'яне.

– Безперечно, архілекторе. У нас є Віллем дан Робб – дрібний дворянин, перебуває на посаді молодшого митника.

Сульт замислився, а тоді похитав головою.

– Далі є...

– Зачекай! Віллем дан Робб... – Архілектор клацнув пальцями. – Його брат Кірал – один із джентльменів Королеви. Він зневажливо повівся зі мною на світському прийомі. – Сульт усміхнувся. – Так, Віллем дан Робб, заарештуй його.

«Ну що ж, занурюємось глибше».

– Служу і покоряюся, Ваше Преосвященство. Чи потрібно вказати якесь конкретне ім'я?

Глокта відставив порожній келих.

– Ні. – Архілектор відвернувся і повторив свій жест рукою. – Нехай виказує кого завгодно. Мені байдуже.

Перший з-поміж магів

Озеро тягнулося вдалечінь, обрамлене крутими скелями і мокрою зеленню, а його поверхню – гладку і сіру, скільки сягало око – поколював дощ. Варто сказати, що в таку погоду Лоґенове око сягало недалеко. Інший берег міг бути всього за сто кроків, але тихі води здавалися глибокими. Дуже глибокими.

Лоґен уже давно покинув спроби залишатися сухим, і вода стікала по його волоссю на обличчя, скрапувала з носа, з пальців, з підборіддя. Волога, втома і голод стали частиною його життя. Якщо подумати, так часто бувало й раніше. Лоґен заплющив очі і прислухався, як вистукує по шкірі дощ, як вода плюскотить по гальці. Він став біля озера навколішки, вийняв корок із фляги і занурив її, спостерігаючи, як здіймаються бульбашки, поки вона наповнюється водою.

Малакус Кей вийшов із кущів, дихаючи коротко і часто. Він упав на коліна, доповз до кореневища дерева і відхаркнув мокротиння на гальку. Його кашель зробився надсаднішим, і тепер виривався прямо з нутрощів, стрясаючи всю грудну клітку. Він виглядав ще блідішим, ніж був на початку, і помітно худішим. Лоґен і сам трохи схуд. Зрештою, то були нужденні часи. Він підійшов до виснаженого учня і присів навпочіпки.

– Дайте мені хвилинку, – Кей прикрив запалі очі і закинув назад голову, – всього одну хвилинку.

Його рот залишився відкритим, а на тонкій шиї проступили жили. Навіть живим він виглядав як мрець.

– Не залежуйся, бо потім можеш уже не встати.

Лоґен простягнув флягу. Кей навіть не підняв руку, щоб її взяти, тож Лоґен притулив флягу йому до губ і легенько нахилив. Кей важко зглитнув, закашлявся, а тоді його голова відкинулася на дерево, наче камінь.

– Ти знаєш, де ми? – запитав Лоґен.

Учень здивовано кліпнув, дивлячись на воду, так ніби побачив її вперше.

– Схоже, це північний бік озера... там десь має бути стежка. – Його голос перейшов у шепіт. – На південному боці є дорога з двома каменями. – Раптом він різко закашлявся, а тоді важко зглитнув. – Підеш дорогою, перейдеш через міст, і ти на місці, – прохрипів він.

Лоґен поглянув на мокрі дерева вздовж берега.

– Скільки туди йти?

Відповіддю була тиша.

Він поторгав хворого за кістляве плече. Кей закліпав, розтулив повіки і втупився в нього туманними очима, стараючись сфокусуватись.

– Скільки йти?

– Сорок миль.

Лоґен замислився, цікаючи крізь зуби.

Кей не протягне сорок миль – він і сорока кроків сам не зробить. По очах учня було видно, що він це розумів. Лоґен вважав, що Кей скоро помре – десь через кілька днів. Він знав і дужчих чоловіків, яких здолала гарячка.

Сорок миль. Лоґен ретельно міркував, потираючи підборіддя великим пальцем. Сорок миль.

– От зараза, – буркнув він.

Лоґен притягнув мішок і розкрив його. У них ще залишалося трохи харчу, але небагато. Кілька смужок жорсткого сушеного м'яса й окраєць запліснявілого чорного хліба.

Він подивився на тихе озеро. Принаймні питної води у них буде вдосталь. Лоґен дістав із мішка свій важкий казанок і поклав його на гальку. Вони довго були разом, але уже не було що готувати. Не можна прив'язуватись до речей, коли ти серед дикої природи. Він пожбурих мотузку в кущі, а тоді закинув полегшений мішок собі через плече.

Очі Кея знову зімкнулися, він ледь дихав. Лоґен досі пам'ятав той перший раз, коли йому довелося когось покинути, пам'ятав так, ніби це сталося вчора. Дивно, що ім'я хлопчика забулось, але його обличчя досі стояло перед очима.

Шанка відгризли йому шматок стегна. Добрячий шматок. Він усю дорогу стогнав, не міг іти. Рана почала гноїтись, він так і так помирав. Їм довелося його покинути. Ніхто не звинувачував у цьому Лоґена. Хлопець був надто малим, він взагалі не повинен був із ними йти. Йому не пощастило, так буває з кожним. Він кричав до них, поки вони спускалися з пагорба похмурим, мовчазним гуртом, схиливши голови. Лоґену здавалося, що він чув крики, навіть коли хлопець залишився далеко позаду. Він і досі їх чув.

Коли йшли війни, все було інакше. Люди постійно відбивались від колон на тривалих маршах у холодні місяці. Спершу вони тяглися у хвості, потім тяглися позаду, і врешті вкладалися на землю. Холодні, хворі, поранені. Лоґен затремтів і втягнув голову в плечі. Спочатку він намагався їм допомогти. Тоді радів, що не лежав серед них. А згодом переступав через трупи, майже їх не помічаючи. З часом ти розумієш, хто більше не підведеться. Він поглянув на Малакуса Кея. Ще одна смерть у глухомані нічого не змінить. Зрештою, треба дивитись на речі реально.

Учень вирвався зі свого неспокійного сну і спробував підвестись. Його руки нестримно трусилися. Він звів погляд на Лоґена – його очі яскраво блищали.

– Я не можу піднятися, – прохрипів він.

– Знаю. Я взагалі здивований, що ти так довго протягнув.

Зараз це було уже не так важливо. Лоґен знав дорогу. Якщо вдасться знайти стежку, можна спробувати подолати двадцять миль на день.

– Залиши мені трохи харчів... тоді, можливо... коли дістанешся до бібліотеки... хтось...

– Ні, – сказав Лоґен, зціпивши зуби. – Мені самому потрібні харчі.

Кей видав дивний звук, щось середнє між кашлем і хлипанням.

Лоґен нагнувся, вперся правим плечем в живіт Кея, і обхопив рукою його спину.

– Без них я не пронесу тебе сорок миль, – додав він, а тоді випрямився і закинув учня собі на плече.

Лоґен рушив узбережжям, притримуючи Кея за куртку, і тільки мокра галька рипіла у нього під ногами. Учень навіть не рухався, просто висів, як мішок з вогким ганчір'ям, а його слабкі руки стукались позаду об ноги Лоґена.

Зробивши десь із тридцять кроків, Лоґен розвернувся і поглянув назад. Казанок самотньо лежав біля озера і поволі повнився дощовою водою. Вони багато через що пройшли разом – він і казанок.

– Прощай, старий друже!

Казанок промовчав.

Лоґен обережно поклав свою тремтячу ношу на узбіччя, розім'яв спину, що нила, почухав брудну пов'язку на руці, і відпив з фляги води. Вода була єдиним, що він мав у роті того дня, тож голод допікав його до самих печінок. Добре, що хоч перестало дощити. У житті варто навчитись цінувати дрібниці – наприклад, сухе взуття. Тим паче, якщо дрібниці – це єдине, що у тебе залишилось, і в цьому разі не цінувати їх неможливо.

Лоґен сплюнув у багнюку і розтер затерплі пальці. Одне можна сказати точно – це місце було важко не помітити. Над дорогою здіймалися два камені: древні і пощерблені, в основі покриті зеленим мохом, а вище – сірим лишайником. Вони були змережані постираною різьбою – рядками букв, написаними не лише незрозумілою, але й невідомою Лоґену мовою. Утім, складалось неприємне враження, ніби вони радше застерігають, аніж вітають.

– Перший закон...

– Що? – здивовано запитав Лоґен.

Кей перебував у неприємному стані поміж сном і явою ще з того часу, відколи вони два дні тому покинули казанок. Власне, за цей час

казанок міг видати більше осмислених звуків. Того ранку Лоґен, прокинувшись, помітив, що Кей ледве дихає. Він був цілком упевнений, що учень помер, але хлопець досі кволо чіплявся за своє життя. Що там не кажи, а Кей не здавався без бою.

Лоґен опустився навколішки і відкинув мокре волосся з його обличчя. Кей раптом схопився за його зап'ястя і подався вперед.

– Забороняється, – прошепотів він, вирячивши на Лоґена очі, – торкатись Потойбіччя!

– Що?

– Говорити з демонами, – прохрипів він, хапаючись за пошарпаний плащ Лоґена. – Істоти, що живуть по той бік світу, брехливі. Ти не повинен з ними розмовляти!

– Не буду, – промимрив Лоґен, гадаючи, що має на увазі учень. – Не буду, даю слово.

Хоча давати його було нікому. Кей повернувся до судомного напівсну. Лоґен закусив губу. Він сподівався, що учень прокинеться знову, але не дуже у це вірив. Хоча, мабуть, той Баяз зможе щось зробити – зрештою, він Перший з-поміж магів, котрий осягнув глибоку мудрість і все таке. Тож Лоґен вкотре закинув Кея собі на плечі і рушив повз старезні камені.

Дорога стрімко піднімалася до скель над озером – місцями припіднята, а місцями глибоко висічена у кам'янистому ґрунті. Вона була добряче понищена і побита часом, поросла бур'янами. Вона то опускалася, то піднімалася, тож геть спітнілий Лоґен незабаром почав задихатися, а ніг він уже давно не чув. Його темп пішов на спад.

Лоґен знав, що це втома. Не просто від сходження чи непосильного марш-кидка з напівмертвим учнем на плечах, чи від марш-кидка за день до того, чи навіть від битви у лісі. Він втомився від усього. Від шанка, від війн, від усього свого життя.

– Я не можу іти безкінечно, Малакусе, не можу безкінечно боротись. Скільки цих страшних знущань може витримати людина?

Мені потрібно хвилюк посидіти. На нормальному, блядь, кріслі! Хіба я багато прошу? Хіба багато?

З цим настроєм, лаючись і нарікаючи на кожному кроці, і з Кеєм, котрий стукався головою об його зад, Лоґен підійшов до моста.

Міст був простим і водночас граційним, і таким же древнім, як дорога, і через те весь зарослий плющем, і тягнувся він десь на двадцять кроків над запаморочливою ущелиною. Далеко вниз річка билася об щербате каміння, здіймаючи шум і яскраві бризки. По той бік мосту між двома моховитими скелями стриміла стіна, зведена так майстерно, що годі було визначити, де природнє переходило в штучне. У стіні виднілися єдині старовинні двері, оббиті мідддю, позеленілою від часу та вологи.

Обережно ступаючи по слизькому камінню, Лоґен звично замислився про те, як би було найкраще штурмувати цю споруду. А ніяк. Навіть якщо мати тисячу відбірних бійців. Перед дверима був лише вузький кам'яний виступ – ніде поставити драбину чи замахнутись тараном. Стіна сягала десь із десять кроків у висоту, а брама здавалась міцною, наче камінь. А якщо вони ще й міст зруйнують... Лоґен перекинувся через край і зглитнув. Падати було далеко.

Він глибоко вдихнув і загупав кулаком по мокрій зеленій міді. Чотири сильних громохких удари. Він гупав так у браму Карлеона після битви, і міщани поквапились здатись. Але зараз ніхто не квапився.

Лоґен зачекав. Постукав ще раз. Зачекав. Він все більше промокав від туману, що піднімався від річки. Лоґен зціпив зуби і підняв руку, щоб постукати знову. Відкрилася вузька щілина, і на нього з-за товстих ґрат холодно глянула пара водяних очей.

– Хто це там? – гаркнув грубий голос.

– Мене звати Лоґен Дев'ятипалий. Я...

– Не знаю такого.

Лоґен сподівався на привітніше вітання.

– Я прийшов, щоб побачити Баяза.

Йому не відповіли.

– Першого з...

– Так. Він тут.

Проте двері не відчинили.

– Він не приймає відвідувачів. Я казав про це останньому посланцю.

– Я не посланець, зі мною Малакус Кей.

– Малака хто?

– Кей, учень мага.

– Учень?

– Він дуже хворий, – повільно промовив Лоґен. – Він може померти.

– Кажеш, хворий? І може померти?

– Так.

– Як там тебе, скажи ще раз, звати...

– Та відкрий ти ці йобані двері! – Лоґен намарне помахав кулаком перед щілиною. – Будь ласка!

– Ми не впускаємо всіх підряд... зачекай. Покажи мені свої руки.

– Що?

– Покажи руки.

Лоґен підняв руки вгору. Водянисті очі поволі пройшлися по його пальцях.

– Їх дев'ять. Одного немає, бачиш? – Він підніс обрубок до щілини.

– Дев'ять, так? Треба було з цього і починати.

Брязнули засуви, і двері зі скрипом прочинилися. З іншого боку на нього підозріло дивився літній чоловік, який згинався під вагою старомодного обладунку. Він тримав довгий меч, який був для нього заважким. Вістря меча шалено танцювало, хоча він силкувався втримати його вертикально.

Лоґен підняв руки.

– Я здаюсь.

Старий воротар не усміхнувся. Він щось невдоволено буркнув, коли Лоґен проминув його, а тоді закрив важкі двері, накинув засуви, розвернувся і поплентався геть, не сказавши більше ні слова. Лоґен рушив за ним вузькою долиною, яку всівали дивні будиночки – побиті негодою, вкриті мохом, напівзаглиблені у стрімкі скелі, що з'єднувалися з гірським схилом.

На порозі одного із будинків працювала за прядкою понура жінка, яка зміряла Лоґена похмурим поглядом, коли він з непритомним учнем на плечі проходив повз неї. Лоґен відповів їй посмішкою. Вона була аж ніяк не красунею, але вже пройшло стільки часу, відколи він... Жінка пірнула в дім і грюкнула за собою дверима, покинувши прядку на дворі. Лоґен зітхнув. Стара магія досі діяла.

Наступним будинком була пекарня з присадкуватим димарем. Від запаху свіжого хліба у порожньому шлунку Лоґена забурчало. Трохи далі сміялися і грались, бігаючи довкола низенького старого дерева, кілька темноволосих дітлахів. Вони нагадали Лоґенові його власних дітей. Ні, вони не були на них схожі, просто його охопила печаль.

Треба визнати, що Лоґен був трохи розчарований. Він очікував побачити щось мудріше, і значно більше борід. Але ці люди не здавались надто мудрим. Вони виглядали як будь-які інші селяни. Схожий вигляд мало і його сільце до приходу шанка. Він задумався, чи потрапив у те місце, що треба. А тоді вони звернули за поворот.

Попереду у скелю були вбудовані три величезні, гострі вежі. Вони з'єднувалися в основі, але розходились вище, і були вкриті темним плющем. Здавалось, ніби вони значно старіші навіть за міст чи дорогу – такі давні, як сама гора. Біля підніжжя веж купчилося розмаїття інших будівель, що тулились до країв широкого двору, на якому люди займались щоденними справами. Худа жінка на ґанку збивала масло. Приземкуватий коваль намагався підкувати невгамовну кобилу. Старий голомозий м'ясник у заляпаному фартуху, дорубавши м'ясо якоїсь тварини, тепер мив закривавлені руки в кориті.

А на широких сходах перед найвищою із трьох веж сидів величний стариган. Він був одягнений в усе біле, мав довгу бороду, гачкуватий ніс і біле волосся, що спадало з-під білої шапочки. І це нарешті вразило Лоґена. Перший з-поміж магів, безперечно, виглядав, як треба. Помітивши Лоґена, він зірвався зі сходинок і поспішив до нього, тріпочучи білою мантиєю.

– Поклади його тут, – пробурмотів він, вказавши на галявину біля колодязя, і Лоґен опустився навколішки та якомога обережніше поклав Кея на землю, тамуючи нестримний біль у спині.

Старий нахилився над Кеєм і приклав до його чола вузлувату руку.

– Я приніс назад твого учня, – тупувато сказав Лоґен.

– Мого?

– Хіба ти не Баяз?

Старий розсміявся.

– О ні, я Веллс, наглядач Бібліотеки.

– Я Баяз, – долинув з-за спини голос.

До них поволі йшов, витираючи руки об ганчірку, м'ясник. Він виглядав літ так десь на шістдесят, але був коренастим, мав виразне, покрояне борознами обличчя і коротко стрижену бороду. На голові в нього не було ні волосини, і денне сонце яскраво виблискувало на його смаглявій маківці. М'ясник не був вродливим чи величним, але коли він наблизився, в ньому усе ж проявилось дещо особливе. Впевненість, відчуття владності. Цей чоловік звик наказувати і підкоряти.

Перший з-поміж магів взяв ліву руку Лоґена і тепло стиснув її поміж своїх долонь, а тоді повернув її й оглянув обрубок втраченого пальця.

– Отже, ти Лоґен Дев'ятипалий. Той, кого звать Кривавою Дев'яткою. Я чув історії про тебе, хоч і не вилазив з бібліотеки.

Лоґен спохмурнів. Він здогадувався, які історії могли дійти до старого.

– Це було давно.

– Звичайно. У кожного з нас є минуле, еге ж? Я не звик судити-рядити про людей, покладаючись на поголос.

Баяз усміхнувся. Широкою, приємною, білосніжною усмішкою. На його зморшкуватому обличчі з'явився дружній вираз, але в глибоко посаджених, блискучих зелених очах ховалася твердість. Кам'яна твердість. Лоґен заусміхався у відповідь, хоча вже зараз розумів, що не хотів би мати цього чоловіка за ворога.

– І ти повернув наше заблукале ягня до стада, – Баяз похмуро подивився на Малакуса Кея, який нерухомо лежав на траві. – Як він?

– Гадаю, він житиме, сер, – сказав Веллс, – але треба забрати його з холоду.

Перший з-поміж магів клацнув пальцями, і понад будинками луною прокотився грім.

– Допоможіть йому.

Підбіг коваль, який вхопив Кея за ноги, і вони разом із Веллсом понесли учня через високі двері до бібліотеки.

– Отже, майстре Дев'ятипалий, я покликав тебе і ти відгукнувся, а це свідчить про гарні манери. Нехай на Півночі манери тепер не в моді, але я, щоб ти знав, їх ціную. Я завжди вважав, що на ввічливість треба відповідати ввічливістю. А це ще що таке?

Старий воротар спішив через подвір'я, добряче захекавшись.

– Два відвідувачі за день? Що ж далі буде?

– Майстре Баяз! – хрипко випалив воротар. – Біля брами вершники, добре озброєні і на конях! Кажуть, що у них термінове повідомлення від короля Півночі!

Бетод. Хто ж іще. Духи казали, що він вручив собі золотого капелюха, та й хто інший наважився би назвати себе королем Півночі?

Лоґен ковтнув повітря. Після останньої зустрічі з ним у нього не залишилось нічого, крім самого лише життя, але й тут йому пощастило більше, ніж іншим, значно більше.

– Ну що, майстре? – запитав воротар. – Мені сказати, щоб вони пішли геть?

– Хто їх очолює?

– Якийсь молодий франт з кислою міною. Каже, що він – син короля чи щось на кшталт цього.

– Кальдер чи Скейл? Вони обидва кислі.

– Гадаю, що молодший.

В такому разі це Кальдер – то вже щось. Що цей, що інший були покручами, але Скейл був значно гіршим. А коли вони вдвох, то краще їх зовсім уникати.

Баяз на мить задумався.

– Принц Кальдер може увійти, але його люди повинні залишитись за мостом.

– Так, сер, за мостом. – І захеканий воротар поспішив назад.

О, Кальдерові це сподобається. Лоґена неабияк розвеселила думка про те, як так званий принц тупо кричить через ту маленьку щілину.

– Вже король Півночі, можеш собі уявити? – Баяз вступився порожнім поглядом кудись углиб долини. – Я знав Бетода ще до того, як він став великим цабе. Ти також його тоді знав, чи не так, майстре Дев'ятипалий?

Лоґен спохмурнів. Він знав Бетода, коли той був практично ніким – дрібним вождиком, схожим на багатьох інших. Лоґен прийшов до нього, щоб просити допомоги в боротьбі з шанка, і Бетод її надав, але за певну ціну. Тоді ціна здавалась невеликою і цілком виправданою. Просто воювати. Вбити кількох людей. Лоґенові завжди було легко вбивати, а Бетод здавався чоловіком, за якого варто боротися – відважним, гордим, безжальним і неймовірно амбітним. Це були якості, які Лоґен тоді цінував, якості, якими він, на його думку, і сам володів. Але час змінив їх обох, і ціна зросла.

– Раніше він був кращим, – задумливо промовив Баяз, – але є голови, яким корона не пасує. Ти знаєш його синів?

– Краще, ніж хотілось би.

Баяз кивнув.

– Вони справжні гівнюки, правда? І, боюсь, що гівна їм уже ніколи не позбутися. Тільки уяви того довбня Скейла на троні. Тьху! – Чаклун здригнувся. – Майже хочеться побажати його батькові довголіття. Майже, але не зовсім.

До них підбігла маленька дівчинка, яку Лоґен бачив за грою з іншими дітьми. У неї в руках був вінок із жовтих квітів, і вона простягнула його старому чаклуну.

– Я сама його зробила, – мовила вона.

Лоґен почув швидкий тупіт копит, що все ближчав.

– Для мене? Це так мило. – Баяз взяв у неї квіти. – Прекрасна робота, моя люба. Сам Творець не зробив би краще.

Вершник із гуркотом влетів на подвір'я, різко подав назад коня і спішився.

Кальдер. Роки були милосердніші до нього, ніж до інших, і тут не посперечаєшся. Він був одягнений у чорні шати, прикрашені темним хутром. На його пальці виблискував великий червоний самоцвіт, а на руків'ї меча спалахувало золото. Він виріс і погладшав, хоч і не настільки, як його брат Скейл, і все ж таки достатньо. Втім, його бліде, пихате обличчя виглядало майже таким самим, як Лоґен пам'ятав, а тонкі губи увесь час презирливо кривилися.

Він кинув віжки жінці, котра збивала масло, і жваво рушив через двір, спопеляючи усе навколо поглядом, і тільки вітерець розвівав його довге волосся. Коли zostавалося з десятка кроків, він помітив Лоґена. У нього відвисла щелепа. Спершу Кальдер з переляку відступив на півкроку назад, а його рука смикнулася до меча, проте за мить він уже всміхався своєю тонкою холодною усмішкою.

– Бачу, ти завів собі пса, Баязе? Краще слідкуй за ним, бо він уже колись кусав хазяїна за руку, – його усмішка стала ще більше схожою на зміїну. – Я можу його приструнчити, якщо хочеш.

Лоґен стеноу плечима. Погрози – для дурнів і боягузів. Хтозна, як Кальдер, а Лоґен не був ні тим, ні іншим. Якщо збираєшся вбити, краще не балакати, а діяти. Балачки дозволять лише твоєму супротивнику підготуватися, а це нікуди не годиться. Тож Лоґен

промовчав. Якщо Кальдеру так хочеться, то нехай вважає це слабкістю – так навіть краще. Може, бійки і знаходять Логена невідрадно часто, але він сам уже давно облишив їх шукати.

Другий син Бетода скерував своє презирство на Першого з-поміж магів.

– Мій батько буде невдоволений, Баязе! Те, що моїм людям доводиться стояти за брамою – вияв неповаги!

– Що ж тут вдієш, якщо поваги у мене насправді обмаль, принце Кальдере, – спокійно відповів чаклун. – Крім того, не занепадай духом. Вашого останнього посланця не пустили через міст, тож, як бачиш, ми робимо успіхи.

Кальдер насупився.

– Чому ти не відповів на виклик мого батька?

– У мене надто мало часу, – Баяз підніс вінок. – Вінки самі себе не плетуть.

Принц не всміхнувся.

– Мій батько, – гаркнув він, – Бетод, король Півночі, наказує тобі прибути до нього в Карлеон!

Кальдер прокашлявся.

– Він не... – принц зірвався на кашель.

– Що? – запитав Баяз. – Ну ж бо, говори, дитино!

– Він наказує...

Принц знову закашлявся, захлинувся і почав душитись. Схопися за горло. Здавалося, ніби повітря застигло.

– Наказує, га? – Баяз насупився. – Поверніть із царства мертвих великого Джувенса. Він може мені наказувати. Тільки він, і ніхто інший.

Чаклун ще більше спохмурнів, і Логенові довелося притлумити дивне бажання відійти подалі.

– А ти не можеш. І твій батько теж не може, хай би як він себе не величав.

Кальдер повільно опутився навколішки, його обличчя перекошилось, очі наповнилися слізьми. Баяз зміряв його поглядом.

– Чого ти вбраний в усе чорне? В тебе хтось помер? Тримай, – і він накинув на голову принца вінок. – Трохи яскравих барв тобі не завадить. Передаси своєму батькові, щоб він приходив сам. У мене нема часу на дурнів і молодших синочків. В цих справах я старомодний. Люблю говорити з головою коня, а не з його задом. Ти мене зрозумів, хлопче? – Кальдер хилився набік, вирячивши почервонілі очі. Перший з-поміж магів змахнув рукою. – Можеш іти.

Принц силувано вдихнув, закашлявся і, похитуючись, підвівся, а тоді пошкандибав до коня і заліз у сідло – вже не так граційно, як злавив. По дорозі до брами він кинув через плече вбивчий погляд, який виглядав не дуже переконливо, позаяк обличчя принца полум'яніло, наче відшмагана дупа. Лоґен збагнув, що широко всміхається. Вже давно він так не тішився.

– Наскільки я розумію, ти вмієш говорити з духами.

Це захопило Лоґена розполохом.

– Що?

– Говорити з духами, – Баяз похитав головою. – В наші часи це винятковий дар. Як вони?

– Хто, духи?

– Так.

– Їхні ряди рідшають.

– Скоро вони всі поснуть, еге? Магія витікає зі світу. Так усе влаштовано. За роки мої знання збільшились, зате сила зменшилась.

– Здається, Кальдера ви вразили.

– Та-а... – Баяз змахнув рукою. – Це дрібниці. Маленький фокус із повітрям і плоттю – нічого складного. Ні, повір мені, магія слабшає. Це факт. Закон природи. Але ж яйце можна розбити по-різному, правда, друже? Коли підводить один інструмент, треба братись за інший.

Лоґен не зовсім розумів, про що йдеться, але не мав сили перепитувати.

– А й справді, – пробурмотів Перший з-поміж магів. – Яйце можна розбити по-різному. До речі, ти виглядаєш голодним.

Від однієї згадки про їжу Лоґенів рот заповнився слиною.

– Так, – промимрив він. – Так... Я був би не проти перекусити.

– Звичайно.

Баяз приязно поплескав його по плечі.

– А потім, мабуть, у ванну? Ні, цей сморід нас жодним чином не дратує, ну ніскілечки, просто мені здається, що немає нічого приємнішого, ніж зануритись в гарячу воду після довгого походу, а твій похід, підозрюю, був справді довгим. Ходімо зі мною, майстре Дев'ятипалий, тут ти у безпеці.

Їжа. Ванна. Безпека. Лоґенові довелося стримуватися, щоб не заплакати, коли він волікся за старим у бібліотеку.

Добродійник

Надворі стояв спекотний-преспекотний день, сонце яскраво світило крізь вітражні вікна, мережачи хрестиками дерев'яну підлогу приймальні. У цю полудневу годину повітря в кімнаті було таким теплим і парним, що здавалося, наче це кухня, де закипає суп.

Фортіс дан Хофф, лорд-камергер, розчервонівся та спарився у своїй оздобленій хутром мантиї, і всю другу половину дня його настрої ставав дедалі паскуднішим. Харлен Морроу, його помічник з питань аудієнцій, виглядав ще гірше, втім, йому, крім спеки, ще доводилось боротися зі страхом перед Хоффом. Обидва дуже хвилювались через щось своє, але принаймні вони хоч сиділи.

Майор Вест у своїй розцяцькованій парадній формі обливався потом. Він уже майже дві години стояв в одній і тій самій позі, заклавши руки за спину і зціпивши зуби, поки лорд Хофф сердився, бурчав і гарчав на прохачів і всіх інших присутніх. Вест вже не вперше за цей день палко бажав опинитися в парку, під деревом, з пляшкою питва в руках. Або, наприклад, в льодовику, замуrowаним в кригу. Будь-де, тільки не тут.

Стояння на варті під час цих жахливих аудієнцій не надто подобалось Весту, але могло бути й гірше. Це могли підтвердити вісім солдатів, котрі підпирали стіни: вони були у повному обладунку. Вест чекав, коли один із них знепритомніє і з грюкотом серванта з кухонним начинням гримнеться на підлогу, що, безперечно, неабияк обурило би лорд-камергера, але поки всі вони якось тримались на ногах.

– Чому в цій проклятій кімнаті завжди не та температура? – Хофф вимагав відповіді, так ніби спека була для нього особистою образою.
– Одну половину року тут заспекотно, іншу – за холодно! Тут зовсім нема чим дихати! Чому ці вікна не відкриваються? Чому нам не виділять більшу кімнату?

– Е-е... – промимрив стривожений помічник, поправляючи на мокрому перенісці окуляри, – прохання про аудієнцію завжди розглядалися тут, шановний лорд-камерґере. – Він затнувся, помітивши грізний погляд свого начальника. – Це... е-е... традиція.

– Я це знаю, довбню! – гримнув Хофф, чиє обличчя аж пашіло від спеки та гніву. – Хто взагалі запитував твоєї нікчемної думки?

– Так, тобто, ні, – зам'явся Морроу, – тобто, так точно, мілорде.

Хофф насуплено похитав головою, оглядаючи кімнату в пошуках нового джерела роздратування.

– Скількох нам треба ще сьогодні витримати?

– Е... ще чотирьох, ваша світлосте.

– До дідька всіх! – гаркнув камерґер, соваючись на величезному кріслі і метляючи своїм хутряним коміром, щоб хоч трохи остудитись. – Це нестерпно! – Вест мовчки погодився. Хофф схопив зі столу срібний кубок з вином і добряче приклався до нього. Він був любителем випити і, власне, пив ще з полудня, але добрішим від цього не ставав. – Хто наступний бовдур? – запитав він вимогливо.

– Е... – Морроу примружено глянув крізь окуляри на довгий документ, проводячи по кривулястому письму замащеним чорнилом пальцем. – Наступний Гудмен Хіс, фермер із...

– Фермер? Ти сказав: «фермер»? Отже, ми повинні сидіти у цій скаженій спеці і слухати ниття якогось клятого простолюдина про те, як погода вплинула на його овець?

– Прошу, мілорде, – промимрив Морроу, – але схоже, що... е-е... Гудмен Хіс... е-е... має правомірну скаргу на свого... е-е... поміщика, і...

– Чорт би їх усіх побрав! Мене вже верне від усіх цих скарг! – Лорд-камерґер зробив ще один ковток вина. – Заводьте цього недоумка!

Двері відчинились, і Гудмена Хіса впустили всередину. Аби підкреслити диспозицію влади в кімнаті, стіл лорд-камерґера розміщувався на високому підвищенні, тому бідолаха хоч і стояв, а йому все одно доводилось дерти очі вгору. Він мав чесне, але дуже

худе лице, а в тремтячих руках стискав подертого капелюха. Вест з огидою сіпнув плечима, коли крапля поту стекла по його спині.

– Ти Гудмен Хіс, правильно?

– Так, мілорде, – пробурмотів селянин із сильним акцентом, – я прибув із...

Хофф обірвав його з неперевершеною грубістю.

– І ти постав перед нами, щоб просити аудієнцію з Його Величністю верховним королем Союзу?

Гудмен Хіс облизав губи. Вест задумався, який шлях тому селянинові довелося пройти, щоб ось тут із нього шили дурня. Найімовірніше, дуже довгий.

– Мою сім'ю позбавили землі. Наш поміщик сказав, що ми не платили за оренду, але...

Лорд-камергер відмахнувся.

– Очевидно, що цю справу має вирішувати Комісія з питань землекористування і сільського господарства. Його Величність король піклується про добробут усіх своїх підданців, незалежно від їхньої жадібності. – Веста ледь не пересмикнуло від такої зневаги. – Але не слід сподіватися, що він приділятиме увагу кожній незначній дрібниці. Його час безцінний, зрештою, як і мій. На все добре.

На тому і скінчили. Двоє солдатів відкрили подвійні двері, щоб спровадити Гудмена Хіса.

Обличчя селянина зовсім зблідло, а пальці стисли криси капелюха.

– Добрий мілорде, – мовив він, затинаячись, – я вже звертався до Комісії...

Хофф зиркнув таким лютим поглядом, що фермер враз затнувся.

– Я сказав, на все добре!

Плечі селянина опустились. Він востаннє обвів поглядом кімнату. Морроу з величезною цікавістю розглядав щось на дальній стіні, уникаючи його погляду. Лорд-камергер лише сердито позирав, розлючений через цю непростиму трату часу. Веста вернуло від того, що він є частиною всього цього. Хіс розвернувся і з пониклою головою поплівся геть. Двері зачинилися.

Хофф бахнув кулаком по столу.

– Ви це бачили? – Він гнівно оглянув присутніх, що задихалися від спеки. – Ну і нахабство! Ви це бачили, майоре Вест?

– Так, мілорд-камерґере, я все бачив, – сухо відказав Вест. – Це було неподобство.

На щастя, Хофф не вловив його іронії.

– Неподобство, майоре Вест, саме так: неподобство! Якого біса всі перспективні молоді люди йдуть в армію? Я хочу знати, хто дозволяє цим жебракам сюди являться!

Він зиркнув на помічника, який, ковтнувши повітря, втупився у свої документи.

– Хто наступний?

– Е-е... – пробурмотів Морроу, – Костер дан Каулт, магістр Гільдії мерсерів.

– До дідька, я знаю, хто він такий! – огризнувся Хофф, змахуючи свіжу порцію поту з обличчя. – Як не кляті селяни, то кляті купці! – гаркнув він на солдатів біля дверей так гучно, що чути було навіть в коридорі. – Що ж, впускайте цього загребущого крутія!

Складно було уявити людину, яка би настільки різнилася від попереднього прохача, ніж магістр Каулт. Це був крупний, вгодований чоловік, обличчя якого було настільки ж пухким, наскільки очі – жорсткими. Його пурпурове вбрання, оздоблене ярдами золотої нитки, виглядало так хвалькувато, що, мабуть, навіть сам імператор Гуркула посоромився би таке носити. Магістра супроводжувала пара старших мерсерів, чий одяг не надто поступався пишнотою. Вест задумався, чи міг би Гудмен Хіс заробити на таку мантию за десять років. Він вирішив, що ні, навіть якби його не позбавили землі.

– Мілорд-камерґер, – прошебетав Каулт і манірно вклонився.

Хофф привітав голову Гільдії мерсерів так холодно, як тільки міг: здійняв брову і ледь помітно порухав губою. Каулт взявся чекати на привітання, більш годяще для такої персони, як він, проте намарне. Він голосно прокашлявся.

– Я прибув, щоб просити аудієнцію з Його Величністю...

Лорд-камергер фиркнув.

– Весь сенс цієї сесії в тому, щоб визначити гідних уваги Його Величності. Хто не просить аудієнції з ним, той помилився дверима.

Стало очевидно, що ця бесіда пройде так само безуспішно, як і попередня. Вест подумав, що в цьому була якась страшна справедливість. До великих і малих тут ставились абсолютно однаково.

Очі магістра Каулта ледь звузились, але він повів далі.

– Шановна Гільдія мерсерів, скромним представником якої є я... – Хофф голосно відсморбнув вина, і Каулт був змушений на мить спинитись. – ...стала жертвою найзловмиснішого і найобурливішого нападу...

– Налий ще, гаразд? – крикнув лорд-камергер, замахавши порожнім кубком перед Морроу.

Помічник хвацько зірвався з крісла і схопив графин. Каулту довелося зачекати, зціпивши зуби, поки булькало вино.

– Продовжуй! – заревів Хофф, махнувши рукою. – Ми не будемо сидіти тут до ночі!

– Найзловмиснішого і найпідступнішого нападу...

Лорд-камергер прищурився.

– Кажеш, напад? Простий напад – це парафія міської варті!

Магістр Каулт скорчив гримасу. Він і його супутники вже почали пітніти.

– Йдеться не про звичайний напад, міролд-камарґере, а про віроломну і зрадницьку атаку, націлену на те, щоб заплямувати блискучу репутацію Гільдії і нашкодити нашим діловим інтересам у Вільних містах Штирії та по всій території Союзу. Атаку, влаштовану певними підступними елементами Королівської Інквізиції, і...

– Я почув достатньо!

Лорд-камергер здійняв свою велику руку, закликаючи до тиші.

– Якщо це торгівельне питання, його повинна розглядати королівська Комісія з питань торгівлі і комерції, – Хофф говорив

повільно і чітко, як директор школи, який звертається до свого найгіршого учня. – Якщо це правове питання, його повинно розглядати відомство верховного судді Маровії. Якщо це питання внутрішньої роботи Королівської Інквізиції, тобі треба домовитися про зустріч із архілектором Сультом. У будь-якому разі, не схоже, щоб ця справа підлягала розгляду Його Величності.

Голова Гільдії мерсерів розтулив було рота, але лорд-камергер перебив його, піднявши голос вище нікуди.

– Наш король формує Комісію, обирає верховного суддю і призначає архілектора, щоб самому не займатись усіляким дріб'язком! Як не дивно, ліцензії певним гільдіям купців він надає з тієї ж самою метою, а не для того, щоб торговці... – його губи скривились у презирливу усмішку, – ...гребли гроші лопатами! На все добре.

І двері відчинились. Від останнього зауваження обличчя Каулта спаленіло від гніву.

– Можете бути впевнені, лорд-камергерє, – холодно мовив він, – що ми шукатимемо допомоги в іншому місці, і при цьому дуже наполегливо.

Хофф довго свердлов його очима.

– Шукай, де хочеш, – гаркнув він, – і так наполегливо, як тобі заманеться. Тільки не тут. На... все... добре!

Якби можна було заколоти фразою «на все добре», голова Гільдії мерсерів вже лежав би мертвий на підлозі.

Каулт кілька разів моргнув, а тоді сердито розвернувся і крокував геть з усією гідністю, яку зміг в собі знайти. Його два лакеї пішли вслід, тріпочучи своїми пишними мантиями. Двері зачинилися.

Хофф знову грюкнув по столу кулаком.

– Неймовірно! – вибухнув він. – Які зухвалі свині! Чи вони справді думають, що можуть нехтувати королівським законом і водночас просити у короля захисту, коли щось йде не так?

– О, ні, – відказав Морроу, – звичайно...

Лорд-камергер проігнорував свого помічника і зі злою посмішкою повернувся до Веста.

– Хоча стеля тут низька, проте чомусь мені здається, що над ними вже кружляло кілька стерв'ятників, чи не так, майоре Вест?

– Дійсно, мілорде-камергер, – пробурмотів Вест, який уже заледве терпів цю спеку і бажав лише одного – щоб ці муки нарешті скінчились. І тоді він зміг би повернутись до своєї сестри.

Його серце завмерло. Вона стала ще більш проблемною, ніж він пам'ятав. Розуму їй не бракувало, але Вест боявся, що сестра могла собі тим розумом нашкодити. От якби вона вийшла заміж за якогось чесного чоловіка і жила собі щасливо! Становище Веста і без цього було хитким, і бракувало лише, щоб сестра влаштувала щось виняткове.

– Стерв'ятники, стерв'ятники, – бурмотів до себе Хофф. – Огидні птахи, але і з них є користь. Хто наступний?

Спітнілий помічник почувався ще незручніше, ніж дотепер, намагаючись підібрати правильні слова.

– Група... дипломатів?

Кубок лорд-камергера завмер на півдорозі до рота.

– Дипломатів? Від кого?

– Е... від так званого короля Півночі, Бетода.

Хофф вибухнув від сміху.

– «Дипломатів»? – реготнув він, витираючи обличчя рукавом. – Ти хотів сказати – дикунів!

Помічник непереконливо загиготів.

– О, так, мілорде, ха-ха! Звичайно, дикунів!

– Але небезпечних дикунів, чи не так, Морроу? – посуворішав лорд-камергер, і його добрий гумор вмить вивітрився. Гиготіння помічника застрягло десь у горлі. – Дуже небезпечних. Треба бути обережними. Впускайте їх!

Дипломатів було четверо. Двоє найменших були суворими бородатими велетнями, вкритими шрами, одягненими у важкі, потовчені обладунки. Їх, звичайно, обеззброїли при вході в Агріонт,

але вони все одно здавались небезпечними, й у Веста склалось враження, що вони залишили біля входу цілу гору важкого старого озброєння. Саме такі люди никали зараз біля кордонів Енґлії, недалеко від дому Веста, у сподіванні війни.

За ними зайшов старий з довгим волоссям і пишною білою бородою, і теж у пом'ятому обладунку. Через усе його обличчя тягнувся червоний шрам, зачіпаючи око – сліпе і більмувате. Втім, на вустах чоловіка сяяла усмішка, а його приємні манери напрочуд вигідно контрастували із похмурістю решти послів, зокрема і четвертого, котрий замикав процесію.

Йому довелося нахилитись, щоб не зачепити наголовень дверей, що був заввишки не менш ніж сім футів. Чоловік був закутаний у грубий коричневий плащ із картуром, що закривав його обличчя. Коли він випростався, нависнувши над рештою присутніх, в кімнаті начебто стало тіснувато. Лякав уже самий його неймовірний ріст, але було і ще щось, що розходилося від нього нудотними хвилями. Це відчули солдати біля стін, які неспокійно засовались. Відчув помічник з питань аудієнцій, який, обливаючись потом, раптом засмикався і почав порпатися в документах. І тим паче відчув майор Вест. Його шкіру, незважаючи на спеку, пройняв холод, і кожна волосинка на тілі стала дибки під пропотілим мундиром.

Лише Хофф, здавалось, залишився незворушним. Він зміряв чотирьох північан похмурим поглядом, а гігант у каптурі вразив його не більше, ніж Гудмен Хіс.

– Отже, ви посланці Бетода. – Він спробував слова на смак, а тоді виплюнув: – Короля Півночі.

– Так, – відповів усміхнений старий і низько вклонився на знак поваги. – Я Ґансул Білоокий.

Його голос був звучним і приємним, без найменшого акценту, зовсім не таким, як очікував Вест.

– І ви емісар Бетода? – розважливо запитав Хофф, зробивши ще один ковток із кубка.

Вест вперше був радий, що лорд-камергер знаходиться з ним в одній кімнаті, але потім він глянув на чоловіка в каптурі, і відчуття тривоги повернулось.

– О ні, – заперечив Білоокий, – я тут всього лише як перекладач. Ось емісар короля Півночі. – Він нервово блимнув зрячим оком на темну постать у плащі, так наче навіть йому було страшно. – Фенрір.

Він протягнув «ер» наприкінці імені, так що звук наче розтяв повітря.

– Фенрір Страховидло.

Промовисте ім'я, нічого не скажеш. Майор Вест згадав пісні, які чув у дитинстві – історії про кровожерливих велетнів, що жили у горах далеко на Півночі. На мить у кімнаті запала тиша.

– Гм-м, – незворушно протягнув лорд-камергер. – І ви бажаєте аудієнцію з Його Величністю верховним королем Союзу?

– Саме так, мілорде-камергер, – відповів старий воїн. – Наш голова, Бетод, дуже шкодує про ворожнечу між вашим і нашим народами. Він бажає лише найкращих стосунків з південними сусідами. Ми привезли з собою пропозицію про мир від нашого короля вашому і подарунок на знак нашої доброзичливості. Оце й усе.

– Так-так, – сказав Хофф, відкинувшись на високому кріслі і широко всміхаючись. – Приємне прохання з приємним підходом. Ви можете зустрітись з королем завтра, на Відкритій Раді, де оголосите свою пропозицію і покажете ваш подарунок перед першими особами королівства.

Білоокий шанобливо вклонився.

– Щиро вам дякую, мілорде-камергер.

Він рушив до дверей, і двоє похмурих воїнів пішли вслід за ним. Чоловік у плащі на мить затримався, а тоді теж повільно розвернувся і, нахилившись, вийшов.

Тільки коли двері зачинились, Вест зміг спокійно вдихнути. Він похитав головою і стенив спітнілими плечима. Пісні про гігантів,

аякже. Просто кремезний чоловік у плащі, та й по всьому. Хоча, з іншого боку, наголовень був таки досить високим...

– От бачите, майстре Морроу? – Хофф виглядав надміру задоволеним собою. – Не такі вони вже й дикуни, як ви казали! Мені здається, ми наблизились до розв'язання нашого північного конфлікту, а ви як вважаєте?

Помічник думав зовсім інакше.

– Е... так, звичайно, мілорде.

– Так, авжеж так. Як то кажуть, багато галасу даремно. Стільки песимізму і балачок про поразку від наших неспокійних громадян на Півночі, га? Війна? Ха! – Хофф знову гепнув рукою по столу, розплескавши вино із кубка. – Ці північани на таке не здатні! Ви й оглянутися не встигнете, як вони подадуть на членство в Союзі! Побачите, чи я був правий, еге ж, майоре Вест?

– Е...

– Добре! Чудово! Принаймні ми зробили щось корисне за сьогодні! Ще одне слухання, і вибираємось із цієї клятої печі! Хто в нас там, Морроу?

Помічник насупився і поправив на носі окуляри.

– Е... наступний Йору Сульфур, – сказав він, ламаючи язика об незнайоме ім'я.

– Хто-хто?

– Е... Сульфір чи Сульфур, щось таке.

– Ніколи про нього не чув, – буркнув лорд-камергер. – Що він за чоловік? Якийсь південець? Тільки не ще один селяк, благаю!

Помічник заглянув у свої нотатки і хапнув повітря.

– Емісар?

– Добре, але від кого?

Морроу аж зіщулився, ніби дитина, яку ось-ось мали висікти.

– Від Великого Ордену магів! – випалив він.

На мить запала приголомшлива тиша. У Веста здійнялися брови і відвисла щелепа. Він припустив, що таке саме, мабуть, непомітно відбулось за солдатськими заборонами. Вест за звичкою

поморщився, очікуючи на реакцію лорд-камергера, але Хофф усіх здивував, вибухнувши дзвінким реготом.

– Прекрасно! Нарешті якась забава. Давненько тут не було мага! Впускайте чаклуна! Не треба його затримувати!

Йору Сульфур дещо розчарував. Він був одягнений у простий, запилужений з дороги одяг і, щиро кажучи, виглядав не надто краще, ніж Гудмен Хіс. Його посох не був оббитий золотом, а його наверхшя не увінчував кристал. Та й очі мага не палали містичним вогнем. Він виглядав як цілком звичайний чоловік, якому за тридцять, трохи втомлений, наче після тривалої подорожі, але загалом тримався перед лорд-камергером цілком невимушено.

– Доброго дня, панове, – мовив чаклун, спираючись на посох.

Вест ніяк не міг визначити, звідки він родом. Явно не із Союзу, бо його шкіра була надто темною, але й не з Гуркула чи далекого півдня, бо для цього вона була надто світлою. Не з Півночі і не зі Штирії. Отже, звідкись далі, але звідки? Придивившись до нього уважніше, Вест помітив, що його очі мали різний колір: одне було блакитним, а інше зеленим.

– І вам доброго дня, сер, – відповів Хофф, вдаючи щиру усмішку.

– Мої двері завжди відчинені для Великого Ордену магів. Скажіть, чи я маю приємність говорити з самим великим Баязом?

Сульфур це спантеличило.

– Ні, хіба мене не так представили? Я Йору Сульфур, а майстер Баяз – голомозий. – Він провів рукою по своїй кучерявій каштановій чуприні. – На проспекті стоїть його статуя. Але я кілька років мав честь навчатись під його орудою. Він наймогутніший і наймудріший учитель.

– Звичайно! Хто би в цьому сумнівався! То чим ми можемо вам прислужитись?

Йору Сульфур прокашлявся, немов збирався розповісти якусь історію.

– Після смерті короля Харода Великого Баяз, Перший з-поміж магів, покинув Союз. Але він дав клятву, що повернеться.

– Так, так, це правда, – загиготів Хофф. – Абсолютна правда. Кожен школяр це знає.

– І він заявив, що про його повернення оповістить хтось інший.

– Це теж правда.

– Ну, – мовив Сульфур, широко всміхнувшись, – ось я і прийшов оповістити.

Лорд-камергер залився сміхом.

– Ось він і прийшов! – кричав він, гупаючи рукою по столу. – Харлен Морроу дозволив собі трошки реготнути, але замовк, як тільки усмішка на устах Хоффа почала тліти. – За час моєї роботи лорд-камергером про аудієнцію у короля просили три члени Великого Ордену магів. Двоє були однозначно божевільні, а один виявився надзвичайно відважним крутієм. – Він нахилився вперед, впершись ліктями у стіл, і склав пальці дашком. – Скажіть мені, майстре Сульфур, який ви маг?

– Ні той, ні інший.

– Зрозуміло. Тоді у вас є документи.

– Звичайно.

Сульфур сів рукою за лацкан плаща і дістав маленький лист, скріплений білою печаткою, з єдиним дивним символом. Він спокійно поклав його на стіл перед лорд-камергером.

Хофф насупився. Він узяв документ у руки і перевернув його. Уважно роздивившись печатку, Хофф рукавом змахнув з обличчя піт, а тоді відколупнув віск, розгорнув цупкий аркуш паперу і почав читати.

Йору Сульфур не виказував жодних ознак тривоги. Його ніби не зачіпала спека. Він пройшовся кімнатою, киваючи озброєним солдатам, і зовсім не засмутився, коли вони йому не відповіли. Раптом він повернувся до Веста.

– Тут страх як спекотно, правда? Я не здивуюсь, якщо ці бідні хлопці знепритомніють і гепнуться на підлогу із грукотом серванта з кухонним начинням.

Вест моргнув. Він якраз думав про те саме.

Лорд-камергер обережно відклав листа на стіл, і тепер на його обличчі не залишилось навіть тіні від нещодавніх веселощів.

– Мені здається, що обговорювати це питання у Відкритій Раді буде недоречно.

– Згоден. Я сподівався на приватну аудієнцію з лорд-канцлером Фіктом.

– Побоююсь, що це неможливо, – Хофф облизав губи. – Лорд Фікт помер.

Сульфур спохмурнів.

– Дуже прикро.

– Авжеж, авжеж. Нам усім його не вистачатиме. Мабуть, я і кілька інших членів Закритої Ради могли би вам допомогти.

Сульфур схилив голову.

– Як скажете, мілорде-камергер.

– Я спробую щось влаштувати десь під вечір. А поки ми знайдемо в Агріонті якесь житло... що найкраще подобало би вам.

Він подав знак варті і двері відчинилися.

– Дуже вам дякую, лорде Хофф. Майстре Морроу. Майоре Вест.

Сульфур чемно кивнув кожному з них по черзі, а тоді розвернувся і пішов. Двері знову зачинилися, а Вестові залишилось лише гадати, звідки цей чоловік знав його ім'я.

Хофф обернувся до свого помічника з питань аудієнцій.

– Негайно йди до архілектора Сульта і передай, що ми повинні терміново зустрітися. Після цього зайдеш до верховного судді Маровії і лорд-маршала Варуза. Скажеш їм, що це питання надзвичайного значення, і ні слова комусь іншому, окрім цих трьох.

– Він погрозив пальцем перед спітнілим обличчям Морроу. – Ні слова! – Помічник продовжував дивитися на нього крізь перекошені окуляри. – Ну ж бо! – гаркнув Хофф.

Морроу зірвався на ноги, перечепився за поділ своєї мантиї, а тоді вибіг через бічні двері.

Вест зглитнув – в роті у нього зовсім пересохло.

Хофф обвів довгим, жорстким поглядом усіх присутніх у кімнаті.

– А щодо усіх вас, то щоб нікому ні слова, інакше наслідки будуть вкрай неприємними! А тепер геть, усі геть!

Солдати, побрязкуючи обладунками, поспіхом покинули кімнату. Вест не чекав другого запрошення і поспішив за ними, залишивши замисленого лорд-камергера самісінького у своєму високому кріслі.

Коли Вест зачинив за собою двері, його думки були похмурі і заплутані. Уривки старих оповідок про магів, побоювання про війну на Півночі, згадки про велетня у каптурі, що зростом майже сягав стелі. До Аґріонта того дня навідалось кілька дивних і кілька лиховісних чужинців, і Вест почувався трохи схвильованим і пригніченим. Він намагався вибавитися від цих думок, переконати себе, що все це маячня, але тоді його думки повертались до сестри, котра носилася Аґріонтом, як остання дурепа.

Вест подумки застогнав. Мабуть, вона зараз із Лютаром. Якого дідька він їх познайомив? Вест чомусь очікував побачити ту саму незграбну, хворобливу, язикату дівчину, якою пам'ятав її віддавна. Він був неабияк вражений, коли його поріг переступила ця жінка. Вест заледве її впізнав. Вона, поза всяким сумнівом, перетворилась у жінку, і то доволі вродливу. Натомість Лютар був чванливим, багатим і симпатичним, і самовладання в нього не більше, ніж у шестирічної дитини. Він знав, що вони зустрічались іще, і навіть не один раз. Звичайно, лише як друзі. Інших друзів в Арді тут не було. Лише як друзі.

– Чорт! – вилаявся він.

Це те саме, як посадити кота біля сметани і сподіватися, що він не лизатиме її. Чому він усього не продумав? Це буде клята катастрофа! Але що він міг тепер вдіяти? Лютар втупився нещасним поглядом вглиб коридору.

Ніщо так не змушує забути про своє нещастя, як нещастя іншого, а Гудмен Хіс виглядав насправді жалюгідно.

Він сидів самотою на довгій лаві з блідим, як у смерті, обличчям, і дивився в нікуди. Схоже, селянин просидів тут увесь цей час, поки заходили і виходили мерсери, північани та маг. Він нічого не

сподівався, проте йти йому не було куди. Вест окинув поглядом коридор. Поблизу нікого не було. Хіс не помічав майора – його рот був відкритий, очі осклілі, а подертий капелюх лежав забутий на колінах.

Вест не міг покинути цього чоловіка напризволяще – йому не дозволяло серце.

– Гудмене Хіс, – мовив Вест, наблизившись, і селянин здивовано звів очі.

Він схопився за капелюх і почав підводитись, бурмочучи вибачення.

– Ні, будь ласка, не вставайте.

Вест сів на лаву. Він потупив очі в землю, не в змозі зустрітись з чоловіком поглядом. Повисла ніякова тиша.

– У мене є товариш, який працює у Комісії з питань землекористування і сільського господарства. Можливо, він вам чимось допоможе...

Вест затнувся, засоромившись, і втупився вглиб коридору.

Фермер силувано всміхнувся.

– Я був би дуже вдячний за будь-яку послугу.

– Так, так, звичайно, я зроблю все, що зможу.

Нічого путнього із цього не вийде, і вони обидва це добре знали.

Вест скривився і закусив губу.

– Краще візьміть оце, – і він всунув свій гаман в обм'яклі, зашкарублі пальці селянина.

Хіс поглянув на нього з роззявленим ротом. Вест відповів йому швидкою, ніяковою посмішкою, а тоді підвівся і хутко рушив геть.

– Сер! – гукнув йому вслід Гудмен Хіс, але Вест вже віддалявся коридором, не озираючись назад.

Список

«Чому я це роблю?»

Обрис будинку Віллема дан Робба чорнів на тлі безхмарного нічного неба. Це була непримітна будівля – двоповерхова домівка, огорожена низькою стінкою з воротами спереду, як сотні інших на цій вулиці.

«Наш давній знайомий Ревс жив у розкішній величезній віллі біля ринку. Робб справді мав би просити суттєвіші хабарі. Проте він, на щастя, цього не робив».

На всіх модних вулицях міста було світло, як удень, і п'яні гуляки юрбилися там до світанку. Однак ця відокремлена бічна вулиця знаходилась далеко від яскравих ліхтарів і цікавих очей.

«Можна спокійно працювати».

За рогом будинку, на верхньому поверсі, у вузькому вікні горіла лампа.

«Добре. Наш товариш вдома. Проте він досі не спить – треба бути обережними».

Він обернувся до практика Фроста і показав на ріг будинку. Альбінос кивнув і одним непомітним рухом перетнув вулицю.

Ґлокта зачекав, доки він дістанеться огорожі і зникне в тінях під будинком, а тоді повернувся до Северарда і вказав на передні двері. Довгов'язий практик на мить усміхнувся йому очима, а тоді, згинаючись, швиденько подріботів геть, перехилився через низьку стінку і безшумно приземлився з іншого боку.

«Поки що все йде чудово, але тепер настала моя черга рухатись».

Ґлокта задумався, навіщо він узагалі прийшов. Фрост і Северард були цілком спроможні розібратись з Роббом власноруч – він їм тільки заважатиме.

«Я ще й можу гепнутись на дупу і тим самим сповістити бовдура про нашу присутність. То навіщо ж я ішов?»

Але Ґлокта знав, навіщо. До горла уже підступало хвилювання. Він ніби знову почувався живим.

Інквізітор обмотав кінець палиці шматком дрантя, а тому зміг тихенько підібратись до стіни, не наробивши забагато шуму. До того часу Северард уже відкрив ворота, притримуючи петлю однією рукою, щоб вона не скрипіла.

«Гарна робота. Я би все одно не перебрався через ту малу стіну – якої б висоти вона не була».

Северард опустився навколішки перед вхідними дверима і длубався відмичкою у замку. Він притулився вухом до дерева і зосереджено щурився, в той час як його руки вправно робили свою справу. Серце Ґлокти билось наче шалене, а шкіру поколювало від напруги.

«Ах, азарт полювання!»

Щось легенько клацнуло раз, потім знову. Северард згріб свої блискучі відмички в кишеню, а тоді простягнув руку і потихеньку, обережно повернув ручку дверей. Двері беззвучно відчинилися.

«Який він попри все вмілий хлопчина! Без нього і Фроста я – простий каліка. Вони мої долоні, руки та ноги. А я – їхній мозок».

Северард прослизнув всередину, і Ґлокта рушив за ним, здригаючись від болю щоразу, коли доводилося спиратись на ліву ногу.

В коридорі було темно, але зверху на сході падала смуга світла, від якої поручні кидали на дерев'яну підлогу чудні, кривулясті тіні. Ґлокта показав на сході, на що Северард схвально кивнув і почав навшпиньках крастися до них, тримаючись якомога ближче до стіни. Здавалося, що минула вічність, перш ніж він туди дістався.

Коли він ступив на третю сходинку, вона ледь рипнула. Ґлокта сіпнувся, а Северард завмер на місці. Вони почали вичікувати, заціпенівши, мовби статуї. Нагорі було тихо. Ґлокта з полегшенням видихнув. Северард якомога повільніше рушив вгору, м'яко долаючи сходинку за сходинкою. Наблизившись до верху сходів, він

притулювся до стіни й обачливо заглянув за ріг, відтак зробив останній крок і безшумно зник з очей.

В дальньому кінці коридору з тіней виринав практик Фрост. Глокта здійняв брову, але той похитав головою.

«Внизу нікого».

Він повернувся до вхідних дверей і почав їх обережно закривати. Тільки коли двері зачинились, він повільно відпустив ручку, так що тільки защіпка тихенько клацнула.

– Ви повинні це побачити.

Глокта здригнувся від раптового звуку, обернувшись так різко, що здалося, наче його спину клинком проштрикнули. На верху сходів стояв Северард, вперши руки в боки. Він повернувся й рушив у бік світла, а Фрост, забувши про обережність, побіг услід за ним.

«Чому ніхто не може жити на першому поверсі? Обов'язково треба лізти нагору».

Принаймні йому більше не треба було зберігати тишу, важко піднімаючись за практиками по сходах – його права нога тиснула на дошки, а ліва по них човгала. Яскраве світло лампи лилося з відкритих дверей вглибині горішнього коридору, тож туди Глокта і пошкандибав. Він переступив поріг і зупинився, намагаючись віддихатись після підйому.

«Нічого собі, оце погром».

Велика книжкова шафа, що стояла біля стіни, була перекинута, і книжки, розгоруті і згорнуті, валялися по всій підлозі. На столі перекинувся келих із вином, і порозкидвані там пожмакані папери, перетворились на вогкі червоні клапті. На ліжку панував цілковитий безлад – половина покривала була на підлозі, подушки та матрац порізані, де не глянь, повсюди – пір'я. Гардероб відкритий, і одна половинка дверей трималася лише на одній петлі. В середині висіло кілька подертих костюмів, але більша частина одягу купую валялась поряд.

Під вікном на спині лежав вродливий молодик, втупившись у стелю – рот розкритий, обличчя бліде. Було би брехнею сказати, що

йому перерізали горло. Його розсікли з такою силою, що голова заледве трималася шиї. Кров забризкала усе довкола: порваний одяг, порізаний матрац, саме тіло. Кілька кривавих відбитків долонь були на стіні, на підлозі – величенька калюжа доволі свіжої крові.

«Його вбили сьогодні. Мабуть, якихось кілька годин тому. Або хвилин».

– Навряд чи він зможе відповісти на наші питання, – сказав Северард.

– Навряд чи.

Ґлокта окинув оком безлад.

– Схоже, він мертвий. Але що його вбило?

Фрост втупився у нього рожевими очима, припіднявши білу брову.

– Отгута?

Северард залився лунким сміхом. Навіть Ґлокта дозволив собі реготнути.

– Звичайно. Але як наша «отрута» сюди влізла?

– Чегез відкрите гікно, – пробурмотів Фрост, показуючи на підлогу.

Ґлокта зашкандибав кімнатою, намагаючись не торкатися ногами чи палицею липкої суміші крові та пір'я.

– Отже, наша «отрута», як і ми, побачила світло лампи. Залізла через нижнє вікно, а тоді тихо піднялась по сходах.

Ґлокта кінцем палиці повернув долоні трупа.

«Кілька крапель крові з шиї, але жодних слідів на суглобах або пальцях. Він не боровся. Його заскочили зненацька».

Ґлокта нахилився вперед і придивився до глибокої рани на шиї.

– Один сильний удар. Мабуть, завданий ножем.

– І Віллем дан Робб востаннє протік, – мовив Северард.

– І в нас стало одним стукачем менше, – сказав Ґлокта замислено.

В коридорі крові не було.

«Безлад безладом, а наш убивця доклав неабияких зусиль, аби не замастити ноги під час обшуку кімнати. Він не був лютим чи наляканим. Просто виконував свою роботу».

– Убивця був професіоналом, – промимрив Ґлокта. – Він прийшов сюди з метою вбивства. Можливо, потім він трохи доклався до того, аби замаскувати це під крадіжку зі зломом, хтозна. Так чи інакше, архілектор не зрадіє трупові.

Він поглянув на своїх двох практиків.

– Хто наступний у списку?

Цього разу, безперечно, без боротьби не обійшлося.

«Хоч і з однієї сторони».

Солімо Сканді розвалився на боці, втупившись у стіну, так немов соромився вигляду своєї розтятої і подертої нічної сорочки. На його передпліччях виднілися глибокі порізи.

«Це він марно намагався відвернути клинок».

Він повз по підлозі і залишив кривавий слід на відполірованому до блиску дереві.

«Це він марно намагався утекти».

Він зазнав невдачі. Його прикінчили чотирма сильними ударами ножа у спину.

Ґлокта відчув, як його обличчя сіпнулось від вигляду кривавого трупа.

«Одне тіло може бути збігом. Два – тільки змовою».

У нього затремтіла повіка.

«Ті, хто це зробив, знали, що ми прийдемо, знали, коли і за ким саме. Вони на крок попереду. Цілком можливо, що наш список спільників уже перетворився на список трупів».

Позаду Ґлокти щось заскрипіло, і він різко смикнув головою, від чого у затерплій шиї штрикнуло. То було просто відкрите вікно, яке гойднув вітер.

«Заспокойся, ну ж бо. Заспокойся і все обмізкуй».

– Схоже, вельмишановна Гільдія мерсерів вирішила влаштувати невеличке прибирання.

– Звідки вони могли дізнатися? – пробурмотів Северард.

«А й справді, звідки?»

– Мабуть, вони бачили список Ревса, або їх повідомили, хто туди потрапив.

«А це означає...»

Ґлокта торкнувся язиком своїх порожніх ясен.

– Хтось з Інквізиції є виказувачем.

Вперше в очах Северарда зникла посмішка.

– Якщо вони знають, хто в цьому списку, то й знають, хто його склав. Вони знають про нас.

«Мабуть, список поповнився на ще три імені? В самому низу?»

Ґлокта заусміхався.

«Як захопливо».

– Боїшся?

– Одне скажу точно: я цьому не радий. – Він кивнув на труп. – Отримати ніж у спину – не в моїх планах.

– Як і не в моїх, Северарде, повір.

«Але справді. Якщо я помру, то ніколи не дізнаюсь, хто нас зрадив.

А мені хочеться дізнатись».

Стояв ясний весняний день, і в парку було повно ледарів й нероб усякого штибу. Ґлокта нерухомо сидів на лавці, у холодку під розлогим деревом, поглядаючи то на мерехтливу зелень, то на виблискуючу воду, то на веселих, п'яних, строкатих гуляк. Люди тіснилися на лавках навкруг озера, валялись парами й компаніями на траві, пили, балакали і ніжились на сонці. Здавалося, навколо ніде й голці впасти.

І все одно ніхто не сідав біля Ґлокти. Час від часу хтось підбігав, ледь вірячи у те, що йому пощастило знайти таке гарне місце, але за мить на лавці вимальовувався Ґлокта. Тоді обличчя людей витягувались і вони розверталися або проходили повз, так наче й не збиралися присісти.

«Я відлякую їх, як чума, але, мабуть, воно й на краще. Не треба мені їхнє товариство».

Він перевів погляд на гурт молодих солдатів, котрі веслували на човні по озеру. Один із них хитко підвівся і щось розказував,

тримаючи в руці пляшку. Човен небезпечно захитався, і його товариші закричали, щоб він сів. Із невеликою затримкою до Глокти долинули невиразні, далекі вибухи реготу.

«Діти. Які вони юні! Які невинні! Іще не так давно я теж був серед них. Хоча здається, що минуло тисячоліття. Ба, навіть більше. Здається, це був інший світ».

– Глокто.

Інквізитор підняв очі, затуляючись від сонця рукою.

Це нарешті прийшов архілектор Сульт – висока, темна постать на фоні блакитного неба. Коли той із холодком глянув униз, Глокті здалося, що він виглядав трохи втомленим, зморшкуватішим і змарнілішим, ніж зазвичай.

– Сподіваюся, це щось важливе. – Сульт відкинув поли своєї довгої білої мантиї і плавно опустився на лавку. – Простолюдини знову підняли бунт біля Кельна. Якийсь поміщик-ідіот повісив кількох селян, а нам тепер це розгрібати! Що складного в тому, щоб керувати полем бруду і купкою землеробів? Ніхто не просить добре до них ставитись, але ж не треба їх вішати! – Він кинув гнівний погляд на галявини, а його рот витягнувся у сувору лінію. – Сподіваюся, це щось збіса важливе.

«Тоді я намагатимуся не розчарувати».

– Віллем дан Робб мертвий.

Ніби щоб підкреслити слова Глокти, п'яний солдат послизнувся і беркицьнувся за борт човна, шубовснувши у воду. За мить долинув гучний регіт його друзів.

– Його вбили.

– Гм. Буває. Бери наступного зі списку.

Сульт підвівся на ноги і насупився.

– Я не думав, що ти будеш узгоджувати зі мною кожен дрібничку. Тому й найняв тебе на цю роботу. Працюй далі! – гаркнув він і розвернувся, щоб піти.

«Не треба поспішати, архілекторе. Біда здорових ніг у тому, що їм хочеться постійно метушитись. От коли рухатись важко, ти десять

разів подумаєш, перш ніж ступити хоч крок».

– Наступного чоловіка зі списку теж спіткало лихо.

Сульт обернувся, трохи здійнявши брову.

– Невже?

– Як і всіх решта.

Архілектор стиснув губи і повернувся на лавку.

– Усіх?

– Усіх.

– Гм-м... – замислився Сульт. – Це вже цікаво. Виходить, мерсери влаштували зачистку? Я аж ніяк не очікував від них такої нещадності. Часи усе-таки змінилися, ой змінилися... – Він затнувся і почав поволі супитись. – Гадаєш, хтось показав їм список Ревса, так? Ти гадаєш, що хтось із наших зраджує. Тому й покликав мене сюди, так?

«А ти гадав, що я просто не хотів підніматися сходами?»

– Щоб вбили всіх до одного? Кожного, хто був у нашому списку? І саме тієї ночі, коли ми йшли їх арештовувати? У такі збіги я не вірю.

«А ви вірите, архілекторе?»

Схоже було, що ні. Його обличчя геть спохмурніло.

– Хто бачив заяву-зізнання?

– Я і двоє моїх практиків, звичайно.

– Ти абсолютно у них впевнений?

– Абсолютно.

Повисла пауза. Некерований човен потроху відносило, поки солдати повзали по ньому, задерши весла догори, а чоловік у воді плескався і реготав, забризкуючи свої друзів.

– Заява якийсь час лежала у моєму кабінеті, – пробурмотів архілектор. – Можливо, її бачив хтось із моїх підданих. Можливо.

– Ви абсолютно у них впевнені, Ваше Преосвященство?

Сульт відповів Ґлокті довгим, пронизливим поглядом.

– Ці б не наважились. Вони мене добре знають.

– Залишається очільник Келайн, – тихо мовив Ґлокта.

Архілектор заговорив, ледь розтуляючи вуста.

– Тут треба бути обережним, інквізиторе, дуже обережним. Ти ступаєш на небезпечну територію. Як би там не здавалося, а очільниками Інквізиції стають не дурні. У Келайна є багато друзів – як у Будинку питань, так і поза ним. Впливових друзів. Будь-яке звинувачення в його бік повинно бути підкріплене найпереконливішими доказами. – Сульт на мить замовк, очікуючи, поки їх мине компанія дам. – Найпереконливішими доказами, – повторив він пошепки, як тільки вони відійшли. – Ти повинен знайти цього вбивцю.

«Легко сказати».

– Звісно, Ваше Преосвященство, але поки що моє розслідування зайшло, так би мовити, у глухий кут.

– Не зовсім. У нас на руках є ще одна карта. Власне, сам Ревс.

«Ревс?»

– Але, архілекторе, він уже десь в Англії.

«Пітніє у копальні абощо. Якщо йому узагалі вдалося стільки протриматись».

– Ні. Він тут, у Агріонті, сидить під надійним замком. Я подумав, що краще його притримати.

Глокта зробив усе можливе, щоб приховати здивування.

«Розумно. Дуже розумно. Схоже, архілекторами теж стають не дурні».

– Ревс буде твоєю наживкою. Я попрошу свого секретаря передати Келайну повідомлення про те, що я змиловився. Що готовий дозволити подальшу діяльність мерсерів за умови жорсткого контролю. Що відпустив Ревса на знак доброї волі. Якщо джерело витоку – Келайн, то, гадаю, він повідомить мерсерів, що Ревса відпустили. Гадаю, вони відправлять до нього вбивцю, щоб покарати його за довгий язик. Тоді, гадаю, і можна буде взяти душогуба на гарячому. Ну, а якщо він не прийде, що ж, продовжимо пошуки зрадника – зрештою, ми нічого не втрачаємо.

– Чудовий план, Ваше Преосвященство.

Сульт відповів йому холодним поглядом.

– Звичайно. Тобі треба буде десь працювати – подалі від Будинку питань. Я виділю кошти, відправлю Ревса твоїм практикам і сповіщу, коли Келайну надійде повідомлення. Знайди мені убивцю, Глокто, і натисни на нього. Натисни так, щоб йому повилазило.

Солдати спробували витягнути свого мокрого товариша на борт, але човен шалено загойдався, а за мить раптом перекинувся, покидавши всіх у воду.

– Мені потрібні імена, – прошипів Сульт, свердлячи очима солдатів, які борсалися у воді. – Мені потрібні імена, докази, документи і люди, які встануть на Відкритій Раді і покажуть пальцем. – Він поволі піднявся з лавки. – Тримай мене в курсі.

З цими словами Сульт розвернувся і пішов до Будинку питань, гравій на доріжці хрускотів під його ногами, а Глокта дивився йому вслід.

«Чудовий план. Я радий, що ви на моєму боці, архілекторе. Ви ж на моєму боці, правда?»

Солдатам вдалося витягнути перевернутий човен на берег, і тепер вони стояли, мокрі як хлющ, і кричали одне на одного, очевидно, втративши свій гарний гумор. Одне із весел досі плавало у воді, поступово наближаючись до місця, де озеро переходило в течію. Згодом воно пройде під мостом і припливе, минаючи високий мур Агріонта, до фортечного рову. Глокта спостерігав, як весло повільно крутиться у воді.

«Це помилка. Треба бути уважним до деталей. Легко забути про дрібниці, але без весла човен нічого не вартий».

Він окинув поглядом кілька інших облич в парку. Його увагу привернула гарна пара, що сиділа на лавці біля озера. Молодик щось тихо говорив дівчині із сумним, серйозним виразом обличчя. Вона рвучко підвелась і поспішила геть, затуляючи лице руками.

«Ах, біль нещасного кохання! Ти відчуваєш втрату, гнів і сором. Здається, що розбилися всі твої сподівання. Який поет написав, що нема болю гіршого, ніж біль розбитого серця? Сентиментальна херня. Він не був у в'язницях Імператора».

Інквізитор усміхнувся, розтулив рота і намацав язиком порожні ясна на місці передніх зубів.

«Розбиті серця з часом гояться, а от зламані зуби – ні».

Ґлокта глянув на молодика. Той дивився, як дівчина, ридма ридаючи, іде геть, і на обличчі в нього був ледь помітний вираз втіхи.

«Молодий паскудник! Цікаво, чи він розбив стільки ж сердець, як і я замолоду? Зараз у це важко повірити. Мені лише щоб підвестися, треба чи не півгодини набиратися відваги. А єдині жінки, які останнім часом через мене плакали, це дружини тих, кого я відправив на заслання в Енґлію...»

– Занде.

Ґлокта обернувся.

– Лорд-маршале Варуз, яка честь.

– О, ні-ні, не вставай, – сказав старий солдат, сідаючи поряд на лавку зі спритністю вчителя фехтування. – Гарно виглядаєш, – додав він, навіть не глянувши на Ґлокту. *«Ти хотів сказати, що виглядаю, наче каліка».* – Як ти, давній друже?

«Я каліка, пихата ти срако. І що ти там казав про друга? За всі роки з часу мого повернення ти не побачився зі мною навіть разу. Це ти вважаєш дружбою?»

– Терпимо, лорд-маршале, дякую.

Варуз незручно засовався на лавці.

– Мій останній учень, капітан Лютар... ти, мабуть, його знаєш?

– Ми знайомі.

– Бачив би ти його стійки. – Сульт сумно похитав головою. – У нього є здібності, хоча він і ніколи не досягне твого рівня, Занде. *«Ну, не знаю. Я сподіваюсь, що одного дня він стане таким же калікою, як я».* – Але цих здібностей достатньо, щоб перемогти. Просто він ними нехтує. Занедбує їх. *«Ох, яка трагедія! Мені так сумно, що могло би знудити. Якби тільки я зранку щось поїв».* – Він лінивий і впертий, Занде. Йому бракує мужності. Самовідданості. У нього просто не лежить до цього душа, а час збігає. От я й подумав,

якщо в тебе, звісно, є час, – Варуз всього на мить поглянув Ґлокті в очі, – може, ти би зміг поговорити з ним, заради мене.

«Уже не можу дочекатися! Я все життя тільки й мріяв про те, щоб повчати цього скиглія. Та як ти смієш, ти, старий, зарозумілий довбню? Ти збудував на моїх успіхах репутацію, а коли мені знадобилася допомога, зник. А тепер приходиш, просиш про допомогу і називаєш мене своїм другом?»

– Звичайно, маршале Варуз, я буду радий з ним поговорити. Що завгодно для старого друга.

– Чудово, чудово! Я переконаний, що тобі вдасться все змінити! Я треную його щоранку в тому дворі біля Будинку Творця, де колись тренувалися ми з тобою... – Старий маршал ніяково затнувся.

– Я навідаюсь, як тільки дозволить обов'язок.

– Звісно, твій обов'язок...

Варуз уже почав було підводитись, очевидно, щоб якомога швидше піти.

Ґлокта простягнув руку, від чого старий солдат на мить завмер.

«Не хвилюйтеся, лорд-маршале, я не заразний».

Варуз легенько потиснув його руку, немов боявся, що та відлетить, а тоді впівголоса попрощався і рушив геть, високо тримаючи голову. Коли він минав промоклих солдатів, вони, трохи зніяковівши, вклонилися й віддали честь.

Ґлокта випростав ногу, прикидаючи, чи варто вставати.

«І куди я піду? Нічого не станеться, якщо я посиджу ще хвилинку. Не варто квапитись. Не варто».

Пропозиція і подарунок

– І вперед! – рявкнув маршал Варуз.

Джезаль похитнувся в його бік, чіпляючись пальцями ніг за краї колоди у відчайдушній спробі втримати рівновагу, а тоді зробив кілька незграбних випадів – просто для того, щоб не здавалось, ніби йому все одно. Чотири години щоденних тренувань давалися взнаки, і він почувався більш ніж виснаженим.

Варуз насупився і відбив тупий клинок Джезала, рухаючись по колоді так легко, ніби це була садова стежка.

– І назад!

Джезаль відхилився на п'яти, дурнувато помахуючи лівою рукою, щоб хоч якось втримати рівновагу. Вище колін у нього все нестерпно боліло від напруги. Нижче колін боліло гірше, значно гірше. Варузові було за шістдесят, але він не виявляв жодних ознак втоми. Він навіть не спітнів, витанцьовуючи по колоді і розмахуючи клинками. Натомість Джезаль важко сапав, гарячково відбиваючи удар лівою рукою – він втрачав рівновагу, і його права нога повсякчас теліпалась у повітрі, шукаючи опори на колоді.

– І вперед!

Джезалеві литки зсудомило, він хитнувся, змінюючи напрям і роблячи випад у бік нестерпного старого, проте Варуз не відступив. Натомість він пригнувся, ухиляючись від відчайдушного випаду, і збив його з ніг затилям долоні.

Джезаль завив, коли двір навколо нього перекинувся з ніг на голову. Ногою він боляче вдарився об край колоди, а відтак розпластався на траві, врізавшись підборіддям у землю так, що аж зуби клацнули. За мить він трохи прокотився, а тоді відкинувся на спину, сапаючи, наче риба, яку раптом витягли з води. Нога нила у тому місці, де вдарилась об колоду. Зранку в нього з'явиться ще один страшний синець.

– Це жах, Джезалю, жах! – закричав старий солдат, спритно зікочивши на галявину. – Ти вихитуєшся на колоді так, неначе це канат!

Джезаль перевернувся, лаючись, і почав силувано зводитися на ноги.

– Це товстий шмат дуба настільки широченний, що на ньому загубитись можна!

Лорд-маршал наочно продемонстрував, що має на увазі, вдаривши коротким клинком по колоді так, що полетіли тріски.

– Мені здалося, ви сказали: «вперед», – простогнав Джезаль.

Варуз різко звів брови.

– Капітане Лютар, ти справді думаєш, що Бремер дан Ґорст дає своїм суперникам достовірні свідчення про власні наміри?

«Бремер дан Ґорст намагатиметься мене побороти, стара ти паскудо! Твоя робота – допомогти мені побороти його!»

Ось що Джезаль думав, але йому вистачило клепки не казати цього вголос. Натомість він безглуздо захитав головою.

– Ні! Ні, не дає! Він робить усе можливе, аби обдурити і заплутати свого суперника, як і повинні робити всі вмілі фехтувальники!

Лорд-маршал ходив взад-вперед, хитаючи головою.

Джезаль знову задумався, чи не послати все під три чорти. Йому набридло щовечора падати виснаженим у ліжку, і це тоді, коли він мав би лише починати гульню. Йому набридло прокидатися щоранку з болем і синцями, щоб укотре провести чотири нескінченні години у такому порядку: біг, колода, палиця і стійки. Йому набридло падати на дупу від ударів Веста. Але найбільше йому набридло терпіти знущання цього старого йолопа.

– ... Сумне видовище, капітане, ой сумне. Мені здається, у вас тепер виходить навіть гірше...

Джезаль ніяк не міг перемогти у Турнірі. Ніхто цього від нього й не очікував, тим паче він сам. То чому би це не облишити все це і не повернутися до карт та вечірніх гулянок? Хіба не цього він хотів від

життя? Але що тоді відрізнятиме його від тисячі таких самих молодших синів дворян?

Джезаль вже давно вирішив, що хоче стати кимось особливим. Можливо, теж лорд-маршалом, а згодом і лорд-камергером. Одне слово, кимось важливим і впливовим. Він хотів мати серйозне місце у Закритій Раді й ухвалювати щось доконечно важливе. Він хотів, щоб люди плазували перед ним, всміхалися й ловили кожне його слово. Він хотів, щоб люди шепотіли йому вслід: «Он іде лорд Лютар!» Чи був би він щасливим, якби назавжди зостався багатшою, розумнішою і вродливішою версією лейтенанта Брінта? Тьху! Нічого було про це й думати.

– ... Перед нами лежить неймовірно довгий шлях, і ми не встигнемо його пройти, якщо ти не зміниш свого ставлення. Твої навики двобою жалюгідні, витривалість досі слабка, а про вміння зберігати рівновагу краще взагалі помовчати...

І що би подумали люди, якби він все кинув? Як повівся би його батько? Що сказали би його брати? А інші офіцери? Він виглядав би боягузом. А ще була Арді Вест. В останні кілька днів вона не виходила у нього з голови. Чи вона нахилитиметься так само близько, якщо він кине фехтувати? Чи говоритиме з ним тим самим ніжним тоном? Чи сміятиметься з його жартів? Чи зводитиме до нього ці великі, темні очі так, що він майже відчуватиме її подих на своєму обличчі...

– Ти слухаєш, хлопче? – grimнув Варуз. Джезаль відчув на своєму обличчі не лише його подих, а й краплі слини.

– Так, сер! Навики двобою жалюгідні, а витривалість слабка! – Джезаль нервово зглитнув. – Про рівновагу краще взагалі мовчати.

– Правильно! Я починаю думати, хоча мені важко в таке повірити після усього клопоту, якого ти мені завдав, що в тебе справді не лежить душа до фехтування. – Він кинув на Джезала спопеляючий погляд. – А що ви думаєте, майоре?

Відповіддю було мовчання. Вест скоцюрбився на стільці, склавши руки на грудях, і набурмосено свердлов очима простір.

– Майор Вест? – крикнув лорд-маршал.

Той розгублено звів очі, ніби лише щойно усвідомив їхню присутність.

– Перепрошую, сер, я задумався.

– Я бачу. – Варуз втягнув крізь зуби повітря. – Схоже, ніхто не хоче зосереджуватись цього ранку. – Джезаль відчув значне полегшення від того, що гнів старого знайшов іншу жертву, але радість його була дочасна. – Прекрасно, – grimнув старий маршал, – буде по-твоєму. Із завтрашнього ранку ми починатимемо кожне тренування з плавання у рові. Однієї-двох миль вистачить. – Джезаль зціпив зуби, щоб не закричати. – Холодна вода чудово бадьорить дух. І нам, мабуть, доведеться починати трохи раніше, коли ваш розум найсприйнятливіший. А це означає, що ми будемо зустрічатися о п'ятій. Тим часом, капітане Лютар, я раджу вам подумати, для чого ви сюди приходите – щоб виграти Турнір чи просто аби насолоджуватись моїм товариством. – Відтак він крутнувся на підборах і попростував геть.

Джезаль зачекав, доки Варуз покине двір, перш ніж зірватись, але щойно старий відійшов на достатню відстань, він з люттю пожбурих свої клинки об стіну.

– Чорт забирай! – крикнув він, коли шпагги брязнули об землю. – Чорт! – Він озирнувся, шукаючи, що копнути так, щоб не було дуже боляче. Його погляд зупинився на стійці колоди, але Джезаль зовсім не розрахував удар, тож йому довелось боротися з бажанням вхопитись за забиту ногу і стрибати, як бовдур, на іншій. – Чорт, чорт! – лютував він.

Веста це, на жаль, не вразило. Він підвівся з насупленим виразом, готовий рушити услід за маршалом Варузом.

– Ти куди? – запитав Джезаль.

– Подалі звідси, – кинув Вест через плече. – З мене досить.

– Тобто?

Вест зупинився й обернувся до нього.

– Як би вражаюче це не звучало, але у світі є проблеми серйозніші.

Джезаль стояв з відкритим ротом, дивлячись, як Вест крокує з двору.

– Та хто ти взагалі такий? – крикнув він услід Весту, коли впевнився, що той пішов. – Чорт, чорт!

Він захотів копнути колоду ще раз, але вчасно спохопився.

Джезаль повертався до квартири у кепському настрої, а тому оминав шумні райони Аґріонта, притримуючись тихих вуличок і садків, які лежали в стороні від Алеї Королів. Він ішов, гнівно втупившись у ноги, щоб ні в кого зі знайомих не виникло бажання з ним розмовляти. Однак удача була не на його боці.

– Джезалю!

Це був Каспа, котрий гуляв зі світловолосою дівчиною в дорогій одежі. З ними була сувора на вигляд жінка середніх літ, – безумовно, гувернантка дівчини абощо. Вони помилуватися якоюсь невеличкою скульптурою у непримітному дворі.

– Джезалю! – ще раз гукнув Каспа, махаючи над головою капелюхом.

Діватися було нікуди. Він зобразив на лиці сяку-таку подобу посмішки і рушив в їхній бік. Бліда дівчина всміхнулася, коли Джезаль наблизився, але хай там як, а він не відчув до неї симпатії.

– Знову фехтував, Люtare? – безглуздо запитав Каспа.

Джезаль стікав потом і тримав пару клинків для фехтування. Всі знали, що він кожного ранку фехтує. Не треба мати витончений розум, щоб вловити тут зв'язок, з чим Каспі не пощастило, адже клепки йому явно бракувало.

– Так. Як ти здогадався?

Джезаль не планував так різко обривати бесіду, а тому додав силований смішок, і за мить на обличчях дам знову засяяли посмішки.

– Ха-ха! – засміявся Каспа, який був завжди готовий стати мішенню для жартів. – Джезалю, дозволь відрекомендувати тобі мою кухню, леді Арісс дан Каспу. А це мій командир, капітан Лютар.

Так от яка вона, ця знаменита кухня. Одна з найбагатших спадкоємиць Союзу, з чудової сім'ї. Каспа постійно розпинався про те, яка вона красуня, але Джезалю леді Арісс дан Каспа видалася блідою, худю і хворобливою.

Вона мляво всміхнулась і подала йому свою кволу, бліду руку. Він якомога недбаліше торкнувся її губами.

– Дуже приємно, – пробурмотів він без будь-якого задоволення. – Прошу вибачити мій вигляд, я щойно з тренування.

– Так, – писнула вона високим, пронизливим голосом, як тільки впевнилась, що він закінчив говорити. – Я чула, ви чудовий фехтувальник. – Поки вона шукала, що сказати, повисла пауза, аж нараз її очі засяяли. – Скажіть, капітане, фехтування справді дуже небезпечне?

Яка банальна нісенітниця!

– О ні, міледі, ми тренуємось лише затупленими клинками.

Можна було розказати більше, але Джезаль повважав, що це не вартує його зусиль. Потім він кволо всміхнувся, і вона також. Бесіда зависла над безоднею.

Джезаль вже збирався відкланятись, оскільки тему фехтування, очевидно, було вичерпано, але Арісс відрізала йому шлях до відступу, знайшовши інший предмет для розмови.

– А скажіть мені, капітане, чи справді на Півночі буде війна?

Її голос майже зовсім стих під кінець речення, але гувернантка не зводила з неї схвального погляду, безперечно, задоволена розмовними навичками своєї підопічної.

А нехай тобі.

– Мені здається... – почав Джезаль.

На нього очікувально дивилися світло-блакитні очі леді Арісс.

«Блакитні очі – абсолютна херня», – вирішив він.

Джезаль розмірковував, у чому вона більший неук – у фехтуванні чи в політиці?

– А як ви вважаєте?

Опікунка ледь нахмурила брови. Леді Арісс, здавалось, захопили зненацька, і вона трохи зашарілась, підбираючи слова.

– Ну, е-е... так би мовити... Я впевнена, що все... буде добре?

«Дякувати долям, – подумав Джезаль, – ми врятовані!» Пора було вшиватися звідси.

– Звичайно, що все буде добре. – Він витиснув із себе ще одну посмішку. – Було дуже приємно з вами познайомитись, але побоююсь, що скоро у мене служба, тож доведеться вас покинути. – Він вклонився з холодною формальністю. – Лейтенанте Каспа, леді Арісс.

Каспа, як завжди, дружньо поплескав його по плечу. Його нетямуща, сухорлява кузина невпевнено усміхнулась. Гувернантка спохмурніла, коли він проходив повз, але Джезаль не надав цьому уваги.

Він прибув до Осередку лордів саме в той час, коли члени ради поверталися з перерви на обід. Джезаль привітався з вартою у вестибюлі стриманим кивком, а тоді рушив через велетенські двері центральним проходом. Поки Джезаль добирався попри вигнуту стіну до свого місця за високим столом, безладна колона найвельможніших людей королівства наступала йому на п'яти, сповнюючи лункий простір човганням кроків, бурчанням і перешіптуваннями.

– Як фехтування, Джезале?

Це був Джеленгорм, котрий вперше явився завчасно і користався з нагоди, щоб потеревенити перед приходом лорд-камерг'єра.

– Бувало й краще. А ти як?

– О, я чудово провів час. Мені поталанило зустріти ту кузину Каспи, як її... – Він спробував згадати ім'я.

Джезаль зітхнув.

– Леді Арісс.

– Так, точно! Ти її бачив?

– Так трапилось, що я на них щойно наткнувся.

– Ух! – вигукнув Джеленгорм, стиснувши губи. – Хіба вона не шикарна?

– Угу.

Джезаль знуджено відвернувся, дивлячись, як повільно займають свої місця вельможі в оздоблених хутом шатах. Точніше, він дивився на вибірку з їхніх найменш улюблених синів та найнятих речників. Нині мало хто з магнатів являвся на Відкриту Раду особисто – хіба якщо мав якусь істотну скаргу. Багато хто навіть не прислав когось замість себе.

– Клянуся, вона одна із найшикарніших дівчат, яких я бачив у житті. Я знаю, що Каспа постійно її хвалить, але хіба таке опишеш словами.

– Угу.

Члени ради почали розсідатись по своїх місцях. Осередок лордів мав форму театру, де місце глядачів займали головні шляхтичі Союзу, і сиділи вони великим півколом на з'єднаних лавах, розділених по центру проходом.

Як і в театрі, деякі місця були кращими за інші. Найменш впливові люди сиділи позаду, в глибині зали, а впливовість присутніх зростала з наближенням до переду. Перший ряд відводився для голів наймогутніших родин або тих, кого вони прислали натомість. Представники з Півдня, із Дагоски і Вестпорта, сиділи зліва, найближче до Джезала. Віддалік справа знаходилися представники з Півночі та Заходу – з Англії та Старикланду. Більшість місць посередині призначалася старій шляхті Міддерланду – серця Союзу. Справжнього Союзу, як вважали вони. І як вважав сам Джезаль.

– Який стан, яка грація, – захоплено щебетав Джеленгорм, – яке прекрасне волосся, яка молочно-біла шкіра, які дивовижні блакитні очі!

– І така купа грошей.

– О так, і це теж, – усміхнувся здоровань. – Каспа каже, що його дядько навіть багатший за батька. Тільки уяви собі! І в нього усього одна дитина. Вона отримає всі марки до останньої. Всі до останньої! – Джеленгорм насилу стримував свій захват. – Як же поталанить тому чоловікові, котрий її обкрутить! Нагадай мені, як її звати.

– Арісс, – відповів Джебзаль кисло.

Всі лорди або їхні повірені із шарудінням і наріканнями вже порозсідались по місцях. Людей явилось небагато: більша частина місць залишилася незайнятою. Утім, так було майже завжди. Якби Осередок лордів справді був театром, його власники вже давно змушені були би підшукувати нову п'єсу.

– Арісс... Арісс... – Джеленгорм зацмокав губами, ніби ім'я залишило на них солодкий присмак. – Пощастить тому чоловікові, який її вхопить.

– Так, авжеж. Пощастить.

Звісно, якщо для нього гроші важливіші за розмови. Джебзаль подумав, що він би радше одружився із гувернанткою. Вона хоча би видалася йому не такою безхребетною.

До зали якраз увійшов лорд-камергер. Він почав пробиратися до підвищення, на якому – приблизно там, де в театрі була сцена, – височів стіл для обраних. Услід за ним спішив табун секретарів і клерків у чорних мантиях, кожен з яких був так або інак навантажений важкими книгами та стосами офіційних документів. Лорд Хофф у своїй темно-червоній мантиї, що лопотіла позаду, був напрочуд схожий на величного і рідкісного птаха, якого переслідувала остогидла зграя гайвороння.

– А ось і старий хрін, – прошепотів Джеленгорм, просуваючись бочком до свого місця по інший кінець столу.

Джебзаль заклав руки за спину і прийняв свою звичну позу: ноги трохи розставлені в сторони, підборіддя високо задерте вгору. Він окинув поглядом солдатів, які рівномірно розтяглися вздовж вигнутої стіни, проте кожен із них, як зазвичай, стояв непорушно і

був у повному обладунку. Джезаль глибоко вдихнув і налаштувався на кілька годин нелюдської нудьги.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

НА
ЛЕЗВІ
КЛИНКА

Джо Аберкромбі

1

Цитата з «Одіссеї» Гомера. Переклад Бориса Тена. (*Тут і далі прим. пер.*)

[Повернутися](#)

2

Мерсери – торговці вишуканим крамом. Термін з'явився в 12 ст. в Англії, де мерсерами називали торговців шовком і оксамитом.

[Повернутися](#)

3

Спайсери – торговці прянощами.

[Повернутися](#)

4

Вигадана гра, подібна до шашок.

[Повернутися](#)